

πανταχῆ. γίνεται δὲ καὶ τὸ δάκρυον ἐξ αὐτῶ ὁμοιον τῇ μύρρα. οἱ δὲ φασὶν ὅλως μύρραν. τὸ δὲ ὄρεοστέλινον μείζους ἐπι διαφορὰς ἔχει. τὸ μὲν γὰρ φύλλον εἰσικε κενεῖα ρίζα δὲ λεπτή. τὸν δὲ καρπὸν ἔχει κατὰ περ ἀνήθου. πλεῖν ἐλάττω. διδόνασι δὲ ἔτον ἐν οἴνῳ ἀνστηρῶ τῶν γυναικείων χάριν. ἕνια δὲ ὅλως ἀσύμβλητα ταῖς ἡμέροις ἐστὶ, κατὰ γὰρ τὰς χυλὰς καὶ ταῖς δυνάμεις. ὡπερ σίκυ (C) ὁ, τε ἀρχι (C) καὶ ὁ ἡμερο (C). ἀλλ' ἐκ τῆς προσόψεως ἔχει τὴν ὁμοιότητά, κατὰ περ καὶ ἐν ταῖς σφρανώμασιν ἢ ἰωνία. τὸ γὰρ φύλλον ἔχει παρόμοιον. τέτων μὲν ἐν ταῖς εἰρημένοις αἱ διαφοραί.

tamen. Datur in vino † austero gratia menstruo- † Generoso- rum. Quaedam cum * supradictis nullatenus succo aut viribus conveniunt. Ut cucumis sylvestris * Vrbano urbano nulla ratione potest conferri, sed aspectus tantum similitudinem gerit. Quemadmodum in coronariis violæ accidit. Folium enim habet conformile. Horum igitur differentias ex prædictis hisce accipies.

JULII SCALIGERI AD CAP. VI.

Τὸ ὅτι ἔστι γὰρ ἡδὴ χεῖρον. Littera γ' significat tria inter notas numerorum. Fortasse hic ita scriptum fuit: ut sit τὸ δὲ ἕπερ γον. Id est, τριών. Ἐ notabis varietatem orationis. δινα μὲν, δια δὲ τρεῖς. τὸ δὲ ἕπερ τριών. Lego enim δινα, non autem δι ἕνα, ut scriptum est. In libri sequentis cap. ultimo, cum secundum hanc eandem sententiam loquitur, dicit τὰ δ' ἕπερ τριών. Dubito igitur an hic malit quispiam, τὸ δ' ἕπερ τριών.

Διὰ τὴν ἀναπνοὴν, ἐκ τῶν Κόλλων. Theodorus, ut quæ partim respirant. Expirant potius. Exhalant melius. Semina rapida non sine eruditione ἔ arguita dices. κώλυον, non est rectè scriptum. neque vero ei voci vox ulla prior est, quam κώλυον. Verbo κώλυον, frequenter utitur

Theophrastus. Si nomen non admittit, at repone κολύβιον aut quid melius, pro nostris.

ἦκιστα οἱ δὲ τῶ σικουῶνι. Cum eveniat φθορὰ omnibus: atque adeo, ut ne acris quidem immunia sint: mirum in cucurbitis, Ἐ cucumerum genere minus conspicit. Theodorus autem verba hæc non agnovit: sed pro eis leges apud ipsum, acerbis.

Περὶ δὲ τῶ ἀρχιόν. Hinc caput aliud incipiendum est. Alia namque penitus materia. Theodorus ἀρχιόν, arvensia. veteres, arvalia, ut aruales sacerdotes.

Αὐτὴ δὲ περὶ φερεσιγῶν. lege, αὐτῆ. Ἐν οἴνῳ ἀνστηρῶ. Mirum in vino astringente dare ad aperienda menstrua. Sicut ἔ ponere σικυρία in hæmagogo.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

IN Prima capituli hujus parte docet quæ semina ad durandum firmiora & infirmiora sint; in secunda in quibus sylvestres plantæ a fativis differant. Verba de seminibus in hunc ferè sensum exscripsit Plinius lib. 19. c. 11. Nam quod ad perdurationem seminum attinet ἔσ. Quod διαμοιῶν Theophrastus, Plinius permutationem vocat; planè ineptè. Nam permutatio ἀλλοίωσις & ἐκκαταγή propriè est, mutatio à meliori ad deterius, ut triticum in lolium, hordeum in avenam; validiora degenerant in infirmiora, quæ corruptio seminum est, & φθορὰ. Alter corrumpuntur semina cum ætate fiunt deteriora, & inepta ad ferendum; quæ ex his firmiora sunt, diutius durant, citius corrumpuntur quæ infirmiora. Quod itaque διαμοιῶν vocat Theophrast. malè Plinius permutationem dixit. Sed forsitan non tam Plinii hic error, quam ejus librarii, qui pro perduratione, permutationem scripsit. Hoc modo: Nam quod ad perdurationem seminum attinet, quibusdam ex iis firmitas major est ut coriandyo, betæ, porro, nasturtio, sinapi, erucæ, cumilæ (vide quæ supra diximus) ἔ ferè acris. Infirmitas sunt atriplici, ocimo, cucurbitæ, cucum̄, ἔ ἄστρα omnia. Hyberna magis durant (vel delendum verbum durant, vel legendum minus, Vix durum quin de suo verbum durat addiderit librarius, aut minus in magis mutarit. Sin contra; non intellexit verba Theophrasti Plinius) minime autem gethyum. Sed ex his quæ sunt fortissima, nullum ultra quadrimum utile est, duntaxat ferendo, cuniculis (lege ex Theophrasto cum Doctiff. Pintiano ac Salmatio culinis) ἔ ultra tempusiva sunt.

melle ad oculorum hebetudines prodest. Idem hic dicendum quod de cæpis dictum est. T rallianus lib. 7. cap. 2. σινάπιδιος vocat. Nicandro in Alexipharmacis νάριον dicitur. De sinapi variis in locis egit Theophrastus lib. 1. c. 19. succum habere inquit acrem. lib 7. c. quinto à satione die germinare, cap. 3. semen, ferre in filiqua hoc capita inrer semina ad perdurandum efficaciora numerat. Quod tamen non probat Palladius in Octobri Tit. 11. In sinapi vetus semen inutile est, vel sationi vel usui.

Sinapi fativum erucæ, aut Rapi folio Lob.

quod eligendum semen scribit Dioscorides lib. 2. c. 184. Σινάπι ἢ νάπι ἐκλέγῃ τὸ μὲν κατὰ τὴν ἔργον ἐκ κατὰ πύρρον, ἀδύον, ἔσ. 2

Inter semina firmiora numeratur sinapi, de quo pauca dicam. Quod latini sinapi, Græci σίηπι, Attici νάπι vocant. Athenæus lib. 9. Ἐστὶ δὲ σίηπι ἢ νάπι καὶ ἔστιν ὁμοίον τῷ σινάπι. οὐδὲν δὲ ἀττικῶν σίηπι τὸ φησὶ δὲ ἐκ τῶν ἐργῶν λόγον. νάπι μὲν οἶον νάπι ὅπ ἐστὶν τῆς φύσεως. ἀφούτ γὰρ καὶ μικρῶν, ὡσπερ καὶ ἢ ἀφύη. σίηπι δὲ ὅπ σίνεται τὰς (vulgo τὸν) ἀπὸς ἐν τῇ ὀδμῇ. Est autem versis is ex equitibus ad hunc modum legendus, respexit napy. Nullus enim Atticorum sinapi dixit, utriusque vero sua est ratio ἔ interpretatio: napy etenim quasi naphy dicitur (ex η vocula privativa & φύσις natura) quoniam non sine natura fit, sed acris ac proinde incommoda, vel aphy, id est quia ob parvitatem natura privatam fit. Id est quod ob pusillam molem non esse aut vix esse credatur. Sinapi vero dicitur, quod olfactu lædat oculos. Columella in hortulo,

Et læcessenti stertum factura sinapῆ. Ideo sceleratam in pseudolo vocat Plautus.

Teritur sinapῆ scelerata, cum illis qui terunt: Nam priusquam triverint, oculi ut extillant facit.

Contrarium docere videtur Dioscorides. ὁ δὲ χυλὸς αὐτῶν σιν μάλιστα ἀρμεζοι πρὸς τὰ ἀμύλωπιας. Ipsius vero sum cum

δι' ἑλασίου, ἰδίως ἡρώδι' καὶ οἰονί' ἰγγυλον, γλαυκόν. ἀρισφάτων γδ' ἔ' ἀκμῶν τ' ἰσθῶν. Sinapi seu napy eligito non magnopere aridum. & valde rufum atque plenum, quodque fractum internè viride ac veluti succosum, & glaucum conspiciatur, tale siquidem recens ac tempestivum habetur. Idem fere Palladius loco citato in sinapi — usui: quod dentibus fractum, sicut viride videbitur, novum est, si album fuerit, vetustatem fatetur. Genera diversa sinapi non videntur novisse Theophrastus ac Dioscorides. Plinius tria describit genera lib. 19. cap. 8. Sunt autem trium generum: unum gracile, alterum simile rapi foliis, tertium erucae. Semen optimum Aegyptium. Athenienses napy appellaverunt, alii thaspi, alii saurion.

Recentiores, sinapi aliud rapi, aliud apy, (album vulgo dicitur) aliud erucae folio; aliud filiqua hirsuta, aliud parvum filiqua aspera, aliud umbella purpurea, aliud indicum observarunt. Quod rapi folio est, id om-

Sinapi laveris folio.

nes pro sativo agnoscunt, quod apy sive laveris folio, quidam pro sativo, quidam pro sylvestri habent, uti quod erucae est folio.

Ἄλλα δὲ ἴνα &c. Hunc locum ex c. ultimo lib. 8. ubi idem repetit, correximus. Dubitat magnus Scaliger, utrum scriptum fuit, τὸ δὲ ὑπὲρ γῶν, id est ἄρῶν, quod tertium excedit annum. Littera enim γ' tria inter numerorum notas significat. Sed perinde est utrum ἕπερ βῆτον, ἕπερ τῆτον, ἕπερ τετῆτον legamus; idem enim sensus. ἕπερ γῶν vero sine ullo scriptum fuit sensu. Pro σκουῶν, quod ineptum plane, ἐνώδισι restitui. Odorata enim minimè à vermibus corrodi supra pluribus docuit in locis, etiam infra in lib. de causis, quo Lectorem remitto.

Πήζανον, δὸν τῶν πήζανδων compingere, coagulare nomen accepit. Plutarch. lib. 3. sympos. quaest. prima Φασὶ ἔ' τὸ πήζανον δὸν τῆς δυναμείας ἀνομιμάδει. πήζανον γδ' ἐπερ τῆτι διαθεμότητι τὸ σπῆμα, καὶ ὅλως ποικίλῃ ἐν ταῖς κούσεσι. Ajunt à facultate sua πήζανον dictum quod siccitate & caliditate sua coagulet ac condenset semen. Hinc uterum parentibus inimicum est. Idem Nicandri, Schol. qui & alterum addit etymon, in Alex. τὸ δὲ πήζανον ὡδὲ τὸ πήζανδων τῆς γῶν. ἴνα δὲ ἐπισκεπθῶν τῆς συνουσίας. διὰ καὶ οἱ μνομένοι αὐτῶν ἡρώδι' ἢ διὰ τὸ ἐν πάροις φῦσθαι. τὸ πήζανον. Peganon dicitur quod semen coagulet, concubitusque veneros inhibeat, idcirco qui celebem agere vitam promiserunt, ruta utuntur, vel peganon dictum quod in collibus locisque eminentioribus nascatur. Prius verisimilius. Omnes uno ore semen cohibere & compingere, exsiccareque asserunt. Apud Nicandrum in Theriaca πήζανον scribi observavi, ἵνα, πήζανόν τε πελαγούς, ὃ δὲ τὸ ἴμβερν. Hac voce etiam

usus Theophrastus lib. 1. hist. cap. 16. ubi nescio an satis rectè vertant, & earum quas rutulas vocant, cum ipsa ruta sic dicatur. Eadem reperitur apud Diosc. lib. 4. cap. 98. Dicitur etiam ῥύτη & ῥυτή, teste Nicandri scholiaste in Theriacis, ἰόλαος ὃ τὴν πελοποννησιακῶν πόλει, τὰ πήζανον ὑπὸ πελοποννησίων ἱστῆν ἐκλήθη φησι Iolauo libro de urbibus Peleponnesiacis a Peloponnesibus peganon rutam dici affirmat. Alibi apud Nicandrum ἱνισμῶν legisse memini, Ruta δὸν τὸ ῥυτή ὃ apud Græcos dicitur, quod libidinosos nimiumque veneri addictos frenet. Ruta Latinis dicitur, à Græca hac dictione nomine deducto, teste Varrone lib. 4. de lingua Latinâ; quo loco plura herbarum recenset nomina origine & domo Græca. De ruta variis in locis Theophrastus, uti lib. 6. cap. 5. ubi uno caudice constare ait, arborisque adipisci naturam, unde à quibusdam olieriarbor vocatur. Abrotano similis fit arbor sed ruta lignosior, ficcior & squalidior est. Scriptum reliquit Iosephus lib. 7. de bello Judaico cap. 25. Erat autem in ipsa regia (Macherunti, quod olim munitissimum fuit Iudææ oppidum) ruta mirabilis magnitudinis; à nulla enim ficu vel celsitudine, vel magnitudine vincebatur. Ferebant autem eam ex Herodis temporibus perseverasse: mansissetque ulterius profecto, sed à Iudæis qui locum ceperunt, excisa est. Verba hæc Iosephi in Græco codice lib. 7. cap. 22. reperiuntur, ubi de bello Iudæico sic autor, ἐπιφύκει ὃ τῆς βασιλείας πήζανον ἀξίον τῶν μεγάλων θυμαρίων. οὐκ ἔσ' ἰσθῶν ἕπερ βῆτον καὶ παρῶν ἀπελείπει. λόγῳ δὲ ἢ δὸν τῶν ἠρώδων ἡρώδων αὐτὸν διακρίσει, καὶ ἐπὶ τῶν ἰσθῶν ἴσως ἴμενοι. ἰσθῶν δ' ὑπὸ τῶν πελαγονίων τὴν τύπον ἰουδαίων. Vulgaris ruta & hodie in hortis quandoque ita colitur, ut tres, etiam quatuor cubitos superet; nonnunquam arbusculæ similitudinem & magnitudinem cultura accepisse, recentiores observarunt. Cap. 16. folia rutæ aliquo modo carnosâ esse ait Theophrastus, semper virere etiam si affligatur muteturque. Cap. 15. lib. 6. cap. 1. suffruticem esse minutaque habere folia, ex semine ac avulsione nasci, quod lib. 7. cap. 2. & lib. 2. de caus. cap. 3. repetit. Lib. 97. cap. 5. fimum aspernari, lib. 3. de caus. cap. 24. de rutæ cultura agit. cap. 7. lib. 5. de caus. cur fico inferta melior reddatur. lib. 6. cap. 22. de rutæ agit odore. Loca citata videat lector, & nostras notas. Ex Dioscoride hoc modo descriptionem eliciemus. Ruta constat foliis ambrosiæ. Lib. 3. cap. 129. φύλλα ἔχει περὶ τῆν ἐκβολὴν τῶν κωνιδίων μικρὰ ὡς πήζανον, folia circa imum caulem habet exigua, seu rutæ. Lib. 3. cap. 46. de sylvest. ferpylo, φύλλα περὶ τῶν ὁμοίων πήζανον, foliis rutæ similibus

Ruta.

refertur, lib. 4. c. 68. de hypocoo. φύλλον ἔχει πήζανον ὁμοίον lib. 3. c. 171. de Hyperico φύλλον ἔχει πήζανον ὁμοίον c. 173. X x x 4 φύλλον

molyos nomen dedit) atque ejus semini tantam celebritatem peperit, & conciliavit, ut nulla sint adeo viles & exiguae officinae, quae eam non habeant, tanquam pretiosum aliquod medicamentum. (Aristoteles se. Et. 20. probl. 34. id fere de vulgari ruta) Qua de causa rutam fascinationis remedium esse ajunt? An propterea quia tum effascinari se credunt cum aut voraciter edunt, aut incommoditatem aliquarum tenentur suspitione, aut cibum habent suspectum, quem capiunt. Itaque cum de mensa eadem, qui privatè sibi assumunt, participem intuentem quempiam faciunt, affanturque cum impertiant, ne me fascines: ergo cibum cum perturbatione sument, nec quid bibent aut edent sine turbatione & flatu, qui unà hauriatur & ingeratur. Quamobrem flatu ipso vel cum extrudendus effertur, cibus quoque una elatus ejicitur, vel cum interclusus per humorem tenetur, tormina moventur, & cruciatus. Igitur ruta praescripta vi sua & potestate calfactoria, vas, quod recipit cibos, relaxat, & reliquum corpus idem afficit. Ex quo fit ut flatu ille interclusus transmitti atque secedere possit. Adversariorum auctores negant. Harmalam Syriacam rutam sylvestrem esse alteram Dioscoridis, eo moti argumento, quod huic odor ille vehemens nostratis desit. Quem si quis soli mutatione amissum dicat, sciat quam recentissimo semine satam, inodoram provenisse: Atque inter rutaceas, quas plures habemus quam Dioscorides, nulla minus hac rutam praeferat, & sapiat odore & gustu, quam Martinellus misit è Syria. Harmalamque primus fecit. Respondeo; non tradidisse Dioscoridem gustu & odore similem rutae esse, sed tantum facie, ut ex verbis modò prescriptis colligi licet. Βαρύσμου graveolens esse dixit. Et talis sane harmala est teste Matthiolo, Clusio, Dodoneo. Ex semine recenti natam inodoram esse scribunt. Hoc ipso anno didici; rutam sylvestrem cum primum ex semine pullulat, non insuavem spirare odorem; Majore facta graveolentior nulla planta. Idem de vulgari ruta experiri licet. Errat Italus Botanicus, qui rutam pratensem vulgo dictam, sylvestrem rutam Dioscoridis esse affirmat. Huic nec folia rutae longiora, nec teneriora, nec semè amarum valdè & nigrum, nec triquetrum, sed teres. Non itaque harmala. Adde florè muscosum, flavescentem, exiguis pendulisve tantum staminibus constantem. De radice mox dicam. Nec est sylvestris prior. quia rutae vulgaris non satis similis caulem emittit, cubito plerumque multo proceriorem, minimo digito graciliorem, crebris geniculis interceptum interius cavum, teretem, modice striatum, in purpura nigricantem; (rutae caules albicante vestiuntur cortice) quandoque tamen herbacei coloris, tactu solidum & durum: à radice ad summum ferè usque caulem, glabra, folia è geniculis exeunt, media inter coriandri inferiorum foliorum & rutae figura, sed majora in multas particulas latas, sed tamen oblongiores divisa, quarum plurimae antè, duabus ad minus incisuris denticulatae. Foliorum color saturatior superius, inferius dilutior. De flore dixi: quo dilabente valvulae sequuntur triangulares, in quibus semen teres. Radice nititur perenni, latè serpente, ac plerisque locis germina emittente, minimi digiti crassitudine, intus crocea, & substantia aliquantum lignosa, foris cortice caesio vestita. Ruta haec pratensis moderata, calida & sicca est. Ruta sylvestris ordine quarto, calet adeò, ut ob acrimoniam exitialis judicetur. Hanc alii pseudorha barbarum vocant, à radice lutea: quorum sententiam improbo. Nempe nihil quo ad faciè viresque, cum rhabarbaro habet simile. Θαλίτρον, vel ut apud Galenum & Aeginetam scribitur, ac à Plinio confirmatur, Θαλίτρον quidam censent. Describitur à Dioscoride lib. 4. c. 98. Θαλίτρον (Galenum sequor; nam male apud Dioscoridem scribi non dubito, uti ex etymo constat lapsuque facili propter similitudinem in κ mutatum) φύλλα παραπλήσια κριανίου, λιπαρώτερα (vetus quidam ῥυπαρώτερα, vulgatam Oribasius & Plinius sequuntur) & κριανίου παραίου πάχος ἢ οὐ τὰ φύλλα — φύλλα δὲ μάλα τε σὺ πιδίοις. Thaliëtrum folia coriandri habet, at pinguiora, cauliculum rutae crassitudine, in quibus folia — nascitur praecipue in campestribus. Plinius lib. 27. cap. ult. Thaliëtrum folia coriandri habet pinguiora paulo, caulem papaveris, nascitur ubique, praecipue in campestribus. Caulem inquit papaveris. Vulgatam Dioscoridis lectionem sequitur Oribasius, confirmat Galenus lib. 7. simpl. Θαλίτρον κριανίου ῥιζῆς τὰ φύλλα παραπλήσια, τὸν κριανὸν δὲ παραίου δὲ πάχος. Obstare videtur, quo minus ruta sit pratensis Thaliëtrum, quod statim è radice foliola emittit. Sed hoc non negat Dioscorides, qui in cauliculis foliola habere scribit, uti etiam ruta haec habet,

Thaliëtrum dictum volunt δὲ τὸ πῦ θαλλῶν virere, quod dum germina protrudit eleganter vireat. Quod tamen falsum: nam germen emittit è puniceo purpureum majus, minus vero dilutum, magis purpureum profert. Forte sic dictum, quod folia cum primum expanduntur, ac praesertim minoris, cujus addidimus figuram, eleganter

Thaliëtrum minus.

Thaliëtrum Vulgare.

vireant. Verifimilius Θαλίτρον dictum δὲ τὸ πῦ θαλλῶν vel θαλλῶν furculo, ramulo, & ἤτερον geniculo. Quod cauliculos sive furculos geniculatos proferat. Scio ἤτερον apud probatissimi

batiffimos auctores exponi, imam ventrem, seu regionem imam ventris, quæ umbilicum & pudenda interjacet. Suidas τὸ ὑπὸ τὸν ὀμφαλὸν μέρος. Idem Pollux lib. 2. ἡ ἔσθ' in plantis aliud denotat.

Nicander in Theriacis καὶ χλοεροῦ καὶ ῥηκος ἀπὸ μείσων ἤτρων ἀλόφως, decerpe à viridis ferula medio ἤτρων umbilicum. Ad hunc locum Scholiastes ἤτρων τὸ ῥηάπρον, ἢ τὸ ὀμφαλὸν τὰ ἐρρηκα λέγει ἢ ἤτρων τὴν ἐπιτελειωμένην φησὶ, κυρίως δὲ ἤτρων ὁ μετὰ τὸ ὀμφαλὸν τόπος καὶ ἤτρων τὸ ἤπαρ? Id est. Sic vocat geniculum vel umbilicum ferulae, vel fortè sic medullam appellat, proprie ἤτρων locus post umbilicum, ἢ ἤτρων hepar. Thaliectrum itaque dictum quod surculos geniculatos habeat, vel quod cauliculos medulla carentes proferat. Vtrumque significare ἤτρων docet scholiastes. Prius tamen arripit magis. Thalietri novem genera in Phytopinace proponit Bauhinus. Hunc adeat lector. Viri docti crediderunt Sophiam vulgo dictam, cujus iconem addidi, Thaliectrum veterum esse: Respondent, inquit, facultates, foli a habet coriandro similia, (intellige Lector de superioribus seu tenuissimis coriandri foliis non inferiori-

Sophia.

bus. vide caput de coriandro) sed teneriora: Dioscorides λιπαριώτερον dixit, albicanti abrotano non absimilia: Non itaque Thaliectrum veterum: addo geniculis carere plurimis (unde nomen) caulemque rutæ crassitiem non habere, nec campestribus, sed veteribus maceris, locis ruderatis, lapidosis, arenosis, aliisque incultis exit. Et hæc de ruta, cujus occasione de Thaliectro diximus.

Λάπαθον δὲ τὸ λαπαρίζον, ab inaniendo, quod decoctum alvum moveat, nomen sortitur. Suidas λάπαθον, λαχραίων γαστρὸς κενωτικόν, olus ventrem evacuans. Theocriti Scholiastes, ἀλλὰ λάπαθα παρ' ἀπὸ τῆς τῆς κενώσεως καὶ τῆς βοτάνης τῆς κενωτικῆς. Dicitur itaque λάπαθον & λάπαθον. Λάπαθον vulgo rumex dicitur, & sic Doctissimus Gaza vertit. Plinius modò sylvestre, modo hortense lapathum sic dici scribit lib. 19. cap. 12. Solum vero ex omnibus lapathum sylvestre melius; Hoc in sativis rumex vocatur, nasciturque fortissimum libro vigesimo cap. 21. Est autem sylvestre nostri vero rumicem &c. Lapathum Macer paratellam vocat, quum inquit:

Herba solet lapathi vulgo paratella vocari,
Illius species dicuntur quatuor esse,
Par tamen est ferme vis omnibus in medicina.

Lapathum Galenus betam sylvestrem posse appellari scribit lib. 2. de alim. facul. cap. 47. δύναται τις αἰς ὀξέτην ἴσθην ἀγρίου ἵνα φάσιν πύτλον αὐτὸ (λάπαθος) ὡς παλαιῶν ὑπερχόν ὅτι τῆς γαστρὸς μέρους, ἀλλὰ τῆς δύναμει τῆς κενωτικῆς πύτλων.

Licet cuiusvis, ut ante diximus, lapathum appellare betam agrestem, ut quod non gustu modo, sed viribus etiam betæ hortensi est assimilabile. Theophrastus sylvestre lapathum lib. 7. cap. 2. tota forma cum perfectum est simile facit. Vide librum de causis, ubi disputatur, an omnes plantæ quondam feræ. Variis, diversisque in locis Theophrastus notas quasdam lapathi dedit; ac quidem lib. 1. c. 9. singulari constare radice carnosa: quod cap. 3. lib. 7. repetit. Vide etiam quæ de lapathi radice ad cap. secundum ejusdem libri annotavimus Lib. 3. de caus. cap. primo, cultu multo deterius fieri scribit, ac inter ea quæ gustatu quandam acrimoniam exhibent, numerat. Videat lector locum. Medicatum saporem quod vulgo patientiam vocant, præ se ferre fateor: acrimoniam tamen habere nego. Quare depravatum codicem suspicor, & in notis probabo legendum πύτλων. Dioscorides oxalis semen (ut mox dicam) acutum & acre scribit. An hoc intelligit Theophrast. an vero vox δριμύ aliud quid, quam acre significet, mox ex aminabo. lib. 7. c. 1. cum sol est in leone ferendum præcipit. Genera lapathi plura esse supra cap. 4. dixit, hoc capite in sylvestre ac urbanum partitur; ac sylvestre gustatu gratius quam urbanum scribit, sed acidius. Lapathi genera Dioscorides proposuit quinque lib. 2. cap. 14. ac primum est oxylapathum, λάπαθον τὸ μὲν ἀντὶ ὀξυλάπαθον λέγεται. Φυόμενον ἐν ἴλεσι, σκληρὸν καὶ ἀκρὸν ὕπερ. Est ex lapathi generibus quoddam quod oxylapathum vocant, in palustribus nascens, durum ac summis foliorum partibus aliquantulum acuminatum. In veteribus nonnullis codicibus hæc sic leguntur, λάπαθον ἴση μέγεθος γαστρὸς καὶ καὶ πύτλων ὁμοίον ἐστὶ δὲ ἴση γαστρὸς καὶ πύτλων. ἴση δὲ βρωτὴν καὶ ἴσην μελάσσοι, ὡς μὲν δὲ καὶ πύτλων μελάσσοι ἐν γαστρὶ διαφορῆ. αἰ δὲ ἴσην ἴσην. Lapathum est magnū quod in aquis nascitur, per omnia similia, etiam viribus parvo. Coctum ac estum ventrem mollit, crudum vero illitum meliceridas cum croco (sic enim legendum foret) discutit. radices: Vulgam lectionem probat Oribasius, nisi quod ita distinguit: lapathum σκληρὸν καὶ ἀκρὸν, ὅθεν durum in acumine & acutum, Plinius l. 20. cap. 21. Est & alterum genus fere (lege feri, id est sylvestris) oxylapathum vocant, sativo item similia, & acutiora habet folia ac rubriora, non nisi in palustribus nascens. Oxylapathum dictum botanici scribunt, non quidem quod gustu acutum seu acidum sentiat, ut oxalis vulgo acetosa dicta; sed quod foliis proveniat in acutum definitibus. Hoc lapathi genus quidam ἐκλάπαθον Theocriti esse contendunt, sed nullis argumentis probant. Notum satis hoc genus, ac ab omnibus fere descriptum; vulgo lapathum aquaticum vocant, sylvestre hippolapathum Mathioli vocat. Sequitur apud Dioscoridem τὸ δὲ πύτλων ἴση ὁμοίον τὸ πύτλων, alterum vero hortense, priori dissimile. In optimo Catacurenico codice, σὺν ὁμοίον non dissimile legitur. Quam lectionem Plinii jam citata verba approbant. Oribasius legit ὅτι μὲν πύτλων ὁμοίον τὸ πύτλων, πύτλων omnino simile primo. Quod omnino verum est: nam sylvestris prior folia fert oblonga, dodrantalia, acuminata, non valde lata, duriuscula. Sativum foliis est majoribus, mollioribusque, & caule multo altiore, ut qui hominis altitudinem non raro assequatur. Τελευτὸν δὲ ἴση ἀγρίου, μελάσσοι, πύτλων ὁμοίον ὄρον γαστρὸς, μελάσσοι, πύτλων. Tertium genus est sylvestre, parvum, plantagini proximum, molle & humile. Hæc satis ostendunt turbato admodum ordine genera lapathi descripsisse Dioscoridem. Primum enim quod ponit genus agreste est; secundum sativum, ac deum ad sylvestria redit. Hoc genus breve vocat Horatius Satyra secunda:

Si dura morabitur alvis
Mugilū, & viles pellent obstantia conchæ,
Et lapathi brevis herba.

Lapathum minimum hoc genus Lobelius vocat. Apud nos frequens satis. Ἐστὶ δὲ καὶ πύτλων ἴση αὐτοῦ ὁμοίον ὀξυλάπαθον, ἢ ἀναξυρίδα, ἢ λάπαθον (Lacuna ex veteri codice addit ὀξυλάπαθον) καὶ λαυσίον, ὅθεν φύλλα ὁμοία τῆς ἀγρίου καὶ μικρῆς λάπαθου, καυλὸς δὲ μέγας, κερπὸς ὑπερῆς (vetus codex κερπὸς δὲ μέγας, καυλὸς ἀπὸ τῆς) ἰσχυρὸς. δριμύς, ἐπὶ τοῦ κενῶν καὶ ἐπὶ τῶν πύτλων φάσιν. Est & quartum quod nonnulli oxalidem, alii anaxyrida, aut lapathum (sylvestre) appellant. cujus folia sylvestris & exiguo lapatho similia, caulis minime grandis, semen acutū (semen minime grande caulis acutus) rubens, δριμύ, in caule & agnatis appendicibus gaudens. Plinius loco citato, est autem sylvestre quod alii oxalidem appellant sativo proximum, foliis acutis colore betæ candida, radice minima. Nostri vero rumicem, alii lapathum cantherium — Oxalis à sa-

à sapore acido dicitur. Galenus lib.2. de aliment. facult. uti etiam alibi oxylapathum vocat, *περὶ ὀξυλαπάθου καὶ τένομα ἰμφοῦναι τῷ φύθῳ τῷ δὲ τῆς ποιότητος καὶ τῆς δυνάμει, ἔτι γὰρ λάπαθον ὄξυ.* De oxylapatho, vel nomen *ἄρσυν*, plantæ hujus qualitate ac vires indicat. Et enim lapathum acidum. Recentiores etiam Græci oxylapathum vocarunt. Neophytus ὄξυλαθ, τὸ ὄξυλαπάθον αἰ ὄξυλῶδες anaxyum appellari scribit. Idem testatur in Theriaca Nicandri Scholiastes ἢ δὲ ὄξυλαθὸς ὁ ὄξυλαπάθου καὶ ἀνάξυρις καλεῖται. Qui oxylapolim vocat, hæcenus repperi neminem. Notant viri docti quod à Græcis barbaris λούμυξ dicitur. Lapathum vocari. Addit vetus codex ἄρσυν sylvestre, & sic apud Oribasium scriptum reperio. Plinius rumicem & lapathum cantherium vocari scribit. Cantherius dicitur equus, cui adempti sunt testiculi ut mansuetior fiat, ut Varro lib. 2. de re rustica cap. 7. ad finem testatur. Cujus verba addo. *Propter quod discernitur maxime institutum, ut castrentur equi. Demptis enim testiculis fiunt quietiores, & ideo quod semine carent, ii cantherii appellati.* An itaque lapathum cantherium dictum quod mansuetum ac domesticum sit? Id præter veritatem videretur. Nam Dioscorides & ipse Plinius sylvestre lapathum oxalim scribant. An sic dictum quod eo equi delectentur? Hordei genus quod cantherii nomen obtinet, sic appellatum est, quod animalibus pabulum detur meliusque pascat. Columella lib. 2. cap. 9. *Proximus est his frumentis usus hordei; quod rustici hexasticum, quidam etiam cantherinum appellant, quoniam & alia animalia, quæ ruri sunt, melius quam triticum, & hominem salubrius quam malum triticum pascit, nec aliud in rebus egenis magis inopiam defendit.* Refert Tragus, pueros oxalim tempore famis quærere diligenter, ut vitam sustineant. Crediderim tamen, cantherium dictum esse lapathum, quod ut hordeum famem, sic sua aciditate sitim extinguat. Et hac de causa rumicem Romani hæc plantam vocarunt, quod ab ea succus, non aliter quam à mamma, quam rumen teste Varrone antiqui Latini dixerunt, sitientibus exugi soleat. Nam foliorum acidus succus, à quibusdam non secus expetitur, ac lac in agnis, qui in suis matribus subrumantur. Auctor Moreti

Fecundusque rumex, malva, violæque virebant.

Nostri sæculi medici, ac pharmacopœi acetosam, ab acido sapore vocant. Dioscorides folia sylvestri & exiguo lapatho similia esse inquit. Plinius sativo proximum, foliis acutis, colore candidæ betæ. Uterque rectè. Nam sativum & sylvestre folio non multum differunt. Illud in dubium vocari posset, an color huic candidæ betæ oxalis foliorum colorem nigriorem dico. oxylapathum in reliquis æmulatur, sed folia molliora, virentioraque sunt, & sapore acido. Semen, inquit Dioscorides, acutum, rubens, & acre est. Idem de hoc lapatho Oribasius. In acetosæ nostræ semine nulla acrimonia gustu percipitur. Diversa itaque est acetosa à veterum oxali, vel Dioscoridis locus depravatus. Quod non sit verisimile; quia eadem lectio apud Oribasium, vel Dioscorides in descriptione commisit errorem, quod de Botanicorum principe suspicari nefas. Acetosam tamen vulgarem, veterum oxalim esse, asserunt Adversariorum auctores, quod & ego approbo. Expositionem tamen & probationem, qua utuntur, minus approbo. Nam, inquit, quod cuiuspiam minus placere posset, semen *δριμύ* inibi dici, sic accipiendum, ut vulgo interdum loquitur, acidum sive acre cum acri confundens: alioqui cur illi notissimum, ut semper fuit vel mulierculis, non putemus? Durius de auctore probatissimo dicuntur. Falsum enim est ipsum hos sapes confundere. semen enim oxalidis ὄξυ καὶ δριμύ acidum & acre inquit. Hoc loco τὸ δριμύ vel τὴν ἐπιπύκνιν vehementiam saporis, colorisque denotat, vel adstrictionem. Hesychius δριμύ. ὄξυ. σφοδρῶς. ἡμερῶν. τυχρὸ. δριμύς. ὄξυς. στυπνός. Semen acetosæ generis ruber, valde acidum est, & adstringit. Acetosæ genera plura observavit recentior ætas, de quibus Bauhinum consulat Lector. Apud nos hæc reperiuntur acetosæ genera. Vulgaris cujus folia aliquando media parte virent, altera verò candida sunt (& ideo fortassis Plinius colore betæ dixit) aliquando in imo utrimque bifurcata; nonnunquam crispantur. Oxalim aliam habemus folio amplissimo, quam nescio cur Hispanicam vocent vulgo. Tertiam acetosam Romanam dicunt, folio subrotundo hæc ut plurimum constat, nonnunquam, sed rarius ad formam foliorum boni henrici, oblongo ac in acutum desinente observatur. Hoc genus Dodonæus Dioscoridis tertium lapathum esse putat. Nos quod minimum

vocat lapathum Dodonæus, tertium Dioscoridis putamus; idq; quod cum vulgata acetosa majorè, quam hæc rotundifolia oxalis, habeat similitudinem. Satis frequens apud nos reperitur in arvis agrisque. Vulgo acetosam ovillam appellant. Tuberosa aliquando, sed rarius apud nos reperitur, nec nisi in botanicorum diligentiorum hortis. Misit antè annos aliquot Guilhelmus Boelius ex Hispaniis semen acetosæ. Id prælongæ tuberosæ radices nomine natum, radicem habebat intus è luteo rubram, cortice ex nigro rubente vestitam, longam, tuberibus quibusdam, non tamen multis donatam; folia vulgatæ acetosæ majora dilutiusque, virentia, nec caulem, nec florem tulit; hyeme enim subsequente peribat. His addit Dioscorides Hippolapathum. De quo hæc scripsit, *ἰσχυρὰ καὶ λαχρὸν ἐστὶ μέγα ἐν ἕλεισι γέννηται.* Hippolapathum olus est magnum in paludibus nascens. Plinius lib. 20. cap. 21. *Sunt qui hydrolapathum tradunt in aqua natum. Est & aliud hippolapathum majus sativo, candidiusq; ac spissius.* Idem ad finem capit. *Adjecit Solon (ne quid omittamus) bulapathū, radices tantum altitudine differens.* Hæc tria lapatha unam eandemq; crediderim plantam; idq; quod veterum nemo Hydrolapathi, vel Boulapathi

Hydrolapathum magnum Lob.

faciat mentionem; ab aliquibus Hydrolapathū dictum, quod in aquis nascatur. Boulapathum Hippolapathum dicitur à magnitudine: nam βούξ & ἰσχυρὸν in compositionibus apud Græcos magnitudinem significant, ut βέβαιος magnus puer, βούσσυξ ficus majores, βουβίαι magna fraxinismus, ἰσχυρὸς valde insanus, ἰσχυρὸς Hippophæstum, quod insignem splendorem lanis præbeat. ἰσχυρὸς δριμύς fanniculum magnum. Verbo ut absolvam, ut ἰσχυρὸν & βουβίαιον apium magnum; sic ἰσχυρὸν & βουλάπαθον lapathum magnum; quod ignorasse videtur Plinius, vel saltem non satis ad hæc attendisse. Sed solet Plinius ἐμμερῶν separare, ἰσχυρὸν conjungere. Hippolapathum vulgo Rhabarbarum monachorum vocant; eo quod monachi, alique, ante sæculum botanici, Rhabarbarum crediderunt, quod radicem haberet crassam, interiore pulpa dilute rubescente. Ad hoc genus referri debet quod Pharmacopœi nostri Rhabarbari nomine in hortis colunt. Foliis est sub rotundis, amplis admodum, flore candido muscoso, alioquin fatis similis lapatho vulgari, cujus

Ius tria genera observantur. Primū folio oblongo, radice longa, intrinsecus rufescente. Secundū folio rotundo, Tertium folio subrotundo, fibris transversis, radice intus ex rubedine flavescente. Et hoc Alpinus Rhapsontici. Tracici nomine describit; qui hoc lapathi genus, Rhapsonticū Dioscoridis esse, his argumentis probat. Primū quod Ioannes Tzetzes, Hesiodi commentator, scribat, lapathi radicem olim ab antiquis rheum fuisse appellatam. *ἀλάπαθα γὰρ ἀπὸ τῆς τοῦ κενώμενου, ἔστι δὲ καὶ λαπαθῶν βωπιῶν κενωπῆ, ἢ καὶ ἀλάπαθ' λέγεται, ἧς ἡ ρίζα τὸ λεγόμενον ρίον. Alapatha Attici purgationes vocant; est autem lapathus planta ventrem solvens, quae & alapatos dicitur, cuius radix, quod rheon vocatur. Alterum argumentum; quod ipsius radix ad amussim cum rha Dioscoridis conveniat, ita ut ne vel una nota, quod sit legitimum rha, desideretur. Tertium addit; quod Ioannes Quirinus Cinoglerus Germanus affirmavit, se hanc plantam in Moscovia (quam olim Scythiam vocarunt) locis, copiosius prodire, ac vivere conspexisse. Ad postremum hoc respondeo, Clarissimum virum Alpinum deceptum fuisse ab hoc Quirino. Nam Mercatores qui quotannis ex Moscovia ad nos Rhahrhaberbarū Ponticumque advehunt, omnes uno ore asserunt, nullibi in Moscovia nasci, sed à Tartaris adferri in Moscoviam, atque ibi ab ipsis vendi. Retulit mihi Ioannes ab Elten, dum viveret plantarum indagator acerrimus, se cum in Moscovia, (ubi per annos aliquot Mercaturam exercuit) degeret, omne studium, summamque diligentiam adhibuisse ut plantam rhei virentem conspiceret; promississe insuper Tartaris, si vivam ipsi plantam adferrent, multos daleros imperiales: sed nunquam id potuisse ab ipsis impetrare, quamvis se facturos spondiderant. Hæreo an Quirinus ille quondam Chirurgus, Amstelodamensis notissimus, is sit qui Alpino imposuerit. Sane hunc aliquandiu in Moscovia degisse cunctis civibus nostris constat. Homo erat improbus, de quo ni effugisset, Moscovitarum Imperator capitis supplicium sumpisset. Hoc obiter. Alterum argumentum majoris ponderis, verba Dioscoridis audiamus, lib. 3. cap. 2. *ῥα. οἱ δὲ ῥῆον κολοῦσι* (Alter codex *ῥα ἢ ῥέον*, (& sic Oribasius) addit. verus aliquis codex, *πολλοὶ δὲ ῥαποντικόν*, sed ista irrepsisse doctiorum est opinio, quod probabile nobis, quia apud Oribasium non reperiuntur) *ῥῆον αὐτὸ ἐν τοῖς ὑπερβορέοις τοῖσι, ὅθεν καὶ κρημίζεται. ρίζα ἔχει μελαίνην κενταύριον τὰ μέλας τοῖσιν, μικρὰ πρὸς τὸν τοῖ καὶ σφαιροειδέσιν, ἀσμοῦ, χαυνῆς ὑπερβορέοις. ἔστι δὲ αὐτῷ κρημίστην, ἢ ἀπερὸν ἴσταν, ἐν γλοισχρόντι. καὶ τὴν ῥέον μετὰ ἀεικίνας πύλων, διαμορφήν τε ἰσχυρὸν καὶ κρημίζον ποσὶ τὸ ῥέον.* — ἢ δὲ ἀνωτέρω αὐτῷ ῥέον, σφαιρῆ καὶ μετὰ ποσὶς ἡμεκασίας. Rha, quod aliqui Rheum vocant, provenit in eis quae supra Bosphorum sunt regionibus (Ammianus Marcellinus lib. 12. suarum histor. Tanais quae inter Caucasias oriens rupes, per sinuosos labitur circumflexus, Afiamque ab Europa determinans, in stagnis Mæotis delitescit: huic rha vicinus est amnis, in cuius super ciliis vegetabilis quaedam ejusdem nominis gignitur radix, ad multiplices medelarum usus proficiens. Rha nostrum ex Thraciæ fertur montibus Rhodopeis vocatis, allatum ac repertum in planicie apud fontem Hebrum fluminis *radix foris nigra* (rhei tracici radix foris ruffo colore visitur, id quod non negat Alpinus, cum exsiccatam exterius in cortice nigram, inquit; intentiori ruffo: observavi, nigredinem nullam observare potui, sed, ut alibi dixi, vox *μέλας* latè apud botanicos antiquiores sumitur) *centaurio magno similis* (centaurium majus *μονόριζον*, rha tracicum *πολύριζον*) sed minus & rubicundior (Centauri majoris radix foris nigricans, intus rubescens, succo sanguinei coloris prægnans, cuius quidem radix rubra intus, sed ne utquam magis rubra quam centaurei: dilutè rubrum succum mittit, apud nos magnitudine non cedit radici Centauri sine odore (Dodonæus *ἰσομοῦ*) legendum contendit. nam cum veteres omnes rheo tenues aëreasque; confiteantur inesse partes, odorem quoque simul inesse innuere videntur: tenui enim aëreaeque substantiæ odor comes esse solet; odorata enim tenuia sunt essentia. Vulgatam lectionem defendit Plinius. Potuit, inquit Dodonæus, in depravatam incidisse lectionem Dioscoridis, qui tenuium partium rha esse non scripsit, sed adstringens valde esse; quod & Galenus affirmat, cum aliquanto calore: addit tamen lib. de simpl. facult. Gal. aeream quandam substantiam) *laxa, seu fungosa, aliquantulum levis. Optimum habetur quod teredines non sentit. si gustatum cum adstrictione remissa lentescat, & commanducatum colorem reddat pallidum, & quodammodo ad croceum inclinantem* — ceterum summa ipsius vis adstringens, cum ali-*

quanto colore. Hæc cum Galeni scriptis comparanda. Is enim quod fungosum est damnat, & tanquam depravatam ac spurium esse lib. 1. de antidotis cap. 14. præcipit. *ἐπι δὲ τοῦ ῥῆου καὶ αὐτῷ πρὸς πείρασι μὲν ἔστι — οὐτε γὰρ τὸ διὰ τῆς ὀψίως αὐτῷ κρημίζον πυκνὸν καὶ συναγμένον ἔχει τῆς ὀψίως οὐσίας, ἀλλ' ἔστιν ἀερίοτερον ἐν τῇ γούστῃ καὶ σφουραίνῃ ποιότητι παντάπυσιν ἀμυδρὰν, ἢ οὐδ' ὅλως ἔχει, καὶ τὴν γὰρ ἰσχυρὴν ἔχει, τὸ ἀκμαίον ῥέον πέτεται μὲν τι ἐπαχίως. In rheo quoque fraus committitur — nam adulteratum visus densum per totum & compactum non esse docet, sed varius, & gustu tentatum saporem adstringentem, vel nullum vel obscurum remittit, cum tamen si adulteratum non sit, vehementer adstringat, cito tamen & ipsum foraminosum efficitur. Galeni hanc improbat sententiam Alpinus; idque quia radix rhei tracici laxa & fungosa est; tum quod Galenus lib. 7. de simpl. med. facult. Dioscoridis sententiam probare videatur, quod nimirum radix rhapsontici sit laxa, & aliquantum levis, cum levi & non multa adstrictione. Hoc postremum non dixit Galenus. Verba ipsa audiamus. *ῥῆον ἦτοι δὲ πρὸς αἰσθησόμενον αὐτὸ ῥῶ, μετῆς ἐν κρημίστην ἐ δυνάμειος, ἢ καὶ μὲν γὰρ πρὸς γούστῃ ψυχρὸν, οἷς ἢ σφίβῃς ἀγλαῖς, συνίσι δὲ πρὸς αὐτῷ τῇ θερμότητι, ὑπερβόριον γὰρ ἐπιπλήρον διαμορφήσιν φαίνεται, καὶ μὲν οἷς ἀεράδους πρὸς οὐσίας μετῆς γούστῃς, ἀλλὰ μὲν καὶ ἡ χαυνότης τῆς ἢ κρημίστης, ἀπὸ ὅντι ἡ κρημίστης καὶ τὸ ἔργον, δὲ αὐτῶν τὴν πύον, καὶ τοὶ σφύρον ὅμως — ἐπὶ δὲ καὶ τὰς σφύρας ἔργον ἡμεκασίας κρημιάδων ἔστι — οὐ γὰρ ἀντιφασίαι τῇ γούστῃ ψυχρῇ, τὸ λεπτομερές ἀεράδης. ἀλλ' οὐ τὸ πρὸς γούστῃ, καὶ οἷς βάρους ἄρῃ, ἀπὸ ἰσχυροτέρως οὐσῆσθαι γίγνεται. Rheum, quidam ad rha nuncupant, mistam habet tum temperaturam, tum facultatem: habet enim quoddam terrestre frigidum, ceu indicio est adstrictio, & adjuncta est quaedam caliditas: siquidem si plusculum mandatur, subacre conspicitur, quin etiam aereae cujusdam substantiæ subtilis est particeps: quod indicat tum laxitas, tum levitas: verum & opera. Ob banc tenuium partium facultatem ac adstringentem simul vim — porro quod adstrictionis opera hanc instrenua sunt, hinc discere licet — nec enim relucatur terrestri frigido, tenue aëreum: immo eo quod deducat, & in altum perducatur valentioris affectus causa existit. Non igitur parum adstrictionis habet, ut Alpinus scribit, sed vehementer adstringit, quod ad capitis finem testatur Dioscorides. In cuius verbis contradictio manifesta. Quomodo enim adstringens ejus vis summa esse potest, & gustatu remissam adstrictionem cum lentore præbere? Verba Galeni de Antidotis probat Avicenna lib. 2. tract. 2. cap. 585. sed aliter rhei historiam examinare non decevi. vide Salmatius exerc. pag. 796. & 797. &c. vide cap. de Centauro. Illud videndum, an in rheo tracico hæ facultates sint. Fungosa, laxa, inodora hujus radix quod sit, negari non potest, præcipue exsiccata, in recenti adstrictio nulla; exsiccata adeo exigua est ut vix percipi possit cum levissima acrimonia, alioquin insipida, inepta ad validam adstrictionem. Recentes foliorum pediculi, si comedantur, non ingratum saporem subacetosum, aromaticum palato exhibent. Ex his satis constat non esse rha Dioscoridis, aut Galeni. Restat argumentum examinemus ex scholiaste petium. Hic lapathi radicem *ῥῆον* appellari scribit. *τὸ λεγόμενον* inquit *ῥῆον, quae nunc rheon appellatur.* Non itaque; antiquis, sed recentioribus lapathi radix sic dicta est; id enim *τὸ λεγόμενον* indicat. Præterea antiquis rha non *ῥῆον*, sed *ῥα* vel *ῥῆον*, vel, ut in aliquibus codicibus, *ῥῆον* dictum fuit. Nemo *ῥῆον* appellatum scripsit. *ῥῆον* lapathi radix dicta est, quod alvum moveret, *ῥῆον* τὸ *ῥῆον* *fluere, solvere*, quod alvum subduceret. Quam vim rheo tracico inesse nosstrates observarunt, qui pro Rhabbaro vero hæcenus hanc plantam coluerunt. Lapathum ob causam dictam nomen illud accepisse, verba scholiastis præcedentia satis indicant. Rhapsonticum itaque tracicum, veterum non est rha; idque quod radicem centaurei majoris similis non sit; nec ea rubicundior, quodque strenue, uti Dioscorides & Galenus scriptum reliquere, non adstringat. An odoratum, an inodorum rha sit in medium relinquo. Dodonæi sententiam non rejicio, uter rectius Galenus an Dioscorides de viribus rhei scripserit in notis ad Dioscoridē examinabo. *Σέλινον* dictum scribunt *διὰ τὸ φέειν ἐν ἔλασι, quod in palustribus libenter nascatur, quasi ἔλους σείδων, paludibus impulsum. Qua de causa Homerus Iliad. β. ἰλιόστρωτος σέλινον in paludibus educatū apium. Eodem epitheto uritur Nicand. in Theriaca — ἐστί φασ ἰλιόστρωτος τὸ σέλιον σπῆμα. Interpretes apium palustre apii quæ palustris semina vertunt. Melius — *algosias apii nascens ad undas femina.* Fortassis *σέλινον* *ῥῆον* τῆς σελήνης, vel *ῥῆον* τὸ *σεληνιακὸν* *μοιβο comitali lunatico*, quod epilepsia laborantibus obicit, ac noyum***

novum paroxysmum creet. Sed tum σελίνον perscribendū, ut in antiquo legitur codice. Trallianus lib. 1. c. 13, de morbo comitiali, τὸ δὲ σέλιον ἐπιτεταμένον αἰσθητικῶς τοῦ ἐπιληπτικῆς βλάπτει. *Apium vitandum est, seu naturaliter comitiales offendens.* Idem Avicenna scribit. Plinius lib. 20. cap. 11. *Ambo (Chryseippus & Dionysius) neutrum ad cibos admittendum; immo omnino nefas: nam id defunctorum epulis feralibus dicatum esse, visus quoque claritate inimicum. Caule femina vermiculos gigni. Ideoque eos qui ederint sterilefcere, mares feminasque. In puerperis vero ab eo cibo comitiales fieri qui uera hauriunt, Innocentio tamen esse marem.* Plinium fabulosa scripsisse, ex recentioribus qui scribant, non defunt medici; hac moti ratione, quod Galenus in consilio pro puero epileptico, apium adversus hunc morbum praeferebat, tum quod quotidie apio vescamur, nec epilepticum paroxysmum patiamur. Galeni verba haec sunt, *ἡ δὲ καὶ τούτου ἀποδείξασθαι τὴν σύμμετρα, πρῶτον δὲ καὶ σελίνου, καὶ σμυρνίου ἀποδείξασθαι ποτὶ συνίσεις.* Etiam ex his moderatè quippiam, porrum interdum, & apium & Smyrniū degustare conferet. Notanda verba *ἀποδείξασθαι ποτὶ interdum, aliquando apponere, attingere conferet, quasi diceret, si copiosius ac saepius his utatur, damnum inferent.* Id quod apertè satis paulo infra testatur. *καλονάζειν δὲ εὖ τῆς χρεῖας τῶν ἰδίων ὑγῶν, ὅσα θάλασσά τε καὶ τρυγητῶν ἔχει χαλεπὴ ἐπισημὴ κακῶς ἡμῶν, ἢ πρὸς ὄψιν, ἢ ἀφ' ἑσπέρης τῆς κεφαλῆς δυναμένης εἰς τὸν εὖ τῶν ὄψεων, καὶ ὅσα ἀφ' ἡμετέρας τῆν κεφαλὴν ἀποδείξασθαι καὶ περὶ οἴνου καὶ κέρου, καὶ περὶ σελίνου, καὶ δαυκῶν, καὶ κρημνῶν, καὶ σμυρνίου, ταῦτα μὲν ἐν τῷ σέλιον ἐπισημῶν ἐστὶν καὶ κακῶς ἡμῶν.* In esculentorum autem usu abundent illa quae acuta sunt, & virtutem incisivam habent: dummodo insigniter non sint mali succi, odoremque habeant, qui caput tentet: quorum ex genere sunt, quaecunque per caliditatem replent caput, quemadmodum vinum, & sinapi, & petroselinum, & daucus, & caepe, & Smyrniū: (si supra laudasset magnopere Smyrniū Selinumque, non hoc damnaret loco. Illud etiam notandum, quod hoc loco pro porro capam, pro selino vulgari Petroselinum, tanquam optimum in suo genere substituerit. Nam rarum admodum alioquin Petroselinum, ut suo loco dicam) haec nimirum ultra modum inflammativa sunt, & malos humores generantia. Posset & alio modo Galenus cum Tralliano conciliari. Nempe viride apium quia crassos malosve vapores in caput mittit, qui facile cum humore ingrediuntur ventriculos cerebri, epilepticis nocere, contra sicum praecipue semen quod dissipet & attenuet prodesse; quod & de Coriandro observarunt. Sed hoc sicum insuper facultatem habet corroborandi nervos, qua forte non deicitur Selinum. Alterum quod ab experientia movent argumentum, nullius momenti est. Etenim non omnibus apii esus est noxius, nec epilepsiam generat, sed iis tantum qui hoc morbo laborant, quorum cerebrum est debile ac infirmum. Et hoc apertè satis Trallianus, secus Plinius. Sed hic de lactantibus loquitur, quorum cerebrum languidum & debile est, multisque vaporibus & humiditatibus repletum. His utrum non noceat, observare convenit. Reliqua Plinii verba videamus. *Neutrum, inquit, apium in cibis admittendum. Causam addit, quod defunctorum epulis dicatum est. Iis qui periculosius aegrotant, apio opus esse dicimus.* Plutarchus 5. symposiōn pag. 676. *ἡ τούτου ἐπισημῶν νοσοῦντας διδάσκει τὸ σελίνου φάρμακον.* Proverbia causam addit in Timoleonis vita; ubi milites ad pugnam castris educi multis apium ferentibus obvii infaustum augurium putavere; quoniam apii coronae sepulchris imponerentur, *μυρολαῶν ἀναβαίνοντι πρὸς λόφον, ὃν ὑπερβύβαντες κατέβησαν εἰς τὸ σελίνου, καὶ τὴν δύναμιν τῶν πολέμων, ἐμβαλόντι ἡμίονοι σέλινα καμίζοντες, καὶ τὴν τροπικῶν ἐπισημῶν ἐν τῷ σελίνου, ὅτι τὴν μὴ μὴ τῶν νεκρῶν, ἰωάννην ἐπισημῶν σελίνου καὶ παρρησίας πρὸς τὸν πύργον, τὸν ἐπισημῶν νοσοῦντα διδάσκει τὸν σέλινον.* Aliam tamen causam adfert Arnobius adversus gentes lib. 5. ubi haec refert: Oblivioni etiam sacra corybantia donentur, in quibus sanctum mysterium illud traditur, frater trucidatur à fratribus, interempti ex sanguine apium nascitur, prohibutum olus illud mensi apponi, ne à manibus mortui in expiabilis contraheretur offensio. Clemens etiam Alexandrinus exhortatione ad Graecos hujus rei meminit. *ὁ δὲ ἐξ ἑσπέρης ἀποδείξασθαι τὴν τροπικῶν πηλῶν.* Quod porro inquit Plinius mares feminasque qui eo ederint sterilefcere, id falsum esse Belgarum adagium docet, *Peterseep helpt de Mannen te paerden / de Vrouwen vinder de aerdt/*

quo significant marem feminamque ad venerem accendi. Geoponicōn auctor lib. 12. cap. 13. *βρωτὸν δὲ τὸ σέλιον καὶ φερύσσας εἰς τὴν ἀφροδίτην ποιεῖ τὴν γυναικῶν ὄψιν οὐδὲ τῆς συγχρηστῆς τῆς τῆς ἡμέρας ἐστὶν τὸ σέλινα, καὶ μάλιστα διὰ τὴν ἐπισημῶν τὸ γάλα.* *Apium comestum & venetum procliviores reddit feminas.* Idcirco lactantibus non oportet concedere, praesertim ob id quod lac cobibeat. Interpretes vertit. *Apium in cibo acceptum, proprias vulnerum fluxiones magis pronas deferrificae; quare non permitendum lactantibus, ut apium edant.* Quid velit non capio. Idem Plinius lib. 19. cap. 8. *Honos ipsi (apio) in Achaia, coronare victores sacri certaminis Nemeae.* Artemiodorus lib. 5. cap. 7. disertim tradit, *σελίον εὖ νεμεῶν τοῦ νεμεῶντος ἐπισημῶν, ac ideo Nicander in Theriaca scriptum reliquit in Nemea repertum.*

Καὶ ἀπὲρ ἀπὸ νεμεαίων ἀειφύλλοιο σελίνου.

Iunge apii semen nemeaeum fronde perennis.

Nemeaōn, inquit Scholiastes, ὅτι εὖ νεμεῶν ἰσχυρὴ ἢ βοτάνη αὐτῆ, sic dixit quod herba ipsa in Nemea inventa, sed cur apium dictum coronamentum Nemeaeum? Dicunt Danaum, qui Nemeam possedit, cum filias elocaret, certamen decurrentium ostendisse procis metas, in quibus provenerat apium, quod excerptis is qui cursu ceteros antevererat. Hinc apium, quod illius victoriae fuit symbolum, manasse ad posteros. Alii vero scribunt nemeas equas Iunonis, à quibus ibi pascentibus loco nomen inditum, apio, cujus ibi copia erat, fuisse nutritas. Nec his tantum alimentum fuit, sed illarum omnium quae in nemæis ludis decurrebant, neque mirum, si pabulum velocissimi animalis, quod sua celeritate victoriae causa esset, uti pro insignibus coepit, atque adeo pro praemio victoriae. Certè equos bellatores apud Homerum Iliad. β. apio pastos legimus.

-- ἴπποι δὲ πρὸς ἀρμασιν οἰσιν ἕκαστος

Ἄωτὸν ἐρεψάμενοι ἐλεσθρεπτόντες σέλινον ἔσσεσθαι.

Equi vero apud curtus proprios unusquisque Lotum comedentes in palude nutritum apium steterunt.

Nec tantum hac herba nutriuntur equi, sed etiam mendentur. Idcirco Homericus ille Achilles Chironis discipulus, medendi artis peritissimus, non tantum hominibus, sed ipsis bestiis consultum cupiens, post alias herbas injicit illis apium. (vide Plutarch. 5. symp. pag. 678.) Nec id sine ratione. Nam apium morbo pedum medetur, quo post laborem indefessum otiosi equi laborant. Non tantum Nemeae certaminis praemium est apium, sed etiam victores ludi Isthmici hac herba coronatos fuisse scribunt veteres. Diodorus Siculus lib. 16. *καὶ τὴν ἰσθμιακῶν σέλινα καμίζοντες εἰς τὴν ἡβάδα, ὁ μεγαλειῶν ἐφ' ἡμετέρας τῶν οἰκῶν τῆς νίκης. τὸν δὲ ἰσθμιακῶν σέλινον εἰς σελίνου συνίσεις οἱ δὲ ἐρεψάμενοι, ἀφ' ἡμετέρας τῆς προλήτων σελίνων πλεονεξίας σελίνου, εἰς τὴν κεφαλῶν περὶ τῆς προλήτων καὶ χαλεπῆς, ὡς τῶν ἡμετέρας σελίνου τῆς νίκης ὅτι καὶ συνίσεις γαλάς.* Forte accidit ut apiorum fasciculi ad insternendos thoros à jumentis apportarentur. Hoc viatorum omen se amplecti dixit Timoleon. Isthmiacam enim coronam ex apio contexi. Quin etiam milites, jubente sic Timoleonte, ex apii sibi corollas neclunt, hisque capita redimiti, cum gaudio in hostem tendunt, ac si certam dii victoriam portenderent, quod etiam eventus ratum fecit. Idem loco citato Plutarchus. *Apium in isthmico ludo signum victoriae, testatur Pindarus Olymp. od. 13.*

Δύο δὲ αὐτὸν ἐρεψάμεν πλύκει σελίνων ἐπὶ Ἰσθμιάδεσσιν.

Quaerentia. nemeaeae' ouk antisoai.

Duo autem ipsum coronarunt plicamenta Apiorum in isthmiaidibus Conspectum: nemeaque non discrepat.

Utroque itaque in certamine victori apium dabatur.
Y y y Hoc

Hoc tamen discrimine, ut in Nemeis ex apio viridi, in Iltmicis verò (mediis nempe temporibus, prioribus enim & postremis pinum dabant) ex arido coronæ fierent. Quod ideo factum putant, quod Iudi hi *ἐπιπέφαι* fuerint; apium verò habitum sit, inferis consecratum esse, quod victoriæ esset symbolum. Latinis apium dictum fuit ab apice nomine deducto; hi enim apicem capitibus apio coronabant. Macer.

*Est apium dictum quod apex hanc ferre solebat
Victoris, veterum fieret dum more triumphus.
Ipse sibi talem prior imposuisse coronam
Dicitur Alcides; morem tenere sequentes.
Ast alii dictum credunt, quod apes vehementer
Illius soleant avidè decerpere flores.
Hanc herbam selinon solet Attica dicere lingua.*

Variis in locis apium descripsit Theophrastus Lib. 1. cap. 9. singulari radice constare, sed magnas subgerere propagines scribit; cap. 15. inter perpetuo virentia recenit. Ideo Nicander *ἀείφουλον* dixit versu supra citato. Scoliastes exponit *διὰ τὸ μὴ ἀσπράδιεν τὴ φύλλα*. Cap. 17. foliis jam perfectis, emittere caulem, cap. 19. saporis quandam suaveolentiam præstare. Lib. 7. c. 1. cum Sol in Aquario est, ferere præcipit, ac ex semine tardè omnium provenire, quadragesimo nempe vel quinquagesimo die: c. 2. lib. 7. diurnam esse, & licet capitata non sit, tamen germinare, c. 3. radicem habere carnosam, lib. 5. de caul. c. 6. & 7. de cultu ejus agit, lib. 6. de causis cap. 16. radices caulesque cur dulces sint, lecus verò folia causalem dat. Eodem lib. cap. 22. fructum scribit esse odoratum. Hoc capite differentias recenset, ac apium aliud sativum, aliud sylvestre esse inquit. De sativi differentis supra egit. De quo pauca nobis dicenda; ac primum probandum, Petroselinum vulgo dictum, apium esse veterum, & quod apium vulgo vocant, eorundem paludapium esse. Vulgare Petroselinum omnes notas habere, quas de Selino, sive apio sativo veteres tradiderunt, fatentur botanici recentiores omnes. Apium vulgare, sive id, quod Pharmacopœi sine distinctione sic vocant, non esse sativum apium, probatur vel eo argumento, tum quod in condimentis gratiam nullam habeat, ac propter odorem ingratum ab omnibus rejiciatur. Plinius lib. 20. cap. 11. *Apio gratia vulgo est; namque rami largis portionibus per jura innatant, & in condimentis peculiarem gratiam habent*: Tum quod singulari non constat radice, quæ magnas subgerat propagines, sed quod radicem habet multis coherentem fibris. Tum quod in caulibus, folioque apii vulgaris nullum reperiatur discrimen; ut de sativo scripsit Theophrastus cap. 4. hujus libri, ubi has apii sativi scribit differentias. *Aliud inquit, folio spisso, crispo, densoque, aliud rariori, latiorique, cauleque majori. Horum iterum aliud candidi caulis, aliud purpurei aut versicoloris: verum ad summam, ejusmodi omne sylvestri proximum est.* Sic Plinius lib. 19. cap. 8. *Et sativi autem differentie in folio denso, crispo, aut rariore, & leviore* (Theophrastus *παυρότερον, non λεϊώτερον*) *Item caule tenuiore, aut crassiore, & caulibus aliorum candidus est, aliorum purpureus, aliorum varius.* Ex his quod crispo folio est, arte sic reddi scribit lib. 2. cap. 5. ipsamque artem ibidem docet, & lib. 5. de caul. cap. 6. Videat lector quæ ad postremum annotavimus locum Plinius lib. 20. cap. 11. apium aliud marem, aliud foemiam: ac ex Chrysippi sententia, foeminam esse dicit, foliis crispioribus & duris, crasso caule, sapore acri ac fervido. Et ex Dionysii auctoritate nigrius ac brevioris esse radicis. An itaque crispum etiam apium à natura est, non arte? Sanè sic videtur. Lucianus capillos muliebres, eos qui offunduntur circa aures & tempora, esse multo crispiores inquit, quam apium in pratis. *οἱ δὲ παρ' ἡμῶν καὶ κρατάφους πολὺ τῶν ἐν λεϊκῶνι ὑλοστέφου σελίνου.* De colore diverso hæc Plinius lib. 19. cap. 8. *Proprium ei quod colorem mutat.* Quod colorem apium aliquando mutat, certum est; sed an hoc ipsi proprium sit, affirmare est difficile. Magnum ut fiat apium *Geoponicum* docet auctor loco supra citato: *μέγιστα ἴσται σέλινια ἐὰν παρὶν παλαιῶν τῶν ἀγροτέρων τῶν ἐλαστὶ δεικνύμενοι οὐκ ἀβαν ἐσθλῶν, ἢ καὶ κρῖν περιχλωσας, ἐν ἡμῶν δόδονος. ὁμοίως δὲ μέγιστον ἴσται σέλινον, ἢ περιχλωσας ἀντὶ τῶν βίλας ἀχρῶν περιβαλλῆς καὶ δόδονος &c.* *Magnum evadet apium, si seminis ejus quantum tribus digitis apprehendi potest, in panniculum vestitum illigaveris, deinde itercore interdictum statim riga-*

veris. Similiter maximum erit apium, si circumfossis radicibus paleas adjeceris ac rigaveris. Majori denique, minori, latiori, angustiori, densiori, rariorque folio proæcis folique ratione apium evadet. Sed de his in libro de cautis. Et hæc quidem de sativo apio. Paludapium, vel quod apium officinæ vocant, Græci *ἑλεοσέλινον*, vel *ἑλεοσέλινον* appellant, quidam *ὑδροσέλινον* quasi, humentium alumnium. Id Theophrastus apud aquæ ductus, & in paludibus provenire scribit: folio inquit esse raro nec hirsuto, figura, sapore, odore quodammodo apio simile. Rectè addit *πῶς*. Nam odore est ingrato, apium vero non est insuave. Plinius lib. 19. cap. 8. *Id enim quod sponte in humidis nascitur Heleoselinum vocatur, uno folio, nec hirsutum.* Plinius legisse videtur *μόρφλλον*. Tale non est palustre apium. Viri doctiores corrigunt, *raro folio, nec hirsuto*. Descripsit Heleoselinon Dioscorides lib. 3. cap. 75. *ἑλεοσέλινον ἡρόδωρον ἐν τοῖς ἐφύδωγος τόποις μέγιστον* (Orisabius *ὄλιγον* addit) *& ἡμῶν σέλινον, &c.* *Nascitur aquosis locis, sativum (aliquanto) grandius.* Palladius in April. tit. 3. *Et Heleoselinon molli folio & caule tenero, quod nascitur in lacunis.* Et hæc sunt notæ, quibus à sativo differit palustre. Apium officinis dictum, paludapium videntur esse, probatum non est difficile; quippe notas omnes habet quas tradidere veteres, quod indubium hæctenus vocavit botanicorum nemo. Non esse sativum, præter jam dicta vel eo probatur, quod Petroselino vulgari majus est, apium vero sativum in totum minus sit. Errat magnus botanicus, quod Columellam de hoc apio lib. 11. cap. 3. agere scribit. *Apium, inquit Columella, quoque possit plantis ferere, nec minus semine, sed præcipue aqua letatur, & ideo secundum fontem commodissime ponitur, quod si quis id velit lati folii facere — vel si crispa frondis &c.* De sativo loqui Columellam ex Palladio probatur, & Theophrasti lib. 5. cap. 6. de cultu. qui hæc de cultu apii, non de palustri, sed de sativo tradunt. Ad do neminem usque adeo delectari palustri apio, ut hanc adhibere velit in colendo diligentiam. Columellam de aquatico loqui, creditur summus botanicus, quod scribat aquis letari. Sed hoc argumentum levis est ponderis; cum notum sit, apium Græcis *σέλινον* dici, quod aquis delectetur, & apud aquas pulchrius proveniat. Quin etiam de sativo agere Columellam, vel illud arguit, quod circa fontem ponendum præcipit; cum palustre juxta fontes & paludes sponte sua copiose satis nascatur. *Ἱεροσολίμους* sequitur. Doctissimus Gaza equum apium vertit. cum, ut jam sæpe à nobis dictum, in compositionibus vox *Ἱεροσολίμους* magnum significet. Id quod vel Nicandri Scholiastes docet: *ὁ δὲ οὗτος ἀνόμενος διὰ τὸ μέγιστον ἴσται ἢ διὰ τὸν ἴσται σελίνου.* Id est, *Sic dicitur quod magnum sit, vel quod equorum urina difficultati medeatur.* Illud difficiliter explicatu, an Nicander Hipposelinum Theophrasti, an vero Dioscoridis intellexerit; simulque indagandum, an una eademque sit planta. Quod Dioscoridis intellexerit, ex capite de Smyrnio palam fiet. Botanicus tamen magni nominis docet, quod Theophrastus Hipposelinum, id Dioscorides Smyrni nomine describere, docetque unam eandemque plantam esse; utrumque tamen Smyrnum vocari, & Theophrastum Hipposelini & Smyrni historiam confundere; quod tam botanicis quam litteratoribus & cæteris viris doctis placet. Botanici ut suam probent opinionem, his utuntur argumentis. Theophrastus Hipposelino tribuit radicem nigram, Dioscorides vero candidam, Smyrnio nigram. Addunt, Dioscorides Smyrnum odore Myrrhæ esse scripsit, quod de Hipposelino tradit Theophrastus. Hic etiam ex Hipposelini radice nigra & crassa lachrymam defluere docet Myrrhæ similem, quod idem de Smyrnio monuit Dioscorides. Sed sciendum; Dioscoridem cum albam inquit radicem, intelligere intus albam: Theophrastus vero cum nigram dicit, foris nigram intelligere. Id quod Apuleus rectè novit; cujus verba infra citantur. Hunc loquendi morem familiarem esse Dioscoridi, exemplis pluribus probare haud erit difficile Lib. 3. cap. 156. *præconiæ maris radicem λευκήν* esse dicit; autopsia tamen eandem foris rubescentem, intus albam esse docet. Sic lib. eodem cap. 8. centaurei Magni radicem *ὑπερμαρῆν*, vel, ut vetus codex, *ἑρμαρῆν* rubescentem ait; quæ intus tantum rubet, foris nigricat. Eodem quoque libro cap. 7. glycyrrhizæ radices *πυκνῶδες* esse scribit, quæ intus tantum buxæ reperiuntur, foris nigræ. Hæc si considerasset magni nominis botanicus, nunquam scripsisset, Theophrastum historiam Smyrni & Hipposelini confudisse. Alterum & tertium argumentum pro

pro nostra stat parte. Nam Dioscorides Smyrniū A-
 momi montis semen ferre, odore Myrrhæ, testatur.
 Theophrastus verò ex Hippofelini radice crassa lachry-
 mam diffluere, Myrrhæ similem. Quæ quam diversa
 sint, & ferè contraria, quilibet videt. Quod & ante nos
 observavit in botanicis facile princeps Kembertus Do-
 donæus. Restat unum aut alterum argumentum addam,
 quibus Smyrniū Dioscor. & Hippofelinum Theoph.
 diversas esse plantas doceam. Dioscorides lib. 2. cap. 79.
 Smyrniū fermen rotundum, nigrum, brassicæ simile, ac
 acre esse dicit. Theophrastus Hippofelini semen ervo
 amplius esse testatur. Adde, Dioscorides radicem Smyr-
 niū acrem & fauces mordicantem esse docet; contra
 Theophrastus lib. 6. de causis cap. 16. radicem Hippo-
 felini dulcem, & esui aptissimam esse scribit. Ex qui-
 bus satis patet diversas esse plantas. Magni nominis
 litterator Dioscoridem, Galenum, ipsumque Columel-
 lam errasse scribit, quod duplex Smyrniū esse scrip-
 serint, cum duplex (inquit) sit Hippofelinum; idque
 probare conatur ex Græco Barbaris uno; Neophytus,
 inquit, unum tantum Smyrniū recenset. Quid? Ga-
 leni, Dioscoridis, Columellæ auctoritas pendetne à
 Græco-barbari novitii scripto? Certe unius Columel-
 læ, solius Dioscoridis, vel Galeni auctoritas major est,
 quam mille Neophytorum. Horum si quis erraverit,
 id non ex recentiori quodam Barbaro, sed ex anti-
 quo & probato scriptore probari debet. Exempli
 causa, si Dioscorides erravit, id vel ex Theophrasto,
 Galeno, Columella, vel simili auctore uti Varrone,
 Catone probandum erit: si Galenus, ex Dioscoride,
 Theophrasto, cæteris. Quid magis notum, quam plan-
 tas diversas; à diversis scriptoribus, uno eodemque
 nomine insignitas fuisse, ut supra abundè satis proba-
 tum est. Sed præstat comparemus integram Hippo-
 felini a Theophrasto & Dioscoride datam descrip-
 tionem. Id fiet ubi de nomine quædam præmiserim
 Græcis, ut dixi, Hippofelinum vocatur. Latinis olusa-
 trum, vel olus atrum; sic dictum à semine & radice
 atro, & foliis in puniceum vergentibus colorem. La-
 tinis Hippofelinum vocasse, testis est Columella lib.
 11. cap. 3. *Atrum olus, quod Græcorum quidam vocant*
ἰσποσίλιον, nonnulli σμύριον πασινάτο loco semine debet
conferri, maxime juxta Maceriem (hinc hodie Italis Ma-
carone dicitur;) quoniam & umbra gaudet, & quali-
cunque convalescit loco. Quibus verbis quid erroris
commiserit Colamella, non video. Plinius lib. 19. cap. 8.
Sed præcipuè olusatrum mira nature est, Hippofelinum
Græci vocant, alii Smyrniū. Idem repetit lib. 20. cap. 11
 Ex quibus satis patet, unam plantam Hippofelini, duas
 verò Smyrniū nomine donatas fuisse. Hippofelinum
 enim Smyrniū etiam dictum est. Et Smyrniū etiam
 propriè dictum, κατ' ἰσχυρὸν nomen illud obtrinet. Solus
 tamen Ætius, & præter hunc nemo, σμύριον ἢ τὸ ἰσποσί-
 λιον Smyrniū Hippofelinum dicit, notavit. Sed scien-
 dum de olusatro, non σμύριον κατ' ἰσχυρὸν dicto, eo loco
 agere Ætium. Ex dictis tamen patet, Galenum errasse
 lib. 2. de alimentor facultatibus ubi Smyrniū olusa-
 trum dictum fuisse scribit, his verbis. *ὁνομάσουσι, ὃ ἐν ρώ-*
μῃ συνήθως ἤδη πάντες οὖν σμύριον, ἀλλὰ ὀλοῦσάτων τῶν λάχανων
τύπος. Καὶ πῶς ἴσως αὐτὸ τὴν δόξαν οὐδὲ δριμύτιν ἐν ταῖς τετραγύ-
αῖσι, καὶ περὶ οὐδὲ τὸ σίον, οὐδὲ τὸ ἰσποσίλιον. Roma autem
vulgo jam homines omnes olus id non Smyrniū, sed olus
atrum nominant, quod forte aliquis omnino ne inter ali-
menta quidem numerare dignabitur, quemadmodum neque
sium neque Hippofelinum. Errat Galenus. Nam hac
 in re Columellæ, utpote Italo, fides major debetur, ut
 cui gentis suæ vocabula ac nomina magis sunt cogni-
 ta. Non enim Smyrniū propriè dictum Romani olusa-
 trum vocabant, sed Hippofelinum, quod à quibus-
 dam etiam Smyrniū dictum fuit, uti Columella, Pli-
 nius, Actuarius auctor testantur. Accedit alius error Ga-
 leni loco citato. *τὸ δὲ ἰσποσίλιον, καὶ σίον ἀνήσθησεν. τὸ μὲν*
οὖν σμύριον ὅσον ἀνήθης, ἐν ἧσιν τῇ ρώμῃ. παμπόλυ πιπεράσματος.
δριμύτησιν ὅτι ἴσιν τῶν ἡμετέρων ποδῶν τοῦ σελίνου, καὶ τῆ ἀερω-
πιδίτι ἔχει. Hippofelinum & sium inusitata, Smyrniū
vero in vulgato usu, siquidem Romæ maxima copia vendi-
tur, acrisque multo est quam apium & calidius, præter-
ea etiam aromaticum habet quippiam. Contrarium pla-
nè probatur ex eo, quod Columella, ac reliqui rei rus-
ticæ scriptores ejus cultum neglexerint. Indicium,
 quod Smyrniū Romæ minus consuetum & rarum
 fuit. Quod vel ex eo constabit, quod in Amamo mon-
 tre nasci scribat Dioscorides; contra & Columella, &
 Palladius Hippofelinum frequens Romæ fuisse docent.

Hippofelinon his verbis describit Dioscorides: *ἰσποσί-*
λιον οἱ μὲν ροήλον, οἱ δὲ ἀγροσίλιον, οἱ δὲ σμύριον καλοῦσι·
ἰσποσίλιον ἔχει πικρὸν λιγυρὸν σμύριον ὑπερβαίνει. ὡς αὐτὸς ἰσ-
πέριον. ἴσιν δὲ μάλιστα καὶ λευκότερον ἔχει πικρὸν σελίνου καυλὸς
*κατ' ἰσχυρὸν, ὑψηλὸς, σφύρατος, διατετακται μετὰ ἑξῆς. Φύλλα ὑπερβαί-
 νου, ὑπερβαίνει δὲ, ἐν οἷς ἴσιν ὡς λιβανωτὶδον. (Hæc in veteri
 desiderantur codice) κόμη, μισθὸς ἀγροῦ, καὶ κερύμβου. καὶ
 συνήθως ἔχει ἡσθησῆ. σπέρμα δὲ μέλας, ἐπιμηκίς (vetus ἐπιμηκί-
 σπέρμα) κατ' ἰσχυρὸν, δριμύ δριμύτατος. ρίζα ὑπόδη, λευκὴ (vetus λευκὴ)
 ἔνυμος (ὑπερβαίνει) catapur. ut & Lacuna) οὐ παρὰ τὴν (vetus
 tacet) φύσιν οὐ συσσίσις καὶ παρ' ἑλπίσιν ἔσθ. Hippofelinum
 inquit aliqui grielum vocant. (lego γριόφον, sic dictum à
 lineis, scripturisq; quibus caulis distinctus est, Hefychius
 γριφάδων, γριόφον. εἰ δὲ ἔβειν καὶ ἀμύσσειν, idem γριφάδων, γρι-
 φάδων, ἢ ἐπικαλιόδων. Id est, scribere nonnulli carpere, vel
 licare unguibus.) Alii, inquit Dioscorides, silyvestre apium,
 quod sponte sylvestribus in locis nascatur, alii Smyrniū
 appellant, quanquam est aliud Smyrniū propriè dictum,
 de quo mox agemus. Smyrniū nomen accepit, quod ra-
 dix lachrymam emittat Myrrhæ similem, ut Theo-
 phrastus hoc cap. 6. docet, & lib. 9. cap. 1. Quem locum
 lector adeat. Idcirco Columella in hortulo Achaicam
 Myrrham vocat.*

*Et lachrymas imitata tuas Cyneria virgo,
 Sed melior stacte ponatur Achaica Myrrha.*

Lachrymam ex Hippofelino colligebant, quam qui-
 dam pro vera & legitima Myrrha habuerant; immo
 ipsa Myrrha stacte meliorem, uti scribit Columella
 Achaica, id est Græca. Theophrastus lib. 9. cap. 16.
 auctor est, Hippofelinum nasci in Græcia apud Arca-
 des. Hefychius Hippofelini fructum Smyrniū vo-
 cari scribit. *σμύριον ἔστι σποσίλιον ὃ κερύμβη, καὶ ἀπὸ τῆ ἡβου-*
πάνη. Illud notandum, Græcos antiquos σμύριον, medicè
verò ætatis σμύριον dixisse. Plinius lib. 19. cap. 8. Sed
præcipuè olusatrum mira nature est: Hippofelinum græ-
ci vocant, alii Smyrniū, è lachryma caulis sui nascitur
feritur & radice. Succum ejus qui colligitur, Myrrhæ sa-
porem habere dicunt; auctorque est Theophrastus Myr-
rhæ nata natum. Hippofelinum veteres præceperant in locis
incultis, lapidosis, juxta maceriem feri: nunc & repastinato
feritur, & à Favonio post æquinoctium Autumni. Magnè
nominis litterator utrumque Smyrniū hoc loco confun-
di à Plinio scribit. Cum, ut inquit, Hippofelinon Dioscoridῶν
unum idemque facit cum Hippofelino Theophrasti. Sed jam
supra probatum, unum idemque esse. Pergit idem: Hippo-
selinum porro illud quod lachrymam fundit, & ex cujus ra-
dice succus colligitur sapore Myrrhæ, non est olusatrum,
sed Smyrniū. Atqui Smyrniū κατ' ἰσχυρὸν nomen acce-
pit, quod semen ferat sapore Myrrhæ, fortassis & ο-
dore. Hippofelinum Dioscoridis sive, macerone, vel
ut officinæ vulgò vocant, Petroselinum Alexandrinum,
 lachrymam fundere ex radice, Myrrhæ similem, do-
 cet experientia. *Vtrumque inquit idem, à Plinio con-*
fundi, magis apparet in eo quod sequitur. Hippofelinum
veteres præceperant — feritur. Sane, inquit, præceperant
veteres Hippofelinum in locis incultis & lapidosis nasci;
sed non de olusatro Hippofelino, verum de Smyrniū intel-
ligebant, sive Petroselino Cilicio, quod certum est incul-
tis & lapidosa amare. Concedo de Petroselino Cilicio
 scripsisse Dioscoridem, quod locis incultis proveniat;
 Sed Columellam, ex quo hæc Plinius, testari Hippo-
 felonon in maceris nasci, verba ejus supra allata ostendunt.
 Sed hac in re Columellæ fidem non adhibendam
 dicet. Ex unius ergo Neophytii, cujus nec verba
 recenset, auctoritate totum hoc negotium pendebit?
 Sic vult litterator, scilicet ut aliquo niti argumen-
 to videatur. In eo tamen errat Plinius, quod scribat
 Theophrastum autorem esse, natum Hippofelinum
 ex lachryma. Quod præter veritatem est. Nam quos-
 dam ita sentire scribit. Falsum etiam est, quod scri-
 bit Plinius, è caulis sui lachryma nasci Hippofelinum.
 De radice lachryma hoc dicit Theophrastus. Ad Dio-
 scoridem revertor, qui Hippofelinum majus candidius-
 que apio hortensi inquit. *Caule cavo, procero, tenello, ac*
veluti lineis distincto, foliis latioribus in puniceum vergen-
tibus: in quibus ceu libanotidis coma, florum plena; quæ
quidem in corymbos cogitur antequam deflorescat. Semen
autem est nigrum, oblongum, solidum, acre & aroma-
ticum; radix itidem odorata, candida, ori grata, ne-
que adeo crassa. nascitur in umbrosis & juxta paludes.
 Eadem ferè Apuleius libro de virtutibus herbarum.
 Yyy 2 Alii

Alii Smyrnion vocant, alii Hippofelinon, alii Selinon agrion, Latini olusatrum. Ægyptis denterobon. radice intus alba, foris nigra, (animadvertit leflor) stomacho commoda, non valida. Thyso molli, cavo atque celfo, veluti scripturis notato, quas Græci Grammata (vulgo grammata) vocant: foliis latis atque rubris (in puniceum vergentibus Dioscorides: & rectè, fallum enim est rubra esse vel punicea) in quibus coma libanotidis similis: Semine nigro, longo, acri, accumulato, masticatione atque odore aroma simulant. Idem de Hippofelino Theophrastus. Quod de radice objici solet, id solvit Apuleius. Foliis, inquit, Theophrastus paludapio similibus. Dioscorides apio latioribus inquit; tales & paludapii. Grandi caule esse etiam scribit Dioscorides Radicem inquit Theophrastus crassam esse, modo raphani, eamque carnosam esse lib. 7. c. 2. scribit. Dioscorides non adeo crassam inquit, sed nec raphani adeo crassa est. Præterquam quod hoc de tora intelligi debeat planta; nempe respectu magnitudinis totius plantæ non adeo crassam esse. Supra dixi, Maceronem five Petroselinum Alexandrinum antiquorum esse Hippofelinum. Dicit quis, hujus radices usq; adeo esse acres, ut fauces mordeat. Sed in Petroselini Alexandrini radice acrimoniam tantam, nunquã percipere potui. Addet lachrymam quæ ex vulnerata aut incisa fluit radice, acri amaritudine, Myrrham sapore æmulante esse. Fateor, alioquin radix apio hortensi calidior siccioreq; non est, sed Theophrastus radices ejus dulces lib. 6. c. 16. esse inquit. Respondeo, Theoph. dulce vocare eo capite ἔντρομον, uti ipse ad capitis finem scribit, τίνος δὲ ἐπὶ σελίνον -- ἔντρομον, palato gratum. Non nego vero in locis fortasse Neapoli proximis, lapidosis, ac sulphureis, calidiores ac sicciore esse, ob alimentum, quod è Sulphurea terra hauriunt. Nec desunt, qui levisticum cum descriptione Hippofelini magis convenire asserunt. Videamus utrū magis conveniat. Petroselinum Alexandrinum (officinas nostras sequor) cum floret, apio sativo aspectu simile est, sed majus candidiusque, uti etiam levisticum, utrumq; apio sativo caule procerius, verum maceronis caulis lineis distinctus est, quibus levistici caret. Folia radici proxima maceronis sunt apii hortensis latiora, atro viridia, seu saturo colore virentia, five, ut Dioscor. in puniceum vergentia. Contra levistici ex luteo colore, uti etiam caules virent. Comam ac semen levistici cum descriptione Theophrasti ac Dioscoridis non convenire, ipsi qui contrariam defendunt opinionem, fatentur. nam levistico nec coma laxa, nec ampla, sed contorta & angusta, nec in corymbum antequam defloruit, cogitur. quod in Alexandrino petroselino vulgari observatur. Levisticum semen fert oblongum, stritum, geminum, fordidi coloris. Macerone crassum, oblongum, nigrum, ervo five orobo amplius, amaricans, acre, aroma redolens. Utriq; radix foris nigra, intus alba; sed levistici ingrata satis, gustus acerrimi, sine ulla dulcedine, esui inepta. contra Maceronis esui idonea, palato non ingrata; quo nomine à Gallis, Anglis, Germanis avidissime in acetariis expetitur, ac ab olitoribus sedulo colitur. E radice levistici lachryma nulla, contra Macerone, uti ante nos Clariff. Dodonæus observavit, odore & sapore & colore lachrymam Myrrhæ fimilem mittit; nempe ubi concrevit, alioquin cum primum emanat, lactea est. Et hæc de Hippofelino. De Smyrnio κατ' ἔξοχην, quædam etiam dicenda. Describitur à Dioscoride lib. 3. cap. 179. σμύρνον ἔπειρ ὁ κιλίκια πετροσίλιον καλοῦσι, ἡρώδιον πλείστον ὁ τὸ σμύρνον Ἀμανῶ ὄρει, καὶ τοῦτο κευλὸν μὲν ἔχει ὁμοίον σελίνῳ, ὡς καὶ Φυάδας ἔχοντα πολλὰς. φύλλα δὲ πλάτυττα ὡς τῆς γηίνης ὑποπερικλάτου, ὑπαλίωθρα, ῥωμαλία, καὶ ἰνώδη σὺν δριμύτη, φαρμακώδη, καὶ ὑπομηλίζοντα τῆ χροῶ. σκιαδίου δὲ ἐπὶ τῆ κευλῶ, ἀνήστειδης, ἀπέρμα εὐσφορόλον, ὁμοίον τῶ τῆς κορυμβίας, μέλαν, δριμύ, γεομίνῳ ὡς σμύρνη, ἂν ἀνθ' ἑνὸς ποιοῦν. ἡ δὲ εἶζα δριμύτα, ἰνώδης, ἀπαλὴ, πολυχυλῶ. δάκνουσα τὴν φάρυγγα. φλοῖον, ἔχουσα, ἔξωθεν μὲν μέλαινα, ἐν δὲ ἔξωθεν ἢ ὑπόλευκον. φύεται δὲ ἐν πετρώδεσι τόποις ἐν γαλλοφοῖσι, καὶ ἀνίκαμοις ἐν γονίαις χριστουσσοῖσι. Smyrnion, quod in Cilicia Petroselinon vocant, plurimum in Amano gignitur monte. σμύρνον hoc nomen accepit quod semen ferat Myrrhæ sapore, vel, uti Plinius lib. 27. cap. 13. quod ejus odor Myrrhæ habet qualitatem, unde & nomen. Idem Nicandri Scholiastes τὸ σμύρνον (sic græci, ut dixi, antiqui inter quos Nicander) ὁμοίον ἐστὶ τῶ μεγάλῳ σελίνῳ, ὃ δὲ καὶ ἐπὶ πετροσίλιον καλεῖται σμύρνον δὲ ἐστὶ δὴ ἐμφερές ἐστι τῆ σμύρνη κατὰ τὴν ὁσμὴν. Smyrnion simile est apio magno, quod Hippofelinon vocatur; nomen accepit, quod Myrrham odore æmuletur. Idem tamen Plinius lib. 12. cap. 12. & Smyrnium olus feritur iisdem locis, Myrrhamque radice respicit. Hoc de Hippofelino intelligendum, quod etiam Smyrnium dicitur. Eodem

loco. Libanotis odorem thuris habet, Smyrnium Myrrhæ, quod de utroque capi potest. Infima Græcia Smyrnium σμυρνοβοτάνιον, ab odore Myrrhæ, appellavit. Glossæ botanicæ σμυρνοβοτάνιον πετροσίλιον. Petroselinum, inquit, quia Dioscorides in Cilicia sic vocari scripsit. Neophytus σμύρνον τὸ πετροσίλιον. Idem tamen Neophytus, σμύρνον τρωγλίτην interpretatur πετροσίλιον. Quod & in aliis Glossariis medicis se reperisse scribit Doctissimus Claudius Salmasius. σμύρνα τρωγλίτης τὸ πετροσίλιον. Doctissimus Mucersius, quondam Lugduni Batavorum Professor, in Glossario μακεδονίσσιος Græcos veteres σμύρνον vocasse scribit, quod litteratori indefesso præter rationem, nobis tamen probabile admodum videtur. Hinc enim est, quod officinæ hodieque hoc semen Petroselinum Macedonicum, sed falso, vocant. Aliter tamen Suidas exponere videtur, σμύρνης ἴδιος λαχανίων τὸ πικρὸν ἢ αἰὲν σμύρνη λεγόμενον. αἰ πικρὸς πικρὸν ἀλοῖς, ἢ μωδῶν ἀλγῆσεσθαι ἵπκῆν, μακεδονίσσια. Innybum oleris genus quod vulgo σαρκὰ dicitur, aliis picrides, sed verius sic Macedoniam vocarunt. Hæc de nomine sufficient; descriptionem videamus. Caulem habet apii, copiosa cinctum agnata sobole, folia vero latiora, ad terram infracta (Doctissimus Salmasius legit πλάτυττα, τὰ δὲ ὡς τῆ γῆ καὶ ὑποπερικλάτου; nempe folia quæ terræ proxima sunt in circuitu sub infracta esse. Sed qua auctoritate sic legendum, nisi quod in antiquissimo exemplari sic legatur, non scribit; lectionem tamen hanc probat Plinius. Smyrnium caulem habet apii, folia latiora, & maximè circa stolones multos, quorum à sinu exiliunt pingua, ad terram infracta, odore medicato & cum quadam acrimonia jucundo colore in luteum languescente. Non dixit Dioscorides folia latiora esse, maximè circa stolones multos, & ab eorum sinu pingua esse, sed caulem copiosa cinctum adnata sobole scripsit, folia apii latiora, & quæ terræ proxima infracta esse, subpingua, robusta, odore medicato, & cum quadam acrimonia jucundo, colore denique in luteum languescente. Habet & umbellam supra caulem, qualis anetho in st: semen rotundum, brassicæ simile, nigrum, acre, Myrrhæ sapore, ita ut alterum alterius qualitatem representet: radix vero acris est, odorata, mollis, succosa, faucesq; mordens, cortice prædicta foris nigro, intus vero pallido aut subalbido, nascitur in saxosis collibus, locis aridis & in cultis angulis. Hæc sic Plinius l. 27. c. 13. Capitulis caulium

Imperatoria.

orbiculatis, ut Anethi, (Diosc. an rotundū fit, nō exprefit, anetho simile dicit) semine rotundo, nigro, quod arefcie incipiente

incipiente aestate (non semen arefcit, sed caulis & folia) radix quoque odorata, gustu acri mordet, succosa, mollis, cortex ejus foris niger, intus pallidus, odor Myrrhæ habet (Hæc de semine Dioscorides; de integra planta, si modo non de sola radice Plinius) qualitatem: unde & nomen. Nasctur in saxosis collibus & terrenis. Quæ planta Smyrnum referat, non satis inter recentiores Botanicos convenit. Hanc tamen controversiam dirimere vult in litteris exercitissimus Claudius Salmasius, docens ostrutium, sive alstrantiam, herbariorum, quam alii Magistrantiam sive imperatoriam nominant, veterum esse Smyrnum; quod ex utriusque historia comparata in vicem &, ut ait, collata, tanta ejus elucebit similitudo, ut unam eandemque esse plantam, qui fateri nolint, non possint negare. Anstrantia: caulis, inquit, feniculaceus, folia, apii, in auri colorem languescencia, spondylis similia, minora tamen, robusta, hirsuta, aspera, splendentia, ex virore in luteum cum nonnullo rubore intensa, ut plurimum quæ radicibus proxima sunt præcipue trifolia, non raro vero numerosiora, ne utiquam in circuitu circumfracta; caule feniculaceum habere fatemur, nisi magis geniculatus foret, apio non dissimilis, cubitalis, tenuis, inferius rubens. In pictura, ait, astrantia, sicut eâ nobis describunt Neaterici herbarii, umbella visitur anetho similis. Ex his verbis aparet ipsum nunquam vidisse imperatoriam. Seminis figuram tacet; quod Botanici scribunt esse latum, planum, tenue, seselilque modo in acutum desinens. Mathematici rotundam hanc esse figuram negant, talis tamen Smyrni feminis figura describitur. Nec semen alstrantii nigrum est, sed candidicans, nec odore Myrrhæ, sed seseli. Radix cum descriptione Smyrni satis convenit, est enim acris, odorata, succo oleoso plena, foris è puniceo colore subnigricans, interius subflava, oblique serpens, ac facili fecunditate stirpem multiplicans. Vidimus in quibus cum Smyrni delineatione conveniat imperatoriam, etiam quas Smyrnio planè contrarias habeat notas. Hujus sylvestris quædam species Brabanti Herbam Gerardi vocant, graveolente radice, ac latissimè serpente, hortis molestissima est, floribus foliisque alstrantiam refert; verum nec ita splendentia ea, magisq; viridia, in quibus luteum rubrumque nihil conspicitur. Radice eandem refert, sed minor, tenuiorque multo ea est, ac multo magis serpens, novaque germina producens. Utraque, ut dixi, Batavis planta notissima. Botanici quidam Maceronem, de qua supra egimus, Smyrnum Dioscoridis esse scribunt. Non esse Myrium probatur; quod terræ proximè infracta non habeat folia, nec in luteum languescencia, sed cælum versus respicientia ac atro viridia. Semen præterea fert crassum, nigrum, amaricans, oblongum, figura semiphærica, sed paulum utrimque retusum in basi, ne utiquam rotundum, nec ullam brassicæ representans figuram, quod ipse fatetur Doctiss. in Dioscoridem commentator. Nec ideo, inquit, pro Smyrno respicienda, præsertim cum cætera illi notæ in universum respondeant, itaq; facile vel in seminis delineatione mendum subesse potest, vel quod non in rotunditate, sed in alio uno semine intercedat similitudo. Doctissimus ac generis nobilitate insignis botanicus Romanus conjicit similitudinem feminis brassicæ perperam à transcriptoris corruptam esse ex verbo *κρημίνης* mutatum, ut brassicæ legant pro canchrys, id est libanotidis chanchryferæ semen, cui, nisi esset nigro colore, simillimum esset, sapore acri, aromatico, odore medicato, quem Dioscorides Myrrhæ similem esse dixit. Hujus opinionem probare nequeo, tum quod Dioscor. vel Plinius rotundum hujus semen esse memoriæ prodiderint, tum quod codex nullus repertus, in quo *κρημίνης* legitur, omnes rotundum insit *κρημίνης* habent, quale non est semen Maceronis. sed antequam sicceretur, rotundum inquit esse, postea vero dividi, duplexque esse, ut in omnibus umbelliferis. Contrarium semper observavimus, puta oblongum esse, antequam maturum sit, insuper odorem saporemque Myrrhæ nullum præ se refert, licet aroma redoleat; nec radix eam habet mordacitatem, quam scripta Dioscoridis requirunt, sed esui apta est, ut supra dictum est. Aliam plantam adversariorum Auctores pro vero Smyrno Amani montis ostendunt, quam etiam describit Smyrni nomine Clariss. Dodonæus. Caulem hæc & stolones apii habet; in horto tamen nostro raro plures quam duos tresve producit, secus in locis asperis ac incultis. Illud etiam notandum, hanc plantam in hortis, quibus solum pingue ac molle, viz ultra unum annu ferveri; contra ubi solum durius & squalidius, à femine deciduo ac radice repente ac superflite plures

producere plantas, adeo ut inter horto molestas numeretur. Folia inferiora ac ex radicibus prodeuntia lata sunt & ampla, apii figurâ, colore viridi, splendens; qui tandem ubi caulem promere incipit, in luteum languescens mutatur. Nec solum colorè, sed etiam figuram à priori longè diversam folia acquirunt; inferiora enim, ut dixi, ampla, lata, ac in complures particulas multipliciter dissecta, adeo, ut infracta videantur, ambitu serrata, ab uno pediculo velut terna vel quina coherentia. hæc ubi caulis emergit, rotundantur, caulemque ambiunt, non secus ac perfoliata folia, ut per medium illorum caulis transire videatur, nullis ab ambitu denticulis relictis, in cauliculorum summitatibus comantes umbellæ luteos edunt flores. Semina rotunda, globosa, subnigricantia, intus candida, brassicæ similia, odore ac sapore Myrrhæ referentia. radix foris nigricat, acris ac odorata est. Negat radicem cum Dioscoridis delineatione convenire. Nobiliss. botanicus Lyncæus, quod grata & dulcis sit: quod nemo negabit, primo enim gustu ob nimiam succi copiam acrimonia ejus obtunditur, quæ postea satis vehemens prodit, adeo ut fauces urat. vel dulcem esse dicimus, quandiu humida est, quam humiditatem ubi amiserit, acrius evadere, uti lib. 6. c. 15. de iridis, acoris, aliarumque plantarum radicibus docet Theoph. Objicit insuper, radicem non esse nigrâ satis. Non exactè nigram esse, uti symphyti sunt radices, fateor, sed nigricantem esse, sive ad nigredinè tendere, experientia docet; & ita vox nigra intelligi debet, uti alibi exposui. Porro errant viri doctiss. qui Myrrhidem, cujus effigiem exhibemus, Smyrniū Columellæ existimant, quod odore, ut ferunt, Myrrham referat. Non esse Smyrniū Columellæ, vel hoc probatur argumento, quod instar Myrrhæ Lachrymâ non emittat. Nec Myrrhis dicitur, quod odore Myrrham referat. Nam *σμύρη* tum dicendum foret. *μύρη* enim pro *σμύρη* græcum non est, æolicum *μύρη* & latinum est, ut Galenus testatur in lexico, *μύρη* αἰο, ὡς τῆς σμύρης. ἢ τῆς αἰ γράφεται. Æoles sic Myrrham vocant. Duplicem autem esse scripturam; quod alia exemplaria *δὲ* τὸ *ρ* γράφεται. Etiam apud Theoph. ubi Hippofelini radicem lachrymam fundere scribit Myrrhæ similem, τῆς *μύρης* pro *σμύρη* legitur: vide lib. 9. ubi de Myrrha agit. Planta quam Dioscorides *μύρη* vocat, nomen accepit *δὲ* τὸ *μυρῆ* ὡς ἐν ἰσθμῶν ἰναι, quod odorata sit quasi unguentum redolens. Quod si verum, *μυρῆ* scribendum erit, cum simpliciter *ρ*. In omnibus tamen codicibus scribitur *μύρη*, ὅτι δὲ *μύρη* κατὰ τὴν lib. 4. c. 116. Dicendū quod librarij solent geminare *ρ*, ubi simplex esse debet, sic *παρρησιῶν* ὄρεος, pro *πυρηνῶν*, ἀργεῖος & ἄργεῖος pro ἀργεῖος & ἀργεῖος, γάργαρος pro γάργαρος. Instabit quis; apud Plinium etiam geminato *ρ* scribitur, lib. 24. c. 16. Myrrhis, quam aliqui Myrrhan, alii Myrrham vocant. Sed ex ipso Plinio scribendum esse simpliciter *ρ* probatur. In indice enim legitur de Myrride, sive, Myrra sive Myrra. Describitur à Diosc. Myrris, vel, ut vulgò dicitur, Myrrhis his verbis, τῆς *μύρης* ἢ τῆς *μύρης* ἰσθμῶν ἰναι, ὡς ἐν ἰσθμῶν ἰναι, ἀπὸ τῆς *μύρης*, ἢ τῆς *μύρης* βραβάντης. Similis est cicutæ, caule & foliis: radicem vero habet oblongam, teneram, teretem, odoratam, cibo non insuavem. Plinius loco citato addit & flore cicutæ similem esse. Simillima est cicutæ, caule foliisque, & flore, minor tantum & exilior, cibo non insuavis, Lib. 26. cap. 11. geranii historiam cum Myrrhide confundit. Geranium aliqui Myrrhim aut Myrrida appellant. similis est cicutæ, minoribus foliis, & caule breviori, & rotunda, saporis & odoris jucundi. Quod falsum est, nec Dioscorides quicquam de odore scripsit aut dixit. Contra Myrrhidis radicem odoratam esse prodidit. Sic solet vocum vicinitate decipi Plinius, ac confundere omnia. Myrrhis Dioscoridis ea planta est, quæ hodie nomen illud passim audit. Nam caule foliisque cicutæ similis est. sunt enim hujus folia magna, ampla, & admodum dissecta, veluti cicutæ, sed nonnihil hirsuta, colore vero & sapore & odore chærefolium referentia: caulis vero quandoque binum cubitorum, crassus, geniculatus; flores in umbellis candidi: semen vero magnum, oblongum, crassum, nigricans, cumino majus, radix longa, teres, candida, mollis, odorata, cibo idonea, sapore ferè pastinata. Errant viri Doctiores, qui vulgare chærefolium Myrrhin Dioscor. esse existimant; caulem enim cicutæ similem non habet; cauliculi quippe breves, tenués, teretes, intus concavi sunt, qui initio una cum foliis dilute virent, sed seminibus perfectis rubent. Accedit quod foliorum, quidem chærefolii, radicis vero usus nullus. *καίρη* nominati putatur, quod luxuriosa foliorum fecunditate, & largiore comâ gaudeat.

Myrrhis.

vel quod gaudium hilaritatemque folia excitent. Apii genus quoddam *ἄριστον*, montanum apium; vel, ut Doctiff. Gaza, montapium, quod in montibus nascatur, à reliquis majoribus distat differentiis, folio namque cicutæ simile, radice tenui, semine anethi minore. Idem etiam Plinius lib. 19. cap. 8. Tertium est oreoselinum cicutæ foliis, radice tenui semine anethi minutiore tantum. Idem Plinius lib. 20. cap. 11. Quartum genus ex eodem faciunt

Oreoselinon.

aliqui Oreoselinon, palmum alto frutice ac recto (hinc ὄρθονος vocatum quidam observarunt) cumino simile. Di-

oscorides semen cumino simile scripsit, id Plinius de planta. Oreoselinon hanc dat Dioscorides descriptionem: ὄρθονος κινύδου ἐστὶν ἀνθηραμύθη ἐν τῷ Ἰνδῷ περὶ δὲ αὐτὴν κλωνοειδὴς ἐστὶν ἀνθηραμύθη (Lacuna legit ἔ φουδάρα, que lectio Theoph. & Plinii auctoritate comprobatur. Contra vulgata lectio auctoritate Orisabii, & Serapionis munitur. In codicibus nonnullis etiam antiquis legitur *μηκωνίον*, quod, si verbum de verbo veritas, Meconio, quod est opium, æqualia. Nullo ad hanc rem sensu; quia comparantur plantarum eo loco inter se capitula, non liquorum similes vires. Hermolaus Theophrasti codicem mendosum putavit, legendumque pro τὴ φύλλα κινύδου καφάλα μηχανίον capitula papaveris. Verum Theoph. codicem mendo carere Plinii verba testantur. Contra Dioscoridis codicem in quo *μηκωνίον* legitur depravatū esse testantur Serapio & Orisabii. *περὶ μέρη, κατὰ τὴν ἀρίστην φύσιν. Φίφ' ὅτι ὁ κερπός, ἐστὶν ἰσχυρὸς, ὀσμύς, ἰσχυρὸς, λεπτός, ἰσχυρὸς, κερπός. Φύσιν δὲ ἐν τόποις περὶ ὄρθονος καὶ ὄρθονος ἰδὲστ, Oreoselinum caule est dodrantem alto, qui quidem singularis ex gracili radice assurgit: ambiunt verò ipsum ramuli & capitula (folia) cicutæ similia; at multo tamen tenuiora: in quibus semen oblongum, acre, tenue, odoratum, cumino simile. In petrosif montosisque locis nascitur. Gaza, ut Theophrastum ac Dioscoridem conciliaret, legit pro κερπός, κινύδου; aut, quod non constat, codicem habuit in quo sic scriptum fuit. Ut ut sit, multum feminis cumini ac anethi figuræ differunt. Anethi enim rotundum, planum, tenue; cumini acuminatum & oblongum. Fortassis Theophrastus Pliniusque; ἀρίστην scripserunt. anisi semen proximè ad cumini accedit. Si ea vera est lectio, quod asserere nequeo, nulla erit inter Dioscoridem ac Theophrastū discordia. Vel si vulgatam servare quis mordicus velit, κερπός exponat umbellam five capitulum. Viri docti chærefolium, de quo modo nobis sermo, Oreoselinum Dioscoridis esse existimant. Sed semen cumino non satis simile, licet angustum, oblongum, tenue, ac acuminatum sit. Nigrum enim est, aristis avenæ simile gustuque dulce, odoris expers. Id quod mirari quis possit, cum herba ipsa tota sua substantia odorata satis existat, cum anethi semine similitudinem nullam habet. Quare nec Theophrastus Oreoselinon dici potest. Folia an cicutæ habeat indagandum. De cauliculis enim supra egimus. In initiis petroselino prope similia sunt, sed tenuiora, pluribusque incisuris dissecta, ut eo nomine cum cicutæ majorem affinitatem contraxisse videantur. Sed quæ de semine diximus, satis ostendunt non esse Oreoselinum. Recentiores Oreoselinum existimant esse, quam *vel guttam* vocant, quasi multibonam; quod ad multa utilis & comoda habeatur. Folia huic sunt velut hortensis apii, sed majora & ampliora, Petroselini Macedonici, de quo mox, non dissimilia, ex multis in tenuibus pediculis hærentibus composita: caulis brevis est, flosculi in muscariis albidis, semen petroselino Macedonico non dissimile, quod cum cumino comparari optimè potest, oblongum, acre, tenue, & odoratum, mediocris longitudinis ac crassitudinis. radix alba, odorata, gustu non nihil amaricans, ac acris. Locis reperitur montosis. An Oreoselinum Dioscoridis, iudicio Lectoris committo. Præscribit Theophrastus hujus semen ad aperienda menstrua in vino austero. Quod cum præter rationem sit, malui quondam legere *ὄρθονος ἢ μελιόρατον, in vino vel meliorato*. Apii semen ex vino non febricitantibus; ex meliorato febriliter laborantibus dabatur, uti scribit Dioscorides & Plinius. Sed magis ἀνδροεινῶν aridet, vino generoso. Ἀνδροεινῶν ἐστὶν ἐξ ὄρθονος, ἢ ὁ δὲ ὄρθονος τῆς ἰσχυρῆς, vinum generosum aut ex Androsula. Antiquissimis græcis hoc vini genus cognitum fuisse probatur, quod Hippocrates ejus mentionem fecerit. Monet ad finem capitis de Oreoselino Dioscorides, Oreoselinon & petroselinon diversum apii genus esse, licet utrumque in saxis nascatur. ὅτι δὲ ἐν ἀνδροεινῶν τομίζοντας τὸ ὄρθονος ἰσχυρῆς τὸ ἐν πίστεως φουδρον, ἀλλο γὰρ ἐστὶν ὄρθονος: neque vero oportet in eo errore versari, ut id Oreoselinon existimemus, quod in saxis provenit: aliud enim est petroselinum. Describitur à Dioscoride cap. sequenti 77. ὄρθονος, τὸ κατὰ περὶ ὄρθονος, τὸν φῦτον ἐν ἀνδροεινῶν ἐν ἀνδροεινῶν τόποις, ἀρίστην ἔχον ἰσχυρὸν ἀμμοεινῶν δὲ ἐστὶν δὲ ἀμμοεινῶν (vetus ἀμμοεινῶν) ἐστὶν ἀμμοεινῶν ἰσχυρῶν ἰσχυρῶν ἰσχυρῶν ἰσχυρῶν, apium, quod petroselinum dicitur, Petroselinum dicitur, vel quod in petris, saxisque locisque præruptis nascatur, vel quod calculus frangendi vim habeat, teste Alexandro Aphrodisæo lib. 1. probl. 110. Quo loco, etiam qua ratione id præter docet, δὲ τὸ ὄρθονος ἰσχυρῶν ἀμμοεινῶν ἰσχυρῶν ἰσχυρῶν ἰσχυρῶν τῶν πάλαιον ὄρθονος δὲ ἐστὶν ἀμμοεινῶν — ὅτι ἀμμοεινῶν τῶν πάλαιον*

alarū cavitatibus, umbella floribus albis referta. Semen ut dixi, Macedonicum tamen non est: quia amaritudo in eo non satis manifestè percipitur, sed tantum levis acrimonia; eaque non ingrata: Simile quod ex Epiro quondam adferebatur, quod negari vix potest; habet enim notas illas quas de eo tradit Galenus, & de Macedonico Dioscorides; amaritudinis enim hic non meminit. Quod si tamen quispiam hanc nostram noluerit probare opinionem, pro Petroselino tandiu utatur, usque dum legitimum aliud, magisque cum descriptione conveniens ostenderit. Et hæc de seleni generibus.

Nonnulla, inquit, sylvestria urbanaque, folio ac facie similia, verum succo & viribus planè diversa, ut cucu-

mer sativus & sylvestris, quod experientia comprobatur. Nam sativus frigidus & humidus: sylvestris calidus & siccus, vehementer amarus & abstergens, purgandi vi præditus, qua caret domesticus. Quod de viola scribit, id verum non videtur. Nam utraque humectat & refrigerat. Differunt tamen, quod sylvestris odore caret, urbana odorata sit. Nisi forte violam matronalem, vel latifoliam, de qua supra egi, pro sylvestri habuerit. Sed hæc folium dissimile habent, violis albis nigrisque. Contra simile folium utriusque violæ scribit Theophrastus. Forte in Græcia aliud violæ sylvestris genus, nobis incognitum.

K E Φ. Η.

C A P. V I I.

De agrestium differentis, quodque ea vocentur olera, quæ nobis usui sint cibario. Ut sunt intubum, aphaca, andryala, porcellia, senecio, & intubacea omnia. Item pes gallinaceus, enthusicum, mentastrum, hircibarbula, corchorus.

Περὶ τῶν ἀγροῦν λεγομένων ἐστὶ ταῦτα ῥητόν. Ἐὐλας ἔστι πικρὰ ἐστὶν, ὁ μὴ τοῦ χαλκίου βρωτῶν. καλεῖται γὰρ λάχανα τὰ πρὸς τὴν ἡμετέραν χρεῖαν. ἐν δὲ τῷ καθόλου καλεῖται περιεχεται. διὸ καὶ περὶ ἐκείνων λεκτικόν. λάχανα μὲν δὴ τὰ τοιαῦτα καλεῖται, κισσῶν, ἀφάκη, ἀνδρῶνα, ὑποχαιρῶν, ἡμετέρων. καὶ ὅλως οὕτως * κισσῶν δὲ, ταῦτα τὰς τῶν ὁμοιότητων φύλλων. πάντα γὰρ πῶς ἐμφερῶς ἔχει τῶν κισσῶν πάλιν, καυκαλῶν, ἰσχυρῶν, ἡδύσμων. οἱ δὲ μυρία ἄλλα, ἐν οἷς ἔστι κῆμη, ἢ τραγοπύργονα καλεῖται, ὁ τῶν μὲν ῥίζων ἔχει μακρὰ καὶ γλυκῆν, τὰ δὲ φύλλα τῶν κισσῶν ὁμοία, πάλιν ἡ μακρότερα τὸν καυκῶν. διὸ βραχύν. ἐφ' ἧς τῶν κισσῶν μεγίστων, καὶ ἐξ ἀκρῶν μέγαν, τὸν * πύργονα πολίον. ἀφ' ἧς καλεῖται τραγοπύργον. ὁμοίως δὲ ἔστι ἄλλα ἢ τοιαῦτα τὰς μὲν ἰδέας ἔχει, τὰς δὲ χυλῶν ἐδωδῆμας, ἢ ὠμῶν, ἢ ἐφθῆς. ἐνία γὰρ δεῖται πυρώσεως, ὡς ἐρμαλάχη, ἔστι πύργον, ἔστι τὸ λαπαθῶν, ἔστι ἀκαλήφη, καὶ τὸ παρθέριον. τὸ δὲ ἐρύχνον καὶ ὠμὸν ἐδῶδεσιν ὁ ἔστι εὐπάριον πνευσῶδες τρον. καὶ ἔπειτα δὲ πλείων τῶν. ἐν οἷς καὶ παροιμιαζομένης ἐστὶ διὰ πικρότητα κισσῶν, ἔχων τὸ φύλλον ὠκυμῶδες. πάντων δὲ, τὰ μὲν ἐπιπέτα, τὰ δὲ ἐπιπέτωκαυλα τοῦ χαλκίου. τὰ μὲν γὰρ ἐξ αἰώνωνται. τῶν δὲ διαμένοντων εἰς πλείων χρεῖαν ἀρῖζα. σχεδὸν δὲ ἔκ ἐλατῶν τὰ τοιαῦτα ἐστὶ. φύεται δὲ τὰ μὲν, καὶ δὸ τῶν ῥίζων, καὶ δὸ τῶν ἀκρῶν. τὰ δὲ ἔπειτα μόνον δὸ τῶν σπέρματων, εἰ μὴ καὶ ἀνίσματα.

† κισσῶν. χονδρῶνα. * κισσῶν δὲ. διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν φύλλων. πάντα γὰρ ταῦτα πῶς ἐμφερῶς ἔχει τῶν κισσῶν. πάλιν ἡ μακρότερα τὸν καυκῶν. διὸ βραχύν. ἐφ' ἧς τῶν κισσῶν μεγίστων, καὶ ἐξ ἀκρῶν μέγαν, τὸν * πύργονα πολίον. ἀφ' ἧς καλεῖται τραγοπύργον. ὁμοίως δὲ ἔστι ἄλλα ἢ τοιαῦτα τὰς μὲν ἰδέας ἔχει, τὰς δὲ χυλῶν ἐδωδῆμας, ἢ ὠμῶν, ἢ ἐφθῆς. ἐνία γὰρ δεῖται πυρώσεως, ὡς ἐρμαλάχη, ἔστι πύργον, ἔστι τὸ λαπαθῶν, ἔστι ἀκαλήφη, καὶ τὸ παρθέριον. τὸ δὲ ἐρύχνον καὶ ὠμὸν ἐδῶδεσιν ὁ ἔστι εὐπάριον πνευσῶδες τρον. καὶ ἔπειτα δὲ πλείων τῶν. ἐν οἷς καὶ παροιμιαζομένης ἐστὶ διὰ πικρότητα κισσῶν, ἔχων τὸ φύλλον ὠκυμῶδες. πάντων δὲ, τὰ μὲν ἐπιπέτα, τὰ δὲ ἐπιπέτωκαυλα τοῦ χαλκίου. τὰ μὲν γὰρ ἐξ αἰώνωνται. τῶν δὲ διαμένοντων εἰς πλείων χρεῖαν ἀρῖζα. σχεδὸν δὲ ἔκ ἐλατῶν τὰ τοιαῦτα ἐστὶ. φύεται δὲ τὰ μὲν, καὶ δὸ τῶν ῥίζων, καὶ δὸ τῶν ἀκρῶν. τὰ δὲ ἔπειτα μόνον δὸ τῶν σπέρματων, εἰ μὴ καὶ ἀνίσματα.

Agrestium autem appellatorum post hæc discrimina, atque in totum cujusque herbacei minus cibo idonei generis, exponemus. Olera enim vocitamus, quæ nobis usui cibario sint. Quæ quidem in summa universorum contineantur necesse est. Quamobrem nec ea demittamus oportet. Ergo olera appellantur, intubum, aphaca, andryala, porcellia, senecio, atque in totum quæcunque intubacea sunt: propter foliorum similitudinem. Eiusmodi enim omnia foliis intubo quodammodo proximis conduntur. Item pes gallinaceus, enthusicum, mentastrum. Quædam vel alia innumerabilia nominant, inter quæ illud, quod hircibarbulam vocant; cui radix longa, & dulcis. Folia croco similia, nisi quod longiora. Caulis brevis, super quem calix ampla, & barba de summo vertice cana pendens proluxa. Unde nomen accepit. Pari modo & alia specie quidem ejusmodi constant; succis cibo idonea, vel cruda, vel cocta oriuntur. Quædam enim coqui volunt, ut malua, beta, rumex, * urtica, muraleum, vesficaria, quæ cruda etiam manditur, & alia plura: inter quæ & corchorus, qui ob amaritudinem in proverbio est. Folium ejus ocimum sanè æmulatur. Ex cunctis autem alia annua, alia anniculia extant: nec desunt quæ radice diutius durent, quamquam ipsa arefiant. Quinimo ejusmodi haud pauciora ferè adnotantur. Nascentur alia radice, & femine: alia femine tantum. Nisi quod sponte etiam proveniant.

† Chondryla, Hypochonria, andryala. † Caulis, antriscus, mentastrum. sunt qui infinita alia olera nominant. * Urtica, muralis foliatrum quod crudum etiam manditur à nonnullis, prius enepaton dictum, & alia.

JULII SCALIGERI AD CAP. VIJ.

Εὐλαπιδῆς ἐστὶν, ὁ μὴ τοῦ χαλκίου βρωτῶν. Lege, ἰσοπιδῆς. Ut proxima sit herbacea nature. Tamen si igitur esculenta non sunt, tamen propter eam affinitatem post frutescens tractanda fuerunt: & propter similitudinem, quam cum esculentis gerunt: hic potissimum locus et historia debebatur. Itaque subdit: Non sunt λάχανα: quia non sunt ad usum nostrum. Comprehendi tamen sub ea universitate, par est ut τὰ κισσῶν. Observabis autem misceri hic, καὶ τὰ βρωτῶν, καὶ τὰ ἀγροῦν. Idcirco mox cum dicit λάχανα, subdit καλεῖται: non autem ἴσι. Quia sunt æquivoca, nomenque habent à similitudine faciei: usum non habent ob dissimilitudinem succi: tum autem argutissime adderetur copulativa sic, λάχανα μὲν δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα καλεῖται. Κισσῶν. Memineris Theophrasti libros Dioscoridi igno-

tos fuisse. Verumque enim autorem diversis, aut nominibus, aut nominum flexu eandem plantam appellasse, κισσῶν igitur non est intubum esculentum, sed quod proximis lineamentis æmulatur, Dens leonis. ἀνδρῶνα caput monachi. ἀφάκη, hieracium, ὑποχαιρῶν, sonchus asper. Dixit κισσῶν δὲ, quia Senecio quoque folia habet ejusmodi, licet crispiora. Οἱ δὲ μυρία ἄλλα. Usus est excessu poetico. Ex translatione Theodori additum est, ἐν οἷς καὶ τραγοπύργονα καλεῖται: numerant scilicet inter λάχανα. Sicuti πάλιν καυκαλίον, & alia: ne referas ad κισσῶν δὲ. Corrige, τὸν καυκῶν δὲ βρωτῶν. Puto etiam πύργονα, non παρθέριον legendum. Legunt etiam τοιαῦτες τὰς μὲν ἰδέας: non autem τοιαῦτα. Ὁ καὶ εὐπάριον πνευσῶδες. Hæc omisit Theodorus.

IOANNIS BODÆI STAPEL. NOTÆ ET COMMENTARIUS.

De agrestium olerum differentis se dicturum promittit Præceptor, ac primum quæ olera vocet, exponit; nempe quæ sunt usui nobis cibario, ac inter ea

numerat cichoriū. Vulgo depravatè legitur κισσῶν; Attici enim κισσῶν dicebant teste Scholiaste Nicandri, ad hunc versum: κισσῶν δὲ ἀνδρῶνιδας τε, καὶ ἢ περὶ τῶν ἰπποσιν, ἑσῶν.

Κικωραδὴ, Doctiffimus Gaza *intubacea* interpretatur. optime. Nostrates medici *Cichoracea* vocant, servato nomine græco. Sed pro cichoraceo non habent senecionem, nec chondrillam, sed endiviam, dentem leonis, hieracium & cichorium propriè dictum, sonchum utrumque & picram, de quibus cap. 11. hujus libri.

Καυκάλις nomen accepit, vel à feminum effigie, quæ vascula & semisphærica imitantur. Vel quod præarida strepitum edunt. Hæc femina ventis concussa, vindemiis exactis, quemadmodum caucalia vasa sonum edunt, dum aqua confertim egreditur, aëre exeunte, & contra strepitum edunt dum implentur. De his vasis vide lib. 1. Prob. Alexand. Aphrof. *καυκάλιδος* Nicandri Scholiastes cortices pistaciorum esse scribit in Theriacis. *καυκάλιδος* δὲ τὰ λίπη τῶν πιστακίων λέγεται, ἢ αἰδοῦν ἰδῆν βοτάνης. *corticis pistaciorum vocat, aut aliud herbe genus.* *Caucalis* Dioscoridi Myrrhæ genus, *καυκάλου* τὸ καυκάλου quod præter modum retorrida & exoleta sit. Doctiffimus Gaza pedem gallinaceum interpretatur, idque quia Aucuarium auctor, οἱ δὲ καυκάλου, οἱ δὲ μύρρης, δημοκράτου βελίου, ρωμαῖοι πίδαμ ζωδιανέκουρε, οἱ δὲ πίδαμ πύδα, αἰγυπιοὶ σίσελις, alii *canonum*, alii *myrtin*, Democritus bryon, Romani pedem gallinaceum, seu pulli pedem, Ægyptiis *seselin* vocant. *Μυρρη*, five pedem gallinaceum vocarunt, quod extremum folium in gallinæ pedem conformatur. *Καυκάλου* dictum testatur Oribasius. Hesy chius *καυκάλου* forte *καυκάλου*, καὶ ἀγροῦν λάχανου, *cauliculus* & *olus sylvestre*. Sic forte dictum, quod semen similitudinem quandam cum calcamento muliebri habet, quod *καυκάλου* vocat Athenæus lib. 3. *Βερβόν* appellarunt ab hirsutie. Dicitur etiam daucus sylvestris, non quod dauci quandam formam, sed quod vires ferme habeat easdè, uti docet Galenus lib. 7. de simpl. *καυκάλου*, ἵσται δὲ πύδα ἀγροῦν ὀνομαζέσθαι, ἵσται γὰρ ὁμοίον αὐτῶν καὶ τῆς γούστου καὶ τῆς δυνάμει. *Ἡερμαίνεται γὰρ οἷς ἰκάνου & ἐργασίαι, καὶ διουρέται, & παρηγεύεται ἵσται δαπύσθαι.* *Caucalis*, quidam daucum agrestem nominant. Est simile ipsi tum gustu, tum virtute; calefacit enim instar illius, urinam promulat, & salgamis conditur, atque reponitur. Nullas ejus notas recenset Theoph. Describitur à Dioscoride his fere verbis: *καυκάλου*, ἵσται δὲ πύδα ἀγροῦν καλοῦσθαι, καυκάλου ἵσται καυκάλου, ἢ καὶ μείζον ἰσοδύναμον. φύλλα ἴχου μαροῦθρου ὁμοία, πολυαυκάλου. (Marcellus & Ruellius in altero codice scriptum referunt, φύλλα ἴχου σελίνου ἰμοφροῦ, ἐπὶ ἀκροῦ δὲ μαροῦθρου ὁμοίως πολυαυκάλου. Hanc lectionem improbant Lacuna, Saracenus, Pena, Lobelius & Auguillara; idque quia caucalim folio apii negant esse caucalim Dioscoridis. Contra tamen hanc lectionem probat Oribasius, qui fidelissimè exscripsit Dioscoridem) *δαυσία*, καὶ ἐπὶ ἀκροῦ σκιάδιον λευκὸν ἰσοδύναμον. *Caucalis*, quam nonnulli sylvestrem daucum appellant, cauliculus est dodrantealis, aut etiam major, subhirsutus, foliis fœniculo similibus, quæ sunt multis divisa incisuris (foliis apio similibus, & in caucumine, fœniculi modo tenuibus. Hac fortè de causa, alii *καυκάλου*, id est *Coriandro* compararunt. Hesy chius *καυκάλου* (fortassis scripsit Grammaticus *καυκάλου*) βοτάνη τῆς ὁμοίας καυκάλου (malè scribitur *καυκάλου*) & ὄρις, avis quoddam genus sic vocari ait, & herba quædam similis coriandro. Coriandri folia radici proxima, apii sunt figura, sed superiora fissa, fœniculi instar) & *hirsuta*. *Candida in cacumine umbella, eaque odorata.* Hanc comparat Phanius apud Athenæum pastinacæ, aniso, coriandro, fœniculo. *Caucalin* recentiores ostendunt apii folio, & fœniculi, verius peucedami est. Hæc caule, foliis & divisura est fœniculi, cubitum alta, umbella albicante, odorata, radice unica, recta, humi pacta, candida, sapore pastinacæ. *Caucalidis* folio apii plura sunt genera, quæ in phytopinace recenset Bauhinus. Magis hæc cum descriptione Dioscoridis congruunt, ut ipse, pro suo candore, fatetur Lobelius. Nam præterquam quod magis odore & sapore Daucum referunt, sunt foliis, caule, semine, umbella, hispida. quæ notæ in altera caucalide folio fœniculi, non cernuntur. Utriusque figuram addidi, & totum negotium Lectoris judicio committo.

Εἰθουσιον quid sit, ignoro. Plinius *anthriscum* legit, ac illud alibi scandici simile dixit; nec scandicis, nec enthufici aliquas notas tradidit. Dioscorides & Galenus scandicem amaram ac subacrem dicunt; qualis non est planta quæ pro scandice colitur, ac vulgo *pecten Veneris* vocatur. Anthrisci vox apud Athenæum est lib. 5. ubi legitur: *καυκάλου* δὲ προσώδη καὶ ἀγροῦν καυκάλου τῆς ἰσται δαυσίας, ἀνθρiscici tenellæque violæ herbosam comam. Hujus etiam vocis vestigium alibi apud eundem Athenæum extat lib. 7. ubi scribitur: οὐτὸ γὰρ ἐστὶν ἐπιγαστροφόμοις φησὶν ἀγροῦν ἐν ἡρσικουσι καὶ ἡερμαίνουσι καὶ ἡερβύλοις ἐστὶν. Legendum

Caucalis.

Caucalis flore rubro, folio latiori Lob.

cum interprete, φησὶν ἀγροῦν ἀνθρiscicis vel ἐνθρiscicis ex Hesy chio καὶ βρακανῶν καὶ ἐργασίαις ἐστὶν. Hic scripsit in fabula, cui titulus est *agrestes, anthriscis* & *bracanis* (Hesy chius βρακανῶν τὰ ἀγροῦν λάχανα ὀλερα sylvestria. Quidam tamen, ut notat Dalacampus, λαζάνου pro βρακανῶν legendum contendunt) *eos viciitare, & strobilis*, id est, cardui quodam

nis singulis pediculis. Theophrastus, Dioscorides, Galenus duo menthæ noverunt genera, sativam, de qua hætenus, & sylvestrem. Sylvestris mentastrum dicitur latinis. Plinius lib. 20. cap. 14. *Mentastrum sylvestris menta est.* Idem Auctuarii auctor ὁ ῥωμαῖοι ῥητάστρον καλοῦσι quam latini mentastrum nominant. Galenus calamintham vocari refert: ἐστὶ γὰρ ἡ πῆξις τῆς ἰσχυρῆς μίθης, ἢ καλαμίνθης καλοῦσι. Est altera menta non odorata, quam calamintham vocant. Dicit quis, hæc de calamintha vulgo dicta, five vera intelligenda sunt. Respondeo, calamintham vulgarem, five de qua Dioscorides lib. 3. cap. 43. odoratam esse, ac de ea agere Galenum lib. sequenti. Sed ipse Galenus sylvestrem mentam se intelligere his verbis declarat, ἀόδυστρον ἢ ἰσχυρῆς μίθης τῆς καλαμίνθης. ἐστὶ καὶ ἡ πῆξις τῆς καλοῦσι γὰρ ἰσχυρῆς ἢ ἰσχυρῆς ἀγρία τῆς ἰσχυρῆς ἢ ἡμερῆς. Infirmitior tamen mentha est odorata, quam calamintha, minus excalefacit. ut enim in universum dicam, hæc ceu sylvestris quedam est, illa ceu domestica. Non omnino male itaque Grammaticus calamintham mentastrum exponit. Et sanè de hac calamintha intelligendus Aristophanis locus in concion. οὐ δὲ γὰρ ἔστιν ἂν καλαμίνθης. De hac Helychius, καλαμίνθης πῶς ὁμοίως ἡδύστρον, menthæ similis herba. Non loquitur de calamintha; quia nulla menthæ similis. Prior enim foliis ocimi, altera pulegii, tertia mentastri. Mentha hæc sylvestris calaminthæ nomen accepit, non quod viribus mentham sativam aut pulchritudine superet, sed quod lignosior sit. Dicitur ergo καλαμίνθης, quod lignum significat, καὶ μίθης, mentha. Hanc mentham his verbis describit Dioscorides. Τὸ δὲ ἄγριον ἡδύστρον γίνεται ἀσπυρῶν τῆς Φοκίας. καὶ πάντη μείζον σκουβρίου, ἐν ὅσῳ δὲ βρωμωδέστρον, καὶ ἡ πῆξις ἐστὶν ἐν ἰσχυρῆς. Sylvestris mentha, seu mentastrum hirsutioribus est foliis, & prorsus major sisymbrio: ac odore magis viroso: quare minus ad sanorum usus idonea est. Pro mentastro alii ostendunt nepetam agrestem Tragi, calamintham aquaticam Belgarum, quam pulegium agreste officinæ vocant. Sed magis cum descriptione convenit mentha-

Menthastrum.

strum à Dodonæo & Lobelio descriptum. Longis quadrangularibus, pilosis ac incanis caulibus luxuriat; folia hujus candida, densaque lanugine utrimque pubescunt; in ramulorum summo florum eminent paniculæ; radix longa, latè in omnem partem serpit, stirpem facile multiplicans. Contra nepetæ, five calaminthæ dictæ major non est sisymbrio. huic cubitales, surculosi, angulosi, geniculis distincti, haud quaquam assurgentes, sed plurima parte procumbentes exeunt cauliculi, Folia habet origano similia, minora, eaque incana, gustu impense ser-

ventia & amara. Flores lamii similes supra folia, quæ bina sibi opposita conspiciuntur, coronæ instar, uti pulegio prodeunt; candiduli quidem, sed qui intercurstantibus plurimis notulis purpurei apparent; radix fibrosa est, utraque odore non valdè grato. Prior, ut dixi, cum

Menta vulgata.

descriptione magis convenit. Sisymbrio enim similior multo. Nepetæ enim illius flores faciesque superior non usque adeo sisymbrio similis, uti picturæ ostendunt. Sisymbrii figuram lib. 6. exhibui. Menthæ utriusque genera plura recentiores observarunt, quæ Bauhinus in Phytopinace recenset. Harum maximè quæ variegata

Mentha aquatica, seu sisymbria flore & folio rubro.

est, delectat. In eodem enim ramulo folia quedam nivei coloris, quedam partim viridis, partim nivei; in quibus-

dam nivei nihil. ad veterum descriptionem maxime accedit...

Unde κόμης & τραγοπόγονος nomen accepit, ipse Theophrastus satis docet...

quid vetat, quo minus dicatur quod ακαλή τῆ ἀφῆ injuncta...

Id per antiphrasin intelligi oportet. Dicitur etiam ακαλή...

- Græcus acalephen, nos urticam vocamus. Fervida non modice vis illi dicitur esse, Unde non immerito nomen sumpsisse videtur, Tacta quod exurat digitos urtica tenentis.

Illud notandum quod levi tantum tactu pruritus excitat ingentem, cutemque veluti tuberculis exasperat...

Κύπριντι καὶ κυνήθην χαμηλήν. Cytisum urticamque minorem.

Qui præter Nicandrum urticam καὶ κυνήθην vocavit, reperi neminem. Conjectura verò facilis est...

Ακαλήφη teste Athenæo lib. 3. κατ' ἐπιφυσίον τὴν ἀντιφράσιν...

co citato. Plures ejus differentie sylvestris quam faminam vocant, mitor. Et in sylvestri que dicitur cania (Canina Cornar.) acrior, caule quoque mordaci fimbriatis foliis, que vero etiam odore fundis Herculeana vocatur, semen omnibus copiosum nigrum. Recentiores urticam dividunt in urentem & in non urentem, que non pungit galiopsis a Diosc. vocatur, lib. 4. c. 95. *γαλιόψις* οἱ δὲ *γαλιόδολλοι*. ὅλον τὸ *γαλιόψιον* οὐ τὸ *καυλόν* (vetus *καυλίον* οὐ τὸ *θαμνόν* legit significantius) καὶ τῶν φύλλων ἐμφερές ἐστι κνήδη λειότερον δὲ τὰ φύλλα (addit ex veteri Lacuna καὶ λεπτότερον) καὶ ἰσχυρὸν δυνάμει οὐ τὸ *ἀλατρινόν*, ἢ τὸ *λαπαί*, *παρφυροζόν* (φύλλα οὐ φεράμενοι & ὡς τὰς ὀδούς & ἐν ἰσπίδα πανόχρα). Galiopsis, legendum ex Plin. & meliori Cod. *Γαλιόψις* quod aspectu mustelæ sit, vel similitudinem quandam mustelæ habeat. Flores siquidem mustelæ faciem ac rictum quadatenus exprimunt. Quam aliqui *galeobdolon* vocant, id est mustelæ dolofus aspectus, seu fraudulenta facies. Plinius lib. 27. cap. 9. *galeopsis* vel ut alii *galeobdolon* vel *galion*. Postremum hoc ineptum putat Dalecampius; fortè Plinius scripsit *galeon*. Nomen illud accepit à florum galeata e figie, quod ejus flores galeæ quandam aspectum referat. Ego si græcis antiquioribus usitatum scirem, latina nomina cum græcis componere, legerem *γαλιόψις*. Toto inquit Dioscorides frutice cum caule & foliis urticam refert. At læviora sunt folia, & valde gravem odore trita reddunt, flores verò tenues sunt ac purpurascentes. nascitur circa sepes, semitas, edificiorumq; areas ubique. Idem Plin. loco citato, *caulem & folia habet urtica læviora, & quæ gravem odorem trita reddunt, nascitur circa sepes, & semitas ubique*. Idem Plin. lib. 22. c. 14. & l. 21. c. 15. inter urticas recenset & lamium vocari scribit. *Quæ innoxia morsu carens lamium vocatur*. Nec mirū hoc videri debet. Solet enim Plinius eandem plantam bis describere sed nomine diverso, aliquando etiam eodem. Idem Plinius lib. 22. c. 14. *album habet in medio folio, quod ignibus sacris medetur*. Hodie urticæ mortuæ genus quoddam reperitur quod maculatū vocamus, à lacteis maculis; unde & nomen apud græcos accepit; nam *ζάλα* lac & *ᾠψ*. *Aspectus*, quod lac representet in folio. Prius etymon doctis quibusdam arridet, nobis postremum, idq; quod in vulgata urtica mortua, hyberno tempore, maculæ conspiciuntur albæ, quæ per totum folium decurrunt. Errant qui schrophulariam vulgo dictam galeopfin existimant, quod flores edat, qui galeæ similitudinem referunt. Huic enim folia ac caulis urticæ non satis similia, gravi odore carentia. Frequens etiam reperitur in scrobium marginibus & uliginosis locis, cum galeopfin Dioscorides circa sepes & ædificiorum areas nasci scribat. Galeopsis plura recentiores noverunt genera quæ à Bauhino in Phytopinace recensentur. Hunc adeat lector, nos quæ maximè cum descriptione veterum conveniunt, exprimere curavimus.

Parthenium nomine plurimæ plantæ donatæ sunt, teste Dioscoride variis in locis. Nam matricariam lib. 3. cap. 155. *παρθένιον* dictam scribit *παρθένιον* οἱ δὲ *ἀμαράκον*, οἱ δὲ *λευκάνθημον*. Φύλλα ἔχει ὁμοία κροκίνων τῶν *ἔσ*. *parthenium* alii quæ *amaracum*, alii *leucanthemon* vocant foliis est *coriandri tenuibus*. Idem cap. 191. de mercuriali *λινοζοφίς* οἱ δὲ *παρθένιον*, οἱ δὲ ἰσχυρὸν βότανιον καλεῖται. *Linoozofim* alii quæ *parthenium*, alii *Mercurii herbulam* appellant. Idem c. 86. lib. 4. de parietaria five *helxine*. *ἑλξίνη* οἱ δὲ *παρθένιον*, οἱ δὲ *σθηρόπτη*, οἱ δὲ *ἠεφάκλειος*, οἱ δὲ *ἀσσυρίων* οἱ δὲ *ὑζοεινή* ἀρβύων, οἱ δὲ *κλιβόδιον*, οἱ δὲ *πολυάνθημον* καλεῖται. Φύλλα ἐπὶ τειχοῖς καὶ τείχεσι. *Helxine*, quam nonnulli *parthenium*, alii *fideritin*, alii *heracleam*, alii *asirian*, alii *hygienam agriam*, id est sanitatem sylvestrem, alii *clibadion* alii deniq; *polyonymon* nascitur in maceris & parietinū. Sunt aliæ plantæ hoc nomine donatæ, teste Galeno in exegefi. *παρθένιον* τὸ *σμηρόφυλλον* καλεῖται δὲ *παρθένιον*, ἢ *ἀρβύων*, ἢ *ἑλξίνη*, ἢ *λινοζοφίς*, ἢ τὸ *ἀμαράκον*, ἢ *ἀδία* & *διοσκουρίδης* μὴ ποτε φησὶν, ἀκυστόν ἢ τὸ *ἑλξίνης*, ἢ τὸ *λινοζοφίς*, ἢ ἴδως τὸ *σμηρόφυλλον* *parthenium* minuta habens folia. Vocatur autem *parthenium* & *anthemū* (*chamomilla* & *helxine* *parietaria*) & *linoozofis* (*mercurialis*) & *amaracum* (*matricaria*) sed & Dioscorides, inquit, nunquam intelligenda est aut *helxine*, aut *linoozofis* species. Per τὸ *σμηρόφυλλον* exigua habens folia. Ex his, inter olera numerari possunt *helxine* & *Mercurialis*. Sed cum de *Mercuriali* φύλλων nomine agat lib. 9. verisimile sit de parietaria intelligere. *παρθένιον* vocantur omnes hæ plantæ, quod morbis medeantur mulierum, præcipue virginum. Sed parietaria quem curet morbum virginealem, haud scio. Plin. lib. 22. c. 17. aliam nominis causam exponit, *Vernula* inquit *Charus Pericli Atheniensii principis, cum in arce templum ædificaret*, (vide Strabonem & Vitruvium, qui Ictinum architectum fuisse scribunt) *repissetq; super altitudinem*

fastigiū, & inde cecidisset, hac herba dicitur sanatus, monstrata Pericli somnio a Minerva. Quare *Parthenium* vocari coepta est, assignaturque ei Deie. *Helxine* dicitur à semine aspero, vestibis tenaciter adherente, ut Plinius loc. cit. scribit, & Dioscorides testatur. Aliud tamen etymon dat Nicandri scholiast. *ἑλξίνη* καλεῖται, ὡς τὸ *ἑλκεῖν* ἐστὶ *ἐσθλαίνε* ἢ *ἰσθλαίνε* ἢ *ἰσθλαίνε* ἐστὶ *ἑλκεῖν*. ἢ *ὀπκαλίνα* ἢ *ἰσθλαίνε* καλεῖται. *Helxine* vocatur, quod sit attractiva virtutis, odor enim ejus vim attrahens habet, sive quod prohibeat ne juxta se alia herba crescat. Postremum utrumq; falsum, ac *helxine* de qua superiori libro, magis convenit. Sideritis cur sic dicatur, affirmare nequeo. Fortè ob aliquam cum *fideritide* similitudinem. *Heracleæ* nomen ab Hercule procul dubio accepit, qua de causa, ignoro. *Asyrium* pro qua voce *Oribasius* ἰδίον habet, cur dicta me fugit, nisi sic dicta sit ab ἰδίον *implico*, *volvo*, quod involutum & implicatum semen habeat. Apud Apuleium *clibatis* legitur forte sic dictum quod aquosa etiam amet. Vide Nicandri versus infra. *ἑλξίνη* ἢ *ὑζοεινή* *sanitas agrestis* dicta, quod ubiq; in parietibus obviam esset, & ad plures, morbos valde utilis: interpres vitrariam seu urseolariam vertit, idq; quia apud Apuleium sic legitur: quod detergendis urceolis vitreis polleat. Sed Plinius loco citato sic dictum alterum parthenii genus scribit. *Perdicium* sive *parthenium* (nam *fideritis* alia est) a nostris *herba urceolaris* vocatur, ab aliis *astericum folio similis ocimo nigrior tantum, nascens in tegulis parietinisque*. Confundere Plinius videtur parthenii genera. Nam *perdicium* *helxine* dicta est, ut ipse in principio capituli fatetur, & mox pluribus dicam, nec ab hac diversa *fideritis*. *Ocimi* foliis *mercurialem* describit Dioscorid. *parietariamq;* in parietibus nasci, non ineptè conjicit *Saracenus* pro *ὑζοεινή* ἑλξίνη restituendum, idque quia apud Apuleium sic legitur. Sic dicta videtur, quod ipsius semina quæ lappacæis capitulis inclusa sunt, tenaci nexu instar visci vestes, quibus adhererint, ad se trahunt. *clibadion*, vel ut alii *clibodion*, vel, ut Apuleius *clibatis* dicitur, quæ vera lectio. Nicand. in Theriacis.

ἢ *ἑλξίνη*, τῆς ἠελίου καὶ κλιβόδιον atq; etiam *helxinen*, *clibatin* plerique vocant. ὅθεν πλεονάζοντες καὶ ἀσθηρόπτην ἰσθλαίνοντες gaudet aquis & fronde jugi per culta virescit. Ad hunc locum scholiastes, *καυλόν* δὲ ὅπ κλιβόδιον ἔχει καὶ ἰσθλαίνον καὶ τὸ *σθηρόπτην* καλεῖται. ἑλξίνη δὲ καὶ κλιβόδιον καὶ σθηρόπτην καὶ *parthenium* & *perdicium*, πῶς ἐπὶ ἰσθλαίνον. ἰσθλαίνον δὲ τῶν ἰσθλαίνον καὶ ἰσθλαίνον. id est *clibatis* vocatur, quod glutinosum succum habeat, qualem habet *cera*, ac accedentem detineat. Vereor scholiastem confundere *helxinen*, de qua supra, cui gummi *mastiche* simile, & *parietariam* quæ semen habet, tenaciter propter asperitudinem vestibis adherens, *Helxine* autem, *clibatis*, *fideritis*, *parthenion*, *perdicium*, eandem significant herbam. Ultimum nomen quod huic à Dioscoride tribuitur est *polyonymon*, id est, multis nominibus appellatur, quod nemo in dubium vocabit. Idem nomen agnoscit Apuleius, Galenus, Plinius, Nicand. scholiastes, qui *perdicium* vocari scribunt *ἑλξίνη* τῶν δὲ *παιδικίων* ὀνομαζέσθαι, ἢ *ἰσθλαίνον*. ἢ *ἰσθλαίνον*, ἢ *ἰσθλαίνον*, ἢ *ἰσθλαίνον*, ἢ *ἰσθλαίνον*. *Helxine*, nonnulli *perdicium* vocant, alii *parthenium*, alii *fideritin*, nonnulli *heracleam*. *Perdicium* nomen Plinio & Apulejo testibus sumptis a *perdicibus*, siquidem ipsæ ea aluntur. Sed aliud *perdicion* est, de quo Theophrastus l. 1. c. 11. Plin. l. 21. c. 17. *Perdicium* & *Salia* gentes quam *Aegyptiis* edunt, nomen dedit avis id maxime eruens, crassus plurimisque radices habet. Vulgo *parietariam* vocat *helxinem*, quod in parietibus nascatur, eademque de causa muralis dicitur. Celsus lib. 2. c. 33. ac simul referunt & refrigerant *herba muralis parthenium* vel *perdicium* appellant Plinius hunc locum citat lib. 21. c. 30. ubi turpiter *parthenion* *matricariam* dictam, cum *Parthenio* *parietariam* nominatam confundit. *Parthenion*, inquit, alii *leucanthem*, alii *tamnacum* vocant (hoc intelligi de *matricaria* debet) Celsus apud nos *perdicium* & *muralium* (lege *muralem*, & hoc de *parietaria* Celsus) nascitur in hortorum sepibus flore albo (Diosc. de *parthenio* five *matricaria* flore per ambitum candido, intus melino, odore subviroso) odore mali (hoc de *chamæmelio* Diosc. cui odore mali nomen) sapore amaro. Tres plantas confundere Plinius, quilibet videt. *Parthenii* five *parietaria* Diosc. delineationem hanc tradidit. Φύλλα δὲ ὁμοία λινοζοφίς ὁμοία. πρὸς δὲ τῶν καυλῶν ἄνωθεν ἀσθηρόπτην, ἀπὸ τῶν λαμβανόμενα τῶν ἰσθλαίνον. Cauliculos proferre tenues, ac leviter rubentes, folia *mercurialis*, & circa caules velut exigua semina, aspera, vestibis adherentia. Plin. lib. 22. c. 17. folium habet mista similitudinis *plantagini* & *marubio* (id, ut rectè judicat Dalecampius ex *fideritidis* *heracleæ* historia avulsit.) *cauliculos densos, leviter rubentes, semina*

in capitibus Lappaceis, adhaerentia vestibus, unde & helxinen dictam volunt. Has notas omnes parietaria vulgaris habet, cujus duo reperiuntur genera, foliorum & caulium magnitudine differentia. Satis cuilibet cognita planta.

Qui strychnon vel solatrum ἰούπαιον vocari dixit, scripsitve, ex antiquioribus recentioribusq; inveni neminem. Multa spuria nomina recenset Apuleius cap. 74. sed eupati nullam facit mentionem. Graeci, inquit, strychnon hemeron, agriam staphylen, Thalias manicon, periffon. Anhydron, manten, dorycnion moly vocant. Latini belonarium, vaticam apollinariam, somniferum, strumum cucullum. De solano lib. 9. agam, ubi Theophrastus differentias omnes recenset. Hoc unum hujus loci est. Doctissimi Gazam minus recte vertisse vesicariam, quidem vesicaria illud tantum solani genus dicitur, quod halicacabum vocant, quodq; in cibis recipi negat Diosc. lib. 4. cap. 72. δύσμιον ἔχει καὶ χεῖρον τὴν αὐτὴν τὴν κηπίω σέρου χροί, χροίς ἔβρισκεῖται. Vim usumque obtinet hortensis solani, nisi quod in cibis minime recipiatur. Plinius lib. 21. cap. 31. Quorum alterum, cui acini coccinei, granosi folliculi, halicacabum vocant, alii callion, nostri vesicariam, quoniam vesica ac calculis proficit. Non inepte sic dictum hoc solanum, quis affirmabit, quod inflata vesica folliculum similem gerit, qui fructum amplectitur.

Corchorus, vel, ut apud alios legitur, κέρχορον & κέρχορον in proverbio est ἀγὸς πικρότερος. Suidas, κέρχορον ἄριστον λέχωνον. ἰντελὴς δὲ καὶ ἡ παρρησία κέρχορον ἐν λαζάνοις. ἴνιο, ἰχθύν ποιόν τὸ κέρχορον λαζάνοις, ὡς τὸ ἰππευτὸν καὶ ὡς ἰντελὴς ἰδισμα. λέγεται δὲ πρὸ τῶν ἀναξίων ἡ παρρησία καὶ ἰντελὴς μετὰ ποιημένων δὲ πρῶτος, ἢ καὶ ἰατρὸς κέρχορον. Corchorus sive stre olus vile, inde natum proverbium etiam corchorus inter olera. Nonnulli piscem corchorum existimant, qualis hippurus, contemptumq; ac vile esse edulii genus. Adagium dici solet in homines frugales & indignos qui sua fortuna majores sibi quaerunt honores, & gloriam quam se decet clariorem aucupentur. Vel de his loquitur adagium, qui gratam voluptatem, & suaviorum nonnullorum consuetudinem qua frui possent, tristi vel amarulento conventu turbant. Meminit corchori Nicander in Theriacis, ubi adversus serpentum venenum prescribit κέρχορον ἡμῶν τε. Ad hunc locum Scholiastes, τὸ δὲ κέρχορον ἴδιος βοτάνης, ἴσθι ἡ λαζάνου ἰντελὴς. ὄρνις καὶ παρρησία, ἔ κέρχορον ἐν λαζάνοις, ἔ φησὶ μὲν ἰντελὴς τῆς. ἴσθι ἔ αὐτὸ κηπίω ἰντελὴς. ὄρνις ἔ ἡμῶν αὐτὸ ἰππευτὸν διοιστὸν ἡμῶν φύλλον ἔχει ἡ ἡμῶν, δηλαδὴ κηπίω μὲν, ὡς ἡσπέρου μὲν κηπίω δὲ καὶ ἔ ὄρνις, ἐπειδὴ πάντεσσι χηπίω συνίσταται μὲν αὐτὸ καὶ ἡσπέρου μὲν. Corchoron herbae olerisque genus vile, unde adagium etiam inter olera corchoron. Hujus meminit Ephraim. Planta haec semper in terram declinat, unde etiam ἡμῶν, id est incumbens, ipsam dixit Nicander; quasi fronde vacans; vel ἡμῶν significat conclusum, uti apud Hesiodum conclusa terra, sive aque. Omnia enim hyeme sunt contracta ac stricta. Haec multum lucis ad cognitionem corchori praebent, uti mox audiemus. Theophrastus folium corchori, ocimum aemulari scribit, & πικρότερον πρᾶσιν habere. Quid per πικρότερον intelligi oporteat, indagandum erit. Vulgo amarorem significare, notum satis esse arbitror; attamen quandoque pro sapore aspero, ingrato, injucundo retro poni extra controversiam poni debet. Graeci enim πικρὸς ἀλμυρῶδες & πικρὸς ἄλας dicunt, id est austeros & acriter salios sales. Ineptus esset, qui salem amarum diceret. Quomodo hoc loco capi debeat, mox dicam, ex utroque; hoc loco Theophrasti, Nicandrique. Haec de corchoro lib. 21. c. 22. scripsit Plinius: Corchoron, inquit Alexandrini cibi herba est, convolutis foliis (ἡμῶν Nican.) ad similitudinem mori (lego ex Theoph. ocimi) praecordis, ut ferunt, utilis, alopecisq; & lentigini, boum quoq; scabiem celerrime sanans ea invenio apud Nicandrum quidem & serpentium morsus, antequam floreat. De corchoro non satis recentiores conveniunt. Alii enim Hieracium murorum folio pilosissimo, quod vulgo pulmonariam galiorum flore hieracii vocant, corchoron esse statuunt. Haec non in terram declinat, sed sursum attollitur, foliisque; est ocimi dissimilibus. Alii melochiam Alpini corchoron esse statuunt. Herba haec blito persimilis; folia tamen angustiora, longiora, acutioraque; humi insuper non serpit, sed attollitur. Nata nobis haec planta è semine anno 1625 Est cibus gratus, familiaris, & expetitus Aegyptiis, teste Alpino; & quod maxime repugnat eorum sententiae, convivia carentia melochiis ab Aegyptiis parum reputantur. Hujus plantae decoctum pectori amicum, ex quibus nec asperum nec amarum esse colligimus. Doctiss. Tragus anagallidem existimat corchorum esse omnia conveniunt, excepta amaritudine, quae in anagallide non reperitur; & tamen anagallis est corchorus. Auctor

Auctuarii, Ἀναγάλλης ἢ Φοινικῆς, ἢ δὲ ἀσπίδος, ἢ δὲ αἰγίτης, ἢ δὲ σαυρίτης, ἢ δὲ φησὶται αἰμασφάκω, ἢ ῥομαίοις κηκίω — ἀναγάλλης ἢ κηκίω ἢ δὲ κέρχορον, ἢ δὲ ἀλικυρῶσι, πικρὸν τρυκίτης. Plinius lib. 25. c. 13. anagallida aliqui corchorum vocant. Sed diversum hoc corchorum esse à priori viri docti affirmant; rationem tamen nullam addunt. Credo quod Plinius de corchoro, anagallide, & Alexandrino bis, tanquam de diversis egerit plantis; cui nihil magis familiare, quam de una eademque planta ex diversis scriptoribus, quandoque nomine diverso, quandoque eodem, tanquam diversa agere planta. Accedit quod amaritudo in ea manifesto non percipiatur. Huic objectioni occurritur. Plinius, cum eodem hoc capite inquit. Mirum quod pecora faminam vitant (hanc tantum Auctuarii auctor κέρχορον vocari scribit) at si decepta similitudine (flore enim tantum distant) degustaverit, statim eam quae a syla appellatur, in remedio quaerunt, ea à nostris feris oculis vocatur. Cur vitant pecora hujus elumi? Nulla alia causa est, quattu quod propter asperitudinem ingrata sit, & jam iupra probavimus πικρὸν etiam de asperis & ingratis apud graecos dici. Corchoros nomen accepit ab oculo, καὶ τῆς κηκίως καὶ κηκίω, quod oculi pupillam ornet sive purget. Plinius loco citat. Virisq; succu oculorum caliginem discutit cum melle, & ex icu cruorem, & argema tubens magis cum attico melle inunctu, pupillas dilatat; & ideo inunguntur ante, quibus paracenthesis fit; jumentorum quoque oculis medentur. Dioscorides lib. 2. cap. 209. καθάρει & ἀργεμα μὲν μέλιτι ἀττικῷ, καὶ ἀμβρωπίας βοτάνῃ, ἔ ἰχθυόχρησι μετ' οἴνω πινόμενῃ. Emendat & argema cum melle Attico, & oculorum hebetudini opitulatur, sed & morsus à vipera prodest ex vino potus. Ad quod malum Nicander etiam praescribit corchoron. Haec omnino satis ostendunt corchoron & anagallin eandem esse plantam. Quod magis utriusq; demonstrabit descriptio. Sed de etymo anagallidis videndum nobis primum. Ἀναγάλλης dicta videtur viris doctis ab ἀνά & γάλλος, quod aeg; reprimat ac reponat sedem prociadam. γάλλος denotat eum cui amputata sunt virilia. Verisimilius nomen illud accepisse καὶ ἔ ἀναγάλλης τὴν ψύχας, animas evocare ac elicere. Magica enim herba est, ac à Magis proprio nomine magico donata. Belgis gupchel-frupt. Germanis ganch-heil, id est fatuorum salus; quod in limine vestibuli suspensa, contra maleficiorum introitum pollere credatur. Magicam herbam esse, ostendunt haec Plinii verba loco citato: Praecipue aliqui effossus, ante solis ortum, priusquam quisquam aliud loquantur, ter salutare eam, tum sublatam exprimere, ita praecipuas esse vires. Hac de causa à Marcello Empirico, auctore satis celebri & antiquo cap. 1. magiam nominatā credo. Vulgo tamen macia legitur, aut macia, quam graeci anagallida appellant. Vulgatam fervo, quia hanc Auctuarii probat auctor. Sunt huic alia nomina spuria, uti ἀσπίτης, à coeruleo aëris colore, quo foeminae flosculus gaudet. Ἀσπίτης à fulgore & luce aëris, quam graeci ἀσπίς vocant. σαυρίτης dictam volunt à lacertis (genere insecti notissimo) quas graeci σαυρας dicunt; quonia succo earum antiquitas viperarum morsibus mederetur, quae lacertis quadantenus similes sunt; vel quod frequens hoc insectum inter anagallides reperitur. Favet, inquit, huic sententiae Nicander in Theriacis, σαυρῶν herbā appellans, contra venena utilem. Quam ob causam mutata tantum nominis causa, hic σαυρίτης ab aliquibus appellari dicit. Fatentur tamen viri hi undiquaq; doctissimi, ex Nicandro non posse colligi, & pro comperto haberi an σαυρῶν anagallidem, an aliam quandam herbam in olerum genere sic vocarit. Recte hanc cautela addiderunt, quippe apud Galenum in Exegesi legitur, σαυρίδιον ἢ κηκίω μὲν βαπτὴν καὶ τῆς κηκίω ὁμοίωτες, ἢ αὐτὴ ἔ κηκίω μὲν ὀνομάζεται. Sauridion vocatur herba, quae cardamis dicitur, a figura similitudine, quae ἔ cardamum vocatur. Idem Erotianus. Non inepte quis σαυρίτης dictam opinaretur, quod extrahendi infixa spicula vim habeat. Nam σαυρίτης cuspidem hastae denotat. Describit anagallidem Dioscor. his fere verbis: τῆς ἀναγάλλιδος διττὴν ἴδωσ ἐστὶν ἀγρίων ἀνθῶν. ἢ ῥῆσ τὸ ἀσπίτης ἔχειται τὸ ἀσπίτης. ἢ δὲ τὸ φοινικῆς, ἀρῆν. ἢ μὲν αὐτὸ δὲ ἐστὶ κηκίω μὲν ἐπὶ γῆς, φύλλον ἔχειται ἐπὶ παραγῶν καυλῶν μικρῶν ὑποσφύλα, ὡς πρὸ τῆς ἰλίου, κατὰ περιφρῶν ἔ. Anagallidis duo genera, quae flore distant: nam quae coerulea est flore, femina dicitur, mas quae phaniceo. Galenus lib. 6. simpl. ἀναγάλλης ἐστὶ κηκίω, ἢ τὸ κηκίω ἀσπίτης ἔχειται, ἔ φοινικῆς, utriusq; anagallidis eam quae florem habet cyaneum, quam quae phaniceum. Plinius loco citato, duo genera ejus, mas flore phaniceo, femina coeruleo. Mirabitur aliquis, quod Dioscor. & Galenus has in duo genera diviserint, cum tantum flore distent. Respondetur in duo genera, ac quidem di-

verso distinxisse, quod facultate sint diverse. Sic enim ad capitis calcē Diosc. φασι δι' ἰνιοὺς τῆς ἰσθμίου τοῦ κύνειο ἀνθος ἀποπύου δακτυλὶς εἶδεν. τῆ δὲ τοῦ φοινίκου ἰσθμίου κύνειο ἀποπύου, Ajunt nonnulli impositam eam quæ cæruleum edit florem, sedis procidentiâ retro agere: quæ vero phæniceum, eandem proritare. Hanc diversam facultatem ni hæ plantæ habuissent, eas tanquam diversas non distinxisset, sed ut unicam considerasset; florum enim diversitatem nunquam tanti fecit Dioscorides, ut plantarum idcirco faceret distinctionem. Id quod plurimis exemplis probari potest. De polygono, atere Attico, attractylide, ranunculo priori, papavere, rhoeade, telephio, narcisso, & similibus, Frutices, inquit, sunt exigui, in terra jacentes (hoc de corchoro Nicander) quibus folia in cauliculis quadrangulis pusilla, subrotunda, ad folia helxines accedentia, fructus rotundus. Idē ferē de foliis Theophrastus; Nam helxine folia habet mercurialis; ut supra ex Dioscoride dictum est, mercurialis, ut Dioscorides lib. 4. cap. 19. ocimi. φύλλα, inquit, ὁμοία οκίμου ὡς τῆς ἰλξίνης ἰλάττορα δὲ. Folia habet ocimi helxina cognata, sed minora. Anagallis itaq; foliis constat ocimi. Plinius loco citato. Non altiores palmo, frutice tenero, foliis pusillis, rotundis, (qualia ocimum minus) in terra jacentibus. nascuntur

φανώσῃ θήλοντες τὰς θύρας, τὴ δὲ ἀπὸ τῆς ἀφροῦ περιφωρῆς ὁ ἡλιος θρησκείων ἐξήγησεν, ὁμοίως τῆς ἐνυφῆς καὶ ἰα, ἔ τὰς θύρας ὡς ἀναγallis, καὶ ὡς τῆς ἀφροῦ περιφωρῆς. Querebant & flores coronate volentes deos, illos autem novissimè zephyrus alens, & sol calfaciens eduxerat, nihilominus tamen inventæ viola, & narcissus, & anagallis, & quotquot sunt primitiæ veris. Anagallidis maris has differentias recentiores observarunt, vulgo esse flore phœniceo purpurascēte, sive obsolete purpureo, cui phœniceum quippiam permistum conspicitur, qualem vidi anno 1624. in horto medico Lugd. Batav. quo tempore præses ejus erat Ælius Everhardus Vorstius, magni nominis medicus, nunquam nobis satis laudandus. Reperitur etiā flore luteo, quæ folio nonnunquam ampliori conspicitur. Fœminæ has differentias notarunt, ut plurimum esse flore coeruleo, reperiri tamen, sed rarò admodum, albo flore, quandoque

Anagallis mas.

Anagallis fœmina cærulea.

in hortis & aquosis; prior floret cærulea. Et hanc Longus lib. 3. inter vernos collocat flores. Ἀνὰ ζῆτον δὲ καὶ ἀγρῶν

etiam binis ternisq; foliis ex adverso nascentibus. De aquatica anagalli alibi egi. Alia inquit esse annua, alia annicaulia. Annum anethū, anisum, annicaule malva, mentha, betonica, lapathum. Alia inquit radice tantum durare, uti fœniculum, parietaria. Horum caulis foliaque quotannis pereunt, sola radice superstite. Alia inquit radice & semine, alia semine tantum: semine & radice, beta, cepæ, allia, semine anisum, anethum, annua omnia.

K E O. O.

C A P. V I I I.

Germinatio quibus temporibus in oleribus, arvensibusque fieri soleat. Deque florum differentia, & quæ differentiæ in caulibus publica.

H δὲ βλάστησις ἔ τῶν δὲ ἔ τῶν ἄλλων, τῶν μὲν ἅμα τοῖς πρώτοις ὑετοῖς ἐστὶ μετ' ἰσημερίαν. οἷον * Ἀφίσι καὶ * ἀφάκη, καὶ τὸ ἔ κύωπ. καὶ ἡ καλῆσι πινες βλάστησιν, † τῶ μετὰ Πλειάδα, κατὰ περὶ καὶ κίχρω δὲ, καὶ ἡ δὲ τῶν ἄλλων τῶν κίχρω δὲ. καὶ τὰ μὲν ἐν τῷ ἅμα τῆ βλάστησει τὸ αὐθιῶ ἀφίσι, κατὰ περὶ ἡ ἀφία. τὰ δὲ, ὑσερον ἔ πιδῶ. κατὰ περὶ ἡ ἀφίσι. τὰ δὲ, ἅμα τῶ ἡ καὶ σκαυλαῖ ἔ αὐθιῶ, κατὰ περὶ τὸ κίχρω δὲ καὶ τὰ κίχρω δὲ, καὶ τῶν ἀκαυλαῖ, ὅσα * Περὶ ἡ σκαυλαῖ. διαφορὰ δὲ τῶν ἀνθῶν πιδῶ, * περὶ ἡ σκαυλαῖ. πρὸ πρὸν εἰρηται. ἡ δὲ ἡ δὲ ἐστὶ κοινὴν ἀπάντων. ἐνια δὲ ἔ ὅλως ἀναθῆ, κατὰ περὶ ἔ τὸ ἡ πιδῶ. συμβαίνει δὲ πῖς ἅμα τῶ κατὰ τὸ αὐθιῶ ἀφίσι, ταχῆσιν

G erminatio verò tam eorum, quam reliquorum, partim cum primis imbribus post æquinoctium fieri solet: ut aphacæ, † canariæ, & † Cynopsis, id est oculis canis. Partim post Vergilias, ut intubi, & omnium ferè intubaceorum. Et alia cum germine * florem edunt, ut aphia: alia non longè post, ut † fremium. Quædam ineunte vere, tam caulem quam florem emittunt, ut intubum, & omnia intubacei generis: & ἔ spinosis, quæcumque generi olerum attribui debent. Florum autem differentia magna, de qua primo volumine retulimus. Communis fere omnium constat. Sed non defunt quæ flore penitus careant, ut † epimetrum. Evenit verò, ut quæ una cum fructu florem dimittunt, celeriter † deflorescant, præterquam aphacæ, hujus cum primis.

† δασυμοει- εἶναι τῶν ἀπάνθισιν. τῶν δὲ ἢ ὑδρὶ ἀφάνη, † δασυμοει-
 σποδῶν δ. **Καυλα** πάλιν τῶν πρώτων, πάλιν ἄλλο καὶ ἄλλο ὡς ὅτι
 Φύψ. καὶ ἔτι ποιεῖ πᾶν ὅλον τὸν χειμῶνα καὶ τὸ ἔαρ,
 ἀχρὶ ἔθέρους. πολὺν δὲ χρόνον καὶ ὁ ἡμετέριον. τὰ δὲ
 ἄλλα εἰ ποιεῖ τῶν καυλῶν. κατὰ περὶ ἔθέρους, ἔτι ὁ ἔνο-
 σμος. ἔθ' ὁ λευκός, ἔθ' ὁ ἀκαυθώδης. ἔτι δὲ * ἀνο-
 σμοι. κοινὴ δὲ διαφορὰ πάντων τῶν ποδῶν ἢ τοιαύτη.
 τὰ ὑδρὶ γὰρ ἐστὶν ὀρθόκαυλα καὶ † νευρόκαυλα. τὰ δὲ
 † ἐπιγειόκαυ- † ἐπετειόκαυλα. κατὰ περὶ μαλακίης, σκαυδίζ. † σί-
 λα. κυος ἀχρῶς. τὸ δὲ † ἢ λιωρόποιον, ἐπὶ μάλλον ὡς εἰ εἶν
 † σκυς. τῶν τῶν, ὡς περὶ ἐν τοῖς ἀκαυθώδεσιν ἐστὶ τὸ ἔθέρους,
 † ἡλιωρόποιον καὶ ἢ κάππαρης, καὶ ἄλλα πλείω. καὶ γὰρ ἐκείνων ἢ δια-
 * πελαλδο- φορὰ πλείων. ἐν δὲ * περὶ ἀλοκαυλα. μὴ ἔχοντα
 καυλα. ἢ πῖπην καὶ ἢ πῖπην καὶ ἢ πῖπην. κατὰ περὶ ἢ
 † πῖπην καὶ ἢ πῖπην. ἢ ἀπῶν, ἢ ἀπῶν ὡς ὁ καυλός λεπτός,
 Ger. Theod. καὶ μαλακός, καὶ μακρός. διὸ καὶ φύονται τὰ ἅπαντα ὡς
 πῖπην. τὰ πᾶν ἐν ἄλλοις. κοινὴ δὲ καὶ αὐτῆ ἢ διαφορὰ
 πάντων, εἰ μόνον τῶν ποδῶν καὶ φρυγανικῶν, ἀλλὰ καὶ
 τῶν θαυμαδῶν. καὶ γὰρ ἢ ἔλιξ, καὶ ἐπὶ μάλλον ἢ σμίλαξ,
 περὶ ἀλοκαυλον. ἐπὶ δὲ καὶ τῶν ποδῶν, τὰ ὑδρὶ πολὺ-
 καυλα, τὰ δὲ μονόκαυλα. καὶ τῶν μονοκαυλῶν, τὰ ὑδρὶ
 ἀπῶν βλαστὰ καὶ τὸν καυλόν, τὰ δὲ ὡς βλαστὰ.
 καθάπερ καὶ ἐν τοῖς ἡμέροις, ἢ περὶ ἀπῶν καὶ ἢ ἄπῶν.
 πολὺκαυλα δὲ, ὡς ἀπῶν εἰπεῖν, τὰ ἐπιγειόκαυλα.
 μονόκαυλα δὲ καὶ ὀλιγόκαυλα, τὰ ὀρθόκαυλα. τῶν τῶν
 δὲ ἀπῶν βλαστὰ τὰ λειόκαυλα. κρόμμυον, περὶ ἄσπον,
 † πῖπην ἀλλοῖς σκόροdon, ὡς περὶ καὶ ἐν τῶν ἡμέροις ὑπάρχει.

scant. Cum tamen primus fenuerit, alius atque a-
 lius subnascitur; idque per totam hyemem verque
 assidua usque æstatem * factitatur. Senecio quo-
 que diutius floret. † Quamquam reliqua minus. † Facit.
 Ut & crocum, tam odoratum, quam candidum, † Reliqua
 & † spinosum, quæ carent odore. Omnium au- † vero id non
 tem herbarum discrimen publicum, quod aliæ re- † præstant.
 cticaules, & nervicaules sunt: aliæ * annicaules, ut † Grati colo-
 malua, scandix, cucumis sylvestris. † Et solaris por- † ris expers.
 ro tali natura est: sicut inter † omnes (ut ita loquar) † Caules per
 spinosas, tribulus, atque * inturis, & alia plura. Nam † buntum te-
 illorum etiam differentia numerosior est. Quæ- † Heliotro-
 dam vero amplexicaulia nascuntur planè. Sed si- † pium vero
 non habeant quibus accumbant, humi serpunt, † maxime talis
 & humicaulia dici possunt; eeu abjuga, & aperi- † natura est
 na, & summatim quibus caulis gracilis; mollis, † uti dictu est.
 prælongusque. Qua de causa semper ferè super † Sicut inter
 aliis hæc proveniunt. Quæ quidem differentia * Capparis.
 publica est omnium, non tantum herbarum atque
 suffruticum: verum etiam fruticum. † Clavicula
 enim atque etiam magis edera cilicia amplexicaul- † Veraq; he-
 lis est. Item herbaceorum alia multis caulibus, † dera ample-
 alia uno tantum conductur. Et unicaulium ipsorum † xi caulis, sed
 aliis germine caulis brachiatur, aliis è diverso: sicut † magni cilicia
 etiam inter sativa, † radix, & alia quædam. Multis † quam πα-
 caulibus constant (ut summatim dixerim) quæ hu- † χείων vocant,
 micaulia exeunt. Unicaulia verò, & paucicaulia, quæ † quam quæ
 recticaulia sunt. Ex his caule minimè brachiato illa † helix voca-
 creantur quæ levicaulia sunt. Ut cæpa, porrum, † tur.
 allium. Quemadmodum etiam * inter sativa ani- † † Raphanus.
 madvertere licet. * Inter alia sativa.

JULII SCALIGERI AD CAP. VIIJ.

Tὸ πῖπην ἀλλοῖς. Corrigunt ex Theodoro τὸ δὲ.
 Διαφορὰ δὲ τῶν ἀπῶν. Altera capituli pars.
 Ἐπίματρον. Hoc nomen ignotum nobis. ἐπίματρον, notum.
 ἀποθήκησιν πάλιν ἔστω. dele πῖπην.
 τὰ δὲ ἄλλα εἰ πῖπην πῖπην. Theodorus quamquam reliqua
 minus. Non rectè transfudit, δὲ, quamquam. Nulla est ad-
 versativa. Non enim sunt ejusdem generis. Lege, ὅτι δὲ ἄσο-
 μοι ex Theodoro. Crocum spinosum videtur intelligere
 Carthanium. Cujus due species: hortense, & agreste.

Κοινὴ δὲ διαφορὰ. Aliud caput.
 Πελαλδοκαυλον. Divina vox. par illa in tertio, ἐπιματρο-
 λον. πῖπην, ἀπῶν dicitur à Dioscoride. Theodorus legit,
 πῖπην non autem πῖπην.
 Κρόμμυον, περὶ ἄσπον. ὡς περὶ ἐν τοῖς ἡμέροις ὑπάρχει.
 Sic hæc exempla sunt sativorum, cæpa, porri, allii; malè sub-
 dit, ὡς περὶ καὶ ἐν τοῖς ἡμέροις. Si rectè subdit: ergo illa sylve-
 stria. Ac de allio ἔστω porro confessum est. Plinius autem ne-
 gat cepas sylvestres agnosci.

IOANNIS BODÆI STAPEL. NOTÆ ET COMMENTARIUS.

HOc capite agit de germinandi temporibus, five
 quo tempore olera germinant; deinde florum dif-
 ferentias, mox etiam caulium addit: Alia inquit, germen
 emittunt statim post æquinoctium, primis imbribus,
 alia post Virgilia. Autumnale, an æstivum æquinoctium
 intelligat, non scribit. Idem de Pleiadibus dicere licet.
 An post occasum, an verò post ortum germinent olera,
 non exponit. Verisimile de verno æquinoctio, ortuque
 Vergiliorum hæc accipienda esse. Nostro sub climate
 olera isto tempore pullulant.
 Statim post æquinoctium aphacam, & Cynopa ger-
 minare scribit. κύνωπα Doctiff. Gaza modo canariam,
 modo oculum canis interpretatur. Nos melioris doctri-
 næ gratia, cynipos id est, oculi canis. Magni nomi-
 nis litterator hunc Theophrasti locum depravatam
 ostendit, legendumque docet ὅτι ἀφάνη καὶ ἰχνοπος. Ra-
 tionem addit hanc, quod nulla est cynops in censu her-
 bario. Sed ipsa litteratoris verba addam. Locum Theo-
 phrasti vertit Plinius lib. 21. cap. 15. Aphace, acinos, quam
 epipetron vocant, quæ nunquam floret. Hinc eruditi medici
 notavunt, acinon vocari epipetron. Nota acinos ex Diosco-
 ride. Sed advertere debuerant, verba illa Plinii pessimè cor-
 rupta esse, quod jam observavit Turnebus. In optimis libris
 legitur aphace, achinopos, epipetron vocant, quæ nunquam
 floret. In indice manuscripto, aphace, acynopos, piteron, pro
 epipetron. In vetustissimo Thuanæo achynopos, ipipetron.
 Omnino emendandum echinopus. Epipetron vocant, quæ
 nunquam floret. Corrigendus ἔστω Theophrastus in hac voce,
 capite quo supra ὅτι ἀφάνη καὶ ἰχνοπος. Perpetam scribitur, &

τὸ ἰχνοπος. Nulla est cynops in censu herbario. Quare et-
 iam expungendum ex scriptis Plinii. lib. 21. cap. 17. ubi
 malè adhaesit in his verbis, correctorum factione. Aliud rur-
 sus spicatarum genus, ex quo est cynops, alopecuros, staphel-
 ros, quam quidem ortygem vocant. In Rigaltiano legitur: ex
 quo est stanypi alopecuros. In Regio similis scriptura, & ad-
 scriptum supra stanopos. In indice Rigultiani codicis spi-
 carum genera, stantops, alopecurus, sellepypus. Longè magis
 diversa apud Theophrastum scriptura (lib. 7. cap. 10) πικρὸν ἰ-
 δὲ ἰδὲ ὄν ἰδὲ ὅτι χηται ἴσο τινῶν κηλεμίνου, πλείους ἔχον ἰδὲ
 ἐν ἰαυτῶν. quæ stupenda depravatio est. Nam locus ille Plinii
 ex hoc Theophrasti ad verbum expressus. Ex stanopos, vel stan-
 tops, ut præferunt meliores libri, fieri posset, taniops aut sta-
 chyops. τάνωψ, à spicæ longitudine, ut πῖπην ὄψου, πῖπην.
 Nihil nunc melius ad mentem occurrit. Ut ut est, illud con-
 stat, cynops ibi locum habere non posse, quæ in rerum natura
 non est. Echinopodis etiam alio loco mentio apud Plinium
 lib. 11. cap. 8. Ceras ex omnium arborum satiorumque floribus
 consingunt, excepta rumice & echinopode. Ita enim habent
 veteres omnes libri, quod jam observatum est. Ἐχύνωψς γὰρ
 cæcis hodie dicitur, ἔστω frutex est, non carduus. Huc usque
 literator summus. Non tantum vidit Plinii codicem de-
 pravatam Turnebus, sed corripit lib. 16. advers. cap. 9.
 Legendum inquit, reor aphace, cynops: epipetron vocat, quæ
 nunquam floret. Theophrastus lib. 7. cap. 8. ὅτι ἀφάνη καὶ
 τὸ ἰχνοπος. oculum caninum vertit Theodorus. Optimè
 inquam corripit. In altero Salmanticensi codice, teste
 Pintiano, legitur ab æqui noctio nascentes aphace, cynopos,
 epipetron vocant. Pro cynopos, lego cynops. Negat littera-
 tor

tor in censu herbariorum talem existere herbam; sed id non probavit argumentis & nobis quidem, fides verbis nulla. Non igitur expungerem in Plinio hanc vocem. Præsertim cum cynops in spicatorum classe sit, & nominis etymon dari possit. Nec ideo delenda, quod apud Græcos mediæ aut infimæ ætatis hujus mentio non fiat. Jam multis in locis ex Galeno probavimus Atticos herbarum alia nomina usurpasse, quæ apud recentiores usum non habuerunt. Verè olim Horatius

*Multa renascentur quæ jam cecidere, cadentque
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet usus.
Quem penes arbitrium est, & vis, & norma loquendi.*

Cynopen Græci recentiores psyllium vocarunt. Auctuarii auctor, οἱ δὲ κροταίφουσι, οἱ δὲ κυνοκεφάλιοι, οἱ δὲ κροτάλιοι — ῥωμαιοὶ σιλβακίουρι, οἱ δὲ Ἴβηρα πολυκεφάλια. Helychius κυνοκεφάλιοι anemonem vocari scribit κυνοκεφάλιοι ποα πρ, ἢ ἄνεμοι ἀνεμώνη κροτάλι. Sed cur cynocephalum cynopa vocarunt? Nempe quod semen caput canis aspectu, seu verius oculum canis quadantenus referret. Cum enim capsulis inclusum est, seu squamulis potius, talem figuram ostendit. ψύλλιον dicitur, quod semen valculis exemptum, pulicis nonnullam formam præ se ferat, vel quod pulices abigat. Dioscorides lib. 4. cap. 70. φασὶ δὲ ὅτι κροταίφουσι ἐν οἴκῳ χλωροῦ, ὅσα ἰὰ φύλλοις γίνονται. Fama est si vivens herba domum importetur, pulices arceat. Pulicis color nigrum illud, quod in oculo canis est subfuscum, non ineptè refert. Vidimus cur cynops, cur etiam ψύλλιον dicatur. Psyllium ad spicatorum classem referendum esse haud facile quisquam, modò viderit hanc plantam, negabit. Luculenter hanc plantam describit Dioscorides ψύλλιον φύλλον ἔχει κροταίφουσι ὁμοίον, δασύ τε μακρότερον. κλάνας δὲ ἀσπιδιοειδῆς ἢ τὸ ἔλος βοτάνιον χορτερόδες. ἀρχαῖα δ' αὐτῆς ἢ κροτάλιον ἢ κροταίφουσι καλεῖται. κεφάλια δὲ δύο ἢ τρία (vetus addit ἢ τετρακταία) ἐπ' ἀκρῶν συνεσταλμένα. ἐν οἴκῳ ἀσπίδα ψύλλοις ὁμοίον, μέλαν, σκληρόν. Φύεται ἐν δρόμοις καὶ χέρσις — psyllium folio est coronopodis, hirsuto, at longiore, ramulis dodrantalibus, totaque herbula sæni modo tenuis ac minutula: coma vero ipsius à medio caule ducit initium capitulis duobus tribusve conglobatis; in quibus semen pulicibus simile, nigrum atque durum, nascitur in arvis ac incultis. Plinius lib 25. cap. 11 Psyllion alii Cynoides, alii Crystallion, alii Sicelion, alii Cyn-

libus, semine autem pulicis, unde & nomen: hoc in baccis, ipsa herba in vineis invenitur. Psyllium inquit vocari Cynoides & Crystallion, ob causam jam dictam, Sicelion quasi herbam siculam. Alii inquit cynomyiam appellant, quasi muscam caninam. Idem Auctuarii auctor, sic dictum à sorditate videtur psyllium. Helychius, κυνόμυια, ἀτακτὸς ἐὶν ἔλαμν, ἐ Ἰρασιῶν. τριῶν γὰρ τῶν ἐπὶ τῶν οὐκ ἢ κυνόμυια. Lego ἐ ἢ μύιας. Cynomyia impudens, deformis, audax. talia animalia canis & musca. Ipsum psyllium Orpheus in argonauticis ἀνείδης vocavit, quod aspectu deformis & turpis sit. Sarmetosum inquit Plinius. Hoc de vulgari, nec de Dioscoridis intelligi debet. Illud enim plures supervacuas virgulas non habet, sed de altero perenni, quod sordidum etiam magis ac deforme. Sequitur, fabæ granis in cacuminibus. Quid velit Plinius, fateor me ignorare. nihil quod faba referat in neutrum psyllio observare licuit. Utrique in cacuminibus capitula oriuntur compacti squamarum congerie à natura fabricata, ut in scabiola, & longis pediculis nitentia, foliis canino capiti non dissimilibus. Viri docti nonnulli κυνοκεφάλιοι Plinium intelligere scribant. κυνοκεφάλιοι ἀντίρρηνον dictum inquit, nec ab hujus foliis haud ita discrepare psyllii folia, nisi quod angustiora asserunt. Psylliū vulgare folia fert oblonga, angusta, hirsutaq; ad primæ Dodonæi chamepytyos accedentia. Hæc folia fert oblonga, angusta, in tres particulas fissa. In infimis hoc observare maxime licet, seu primum è terra prodeuntibus. Idè Psyllio contingit. Antyrrhino

Antyrrhinum fl. luteo.

Antyrrhinum majus.

folia oblonga, & acuminata, linariæ similia, sed majora, subinde breviora latioraq; & anagallidis similia, ut ex tabellis additis lector videre potest. Alii vero legunt, foliis cynopi herbæ non dissimilibus. Quasi Plinius alterū hoc psyllium folia priori similia ferre scripsisset. Sed huic folia gramini, quam coronopo similia. Longioribus enim, densioribus, pilosis etiam atque incanis: superiora tamen si consideraveris, non ineptè comparari possunt. Semine inquit pulicis, unde & nomen, hoc in baccis. Nec baccas baccifve quid simile psylliū habet. Credo baccas Plinium vocare capitula, quæ ex alarū fastigiis eminent, squamatim coherentia. Hæc baccæ vocari nequeunt. Utrumque psyllium notum fatis. Plinianum vulgocatur majus supinum, radice perenni. Ad plures enim annos vixit in horto Lugdunensi Batavorum, uti etiam nostro. Alterum majus, erectumque vocatur. Ab his Indicum differt; quod folia fert oblonga, angusta, acuta, crenata, instar foliorum coronopi, nonnihil laciniata, hirs-

nomyiam appellant, radice tenui, supervacua, sarmentosum, fabæ granis in cacuminibus, foliis canino capiti non dissimi-

Psyllium Fuckfii.

Psyllium Plinianum, perenne Lob.

hirsuta. Hanc in prodromo suo Bauhinus descripsit. Inter eas plantas quæ statim primis imbribus post æquinoctium florent, numerat buprestim. Nullas, præter hanc, tradidit buprestis notas, nec, quod sciam, Græcorum aliquis, multi tamen ejus meminerunt. Galenus in Exc-

gesi βούπρησις τὸ, π ζών τὸ τῆ κωνίανιδι ὠδὸν πολὺσιον, ἐπ δὲ τὴ δάχλων ἀρροίε μίμηται Διοσκουρίδης ἐν τῷ περὶ τῶν ὑγιεινῶν, & ἐν τῷ περὶ λαχάνων. tum animal cantharidi affine, tum olus quoddam sylvestre, cujus meminit Dioscorides in primo salubrium, & libro de oleribus. Dolendum libros hos peris-
isse. Hesychius βούπρησις λαχάνω εἶδος. Viros doctos ex hoc Hesychii loco hac distinctione uti lego, βούπρησις cum circumflexo in antepenultima est olus; βούπρησις cum circumflexo in penultima est insectum venenatum. Alii malunt Hesychii codicem depravatum esse, ac corrigunt βούπρησις λαχάνω εἶδος. Confundit Plinius buprestis oleris & animalculi historiam lib. 22. cap. 22. ni forte crederit Græcos insectum buprestim inter olera recensuisse, qui stupendus foret error. Sic scribit, Buprestin magna inconstantia Græci in laudibus ciborum etiam habuere: idemque remedia, tanquam contra venenum prodiderunt. Et ipsum nomen indicio est, boum certè venenum esse, quos distilare degustata fatentur, quapropter nec de hac plura dicemus. Insectum βούπρησις nomen accepit ὠδὸν τὸ κωνίανιδι πρὸς. Plinius lib. 30. cap. 4. Buprestis animal rarum est in Italia, simillimum Scarabæo longipedi. Fallit inter herbas bovem maximè, unde & nomen invenit, devoratumque ta-
sto felle ita inflammat, (lego inflat; inflationem enim, non inflammationi succedit ruptura. Hanc lectionem ipse probat loc. cit. Plinius) ut rumpat. Botanici buprestim olus, ab aliis Græcis bupleurim dictum existimant. Atqui de bupleuro & buprestis Plinius eodem hoc capite, uno quasi halitu, tanquam de diversis agit. Sed notum est, Plinium heterogenea conjungere, homogœna separare. Videamus quæ dicat lib. 22. cap. 22. Bupleurum in sponte nascentium olerum numero Græci habent, caule cubitali, foliis multis, longisque, capite anethi, laudatum in cibis ab Hippocrate: in medicina à Glaucone & Nicandro. Semen contra serpentes valet, folia ad secundas feminarium, vel succum ex vino illinunt, & strumus folia cum sale & vino. Radix contra serpentes datur in vino, & urina cienda. Buprestin magna inconstantia Græci &c. Nicander bupleuri meminit in Theriacis, ubi inquit:

Ἐπιμελεῖσθε βούπρησις καὶ ἰδαίης κωνίανιδος. Bupleuri quoque semen, & idea cyparissi Scholiastes δημήτριος ὁ χλωρός τῆς βούπρησις δένδρον ἰδαίης φησὶν ἐκ τῆς δὲ, ἀλλὰ λαχάνων, οὐ μνησθῆναι ἰστορεῖ ἐν τῷ ἐπιμελεῖσθε βούπρησις καὶ ἰδαίης ἐν τῷ περὶ λαχάνων. Demetrius Chlorus bupleurum arborem dixit esse, fallitur; nam olus est, cujus meminit Nicander libello de hyacintho scripto, & Epenetus de oleribus. Βούπρησις, quod sciam, non meminit Hippocrates, sed βούπρησις, uti loco citato apud Galenum legitur. Bupleurum ea videtur planta quam Dodonæus & adversariorum auctores his ferè verbis describunt. Illus (ptarmicæ generibus) aliquantum similis est ea herba, quæ recentioribus βούπρησις Hippocratis ex Plinii Historia putatur. Nec pessimè quadrare nomenclaturæ, & effigiaturæ videtur: foliis namque longis, angustis, quadantenus graminis, lachryma Iobæ aut gladioli, multis striis lrisve rigidis, quasi costis in foliis singulis effigiantibus, & laterum modo inclusis, ut de heptapleno loquitur Plinius, per longitudinem scabris, in caule sesquicubitali, & cubitali, admodum geniculato, scabro, rotundo, rigido, inque ramulos abeunte, quorum summa umbellis pusillis, sparsis, luteolis, anethi donantur (Plinii verba si perpendantur, intelligi possunt, vel de umbellæ figura tantum, vel etiamnum de floris colore) & semine anisi, aut anethi, oblongo, longiore, gracilior: lapidosus & strigosus, ilicetis, cocciferis Narbonæ passim floret Iunio & Augusto. Radix digitum minimum æquat, nigricans, pencedani figura, gustu & odore, cujusmodi & semen: quo etiam magis retinemur in veri bupleuri persuasione, Nicandri & Plinii auctoritate, si foret planta hæc cibo idonea: qualem Hippocrates commendat. Nam in medicamentis, ut placuit Glauconi & Nicandro, non incommodam dicet, quæ saporem & odorem quadantenus Hyperici deprehendet, temperato calore aliquantum sicciorem. Huic aliud genus simillimum reperitur; nisi quod folio constet latiore, rigidior, latiusculo in medio, & supernè in angustum deficiente, non nihilque concavo, aut inflexo; unde studiosi auriculam leporinam vocarunt. An harum plantarum altera, an utraqûe buprestim Theophrasti Græcorumque sit, affirmare nequeo, siquidem nullas tradidit notas Theophrastus.

Inter plantas quæ statim cum germine florem edunt aphiam numerat. Hanc bechion, sive tussilaginem esse existimant. Atqui tussilago unà cum germine non emittit florem, sed quod primum in tussilagine germinat flos est. Hunc enim ante folia edit, ideoque filius ante patrem vocatur. Rectius illi qui tiphyū, de quo lib. 7. c. 12
Zzz 4 Theo-

Theophrastus, tussilaginem statuunt. Ego aphiam crediderim esse, quam caltham palustrem vocant: hæc enim verè mense Aprili statim cum ipsis foliis florem emittit; unde credidere quidam huic rarò, vel nunquam flores apparere. In hortis vero translata. Paulo post, foliorum exortum floret, floreque conspicitur majore. Gesnerus marem & fœminam facit, illam ramulis rubentioribus flore magis tincto: hanc minorem, albidioribus ramulis, & flore minus tincto scribit. In Anglia teste Camerario, sponte, & plenis & odoratis floribus reperitur; nobis hortensis est. Mathiolus caltham tussilaginem alterã vocat, Anguillara chameleucen Plinii esse affirmat. Uterq; errat. Nam tussilaginis chamaleuceque (si non eadem planta) folia superius quidem virent, inferius verò tenui candidaque lanugine incanescunt: calthæ verò hujus neutra albescunt parte, nec forma eorum satis responderet. Alii chelidonium palustrem vocant; quia palustris hæc caltha foliis & floribus chelidonium minus refert, & species omnino ejus aliqua videri posset, nisi multo major foret, ac durabilis, nec facilè intercidens. Folia

Caltha palustris.

hujus lata sunt, subrotunda, lævia, eleganter virentia, ambitu tenuiter crenata, quadruplo aut amplius, quam chelidonii minoris, majora. Flos etiam ad instar chelidonii luteus. Alii ferrariam vocant. Fortè à forma folii ferream soleam referentis. Alii chrysanthemum, ab aureo sive luteo floris colore. Non sunt audiendi qui amellum credunt. De quo Virgilius lib. 4. Georg.

*Est etiam flos in pratis cui nomen amello
Fecere agricola, facilis quarentibus herba.
Namque uno ingentem tollit de cespite sylvam:
Aureus ipse, sed in foliis quæ plurima circum
Funduntur viola subluceat purpura nigra
Sæpe Deum nexis ornatae torquibus aræ,
Asper in ore sapor, tonsis in vallibus illam
Pastores & curva legunt prope flumina mella.*

Aureus quidem hujus calthæ flos. Sed foliis orbiculato ambitu caret purpureo-violaceis. Addo nullam gustu præ se ferre asperitatem. Amellus Virgilio aster est atticus, qui flore est purpureo. Huic sapor est asper, flores intus sunt lutei, in ambitu purpurei, forma ferè chamæmeli. Planta hæc Dioscoridi cognita, ab eoque Aster atticus dicta. Cujus descriptionem adferam. Sed viri doctissimi, in litteris, historisque versatissimi opinio prius redarguenda. Hic, auctoritate glossatoris cujusdam deceptus, apiastrum, sive melissophyllum amellum esse scri-

bit. *Apiastri, inquit, sive melissophylli flore olim etiam coronari solita Deorum aræ. Virgilius est etiam flos — amello. amellum ibi est μελισσόφυλλον, Glossæ: Amellum μελισσόφυλλον quem florem ita describit:*

*Aureus ipse, sed in foliis quæ plurima circum
Funduntur, violæ subluceat purpura nigra,
Sæpe Deum nexis ornatae torquibus aræ.*

Florem vocat apices illos croceos, vel aureos, qui in medio sunt calyce; folia vero calycem ipsum, qui purpureus, (Rectius capitulum aureum dixisset.) Rectius ac sincerius Doctiss. Turnebus adversar. lib. 19. c. 18. Quærun Critici, quis iste sit flos, quæ herba? Ego qui materiam medicam non tractavi, respondere non possum: Tantum testabor, me in antiquo lexico reperisse amellum μελισσόφυλλον esse. Huic interpretationi fidem adhibeat vel detrahat pro suo quisque sensu. Talis tamen est, ut eam scriptam, quam tacitam esse voluerim. Rectè & cordatè vir doctiss. Nam melissophyllo sive apiastro coronæ aut verticilli instar cauliculos circumdant calyces, è quibus flosculi albi. Nulla inquam, diversitas coloris in flore melissophylli, nullos apices aureos, luteosve habet flos melissæ; apice enim caret. Aster atticus, ut dixi, amellus est. Hunc his ferè verbis describit Dioscorides lib. 4. cap. 120. Ἀστὴρ ἀττικὸς, οἱ δὲ βιβλίου (Sic lego ex Oribasio. Galeno, Plinio, aliis) ῥαβδίου ἐνυδαδὲς, ἢ ἀπὸ τῆς ἀνθῆς πορφύρεν, ἢ μέλιτος ἄσπερον ἀσπέρου κεφάλιου περιχιδίς. ἔχει δὲ φυλάξαι ἀστὴρ ὄμοια. πῶς δὲ περὶ τῆς πάλιν φύλλου ἀσπέρου καὶ δασύου. Aster atticus, qui ab aliqui-

Aster atticus.

bus bubonium appellatur, virgultum est lignosum, florem habens in cacumine purpureum aut luteum, per ambitum anthemidis capituli modo divisum, foliis stellæ modo radiatis, quæ vero caulem circumdant folia, oblonga sunt ac hirsuta. Asteris nomen non à foliorum in caulibus, sed in floribus figura & situ accepit; siquidem foliorum in hujus plantæ flore, numerus & forma stellam præ se ferunt; vel, ut Plinius & Dioscorides, capitula per ambitum divisa foliis pusillis, stellæ modo, radiata sunt. Attici nomen ei tributum, quod in Atheniensi agro frequentior, vel melior, quam alibi proveniat. Ab aliis ἀστέρου, vel ἀστέρου, uti Theophrasto lib. 4. hist. cap. 13. ubi de juncu agit, ac junci cujusdam semen hujus semini comparat. Dicitur etiam ὄσφραγμα, quod suis, vel porci oculum quadantenus referat. Alii bubonium vocant. Quod, ut Plinius lib. 27. cap. 5. scribit, inguinum (inflammationi subintellige ex Dioscor.) præsentaneum est remedium. Galenus lib. 6. simpl. Ἀστὴρ ἀττικὸς οἱ δὲ βιβλίου ὀνομάζονται, ἢ πῶς ἐπιπλάττονται, ἀλλὰ ἐν περιεπέμφορον ἰσθμῶν πεπετυ-

την βουβωνίαν. *Aster atticus*, alii *bubonium* vocant, non ob id tantum, quod illi, sed etiam quod suspensum bubonas sanare creditur. Dioscorides loco citato αριστερήν τῆ ἀριστερῆ χειρὶ ἔχοντα ἀλλοτρίαν, καὶ περιεφθῆναι τὸν βουβῶνα ἀπαλλάσσει τῆς ἰδῆς. Prodest verò flos recens ac etiamnum humidus, inguinum inflammationi adhibitus. Si verò aridus sinistra laborantis manu decerpatur, & inguini adalligetur dolore liberat. Florem inquit habere purpureum, aut luteum. Boranici celeberrimi Marcellus, ac Mathiolus legunt αἶθρῶν παρφυρῶν καὶ (non ut vulgo ἴ) μέλιτον, florem purpureum ac melinum. Idque quia paulò infra scribit Dioscorides, φασι δὲ καὶ τὸ παρφυρῶν ἔχει ἀθύρον μεθ' ὕδατος πορρῆς ἔχει. *Ajunt id quod in flore purpureum est ex aqua rotum.* Vulgarat lectionem servat Saracenus, quod eam secutus sit Oribasius & Serapio, putatque duo asteris genera floris colore distincta depingi, quorum unum illa eadem floris foliola habeat purpurea, alterum lutea. Nam in utroque genere quod medium floris locum tenet, citra controversiam melinon, sive luteum visitur. Hæc etiam causa est, cur Doctiss. Mathiolus mordicus suam sententiam tueri nolit. Genera recentiores tam purpurei, quam lutei plura observant, de quibus videat lector phytopinacem Bauhini. Dubitatione non caret, quod anemonem inter ea referat, quæ non longè post germinationem florem edant. Nam apud nos germinat ad autumnum finem, vel initio hyemis. Flore mensibus Aprili, Majoque. Sæcus fortassis in magna Græcia, vel Atheniensis agro accidit.

Quædam ineunte vere caulem floremque emittere ait, ut intubum & omnia intubacei generis, & de spinosis quæcunque olerum generi tribui debent. Quod vulgò cichorium vocamus, Julio, Augustoque mensibus apud Batavos floret. Chondrillam in locis Hispaniæ inculcis Clariff. Carolus Clusius Augusto mense, vel serius florere observavit. Reperiuntur tamen chondrillæ genera, quæ mense Maio, Junio, Iulioque; in Belgio florem producant. Quid de Spinosis dicemus? Asparagum Augusto mense florem producere negare nefas. Sed, ut dixi, æris, folii, ac culturæ diversitas hæc in re plurimum valet. Et hæc causa, cur in Græcia, tempore Theophrasti hæc ita fuerint: non enim de plantis Hispanicis Belgicisve, sed Græciæ agit Theophrastus, Græcorumque cultu.

Nunc quædam de florum differentia addit, ac se de eâ lib. 1. egisse scribit; cap. nempe 20. 21. & 22. Hoc capite eas recenset differentias, quæ minus sunt vulgares. Alias inquit plantas esse quæ flore carent, alias quæ unâ cum flore fructum dimittant, ac celeriter deflorescant &c. Exempla quæ adfert examinabimus.

Επιπέτρον flore penitus carere scribit. In Aldino & in Germania excuso codice legitur ἐπιπέτρον. Veram lectionem esse, ἐπιπέτρον (quod in petris nascatur) viri doctiss. ante nos probarunt, Julius Scaliger, Turnebus, Claudius Salmasius. Plinius lib. 21. cap. 15. *Cynops* ἔστι quam ἐπιπέτρον (vulgo ἐπιπέτρον) vocant, quæ nunquam flores. Hesychius, ἐπιπέτρον (vulgo ἐπιπέτρον; litterarum ordo ἐπιπέτρον legendum ostendit) ἴδιος βοτάνης ὡς καὶ Θεοφράστου, herbæ generis apud Theophrastum. Meminit hujus herbæ Aristoteles lib. 4. de part. animal. c. 5. ubi has de ea tradit notas. Εἰς δὲ τὸ πῶς ἐπιπέτρον φύβει ἴνια τοιαύτη, ἀ καὶ ζῆ καὶ γέντω, καὶ ἰδὲ ἐπὶ τῆς φύβει, καὶ δὲ καὶ ἀπὸ πλεονεξίας, διὸν καὶ τὸ ἐπὶ παρφυρῶν καὶ ἀλλοτρίων. καὶ πᾶν ἐπιπέτρον, τὸ δὲ καὶ ζῆ καὶ γέντον, καὶ κερμαίνον ἀνα τὸν παρφυρῶν. Nam ἔστιν ἐπιπέτρον plantis sunt nonnulla ejusmodi, quæ ἔτι vivunt, ἔτι gignantur, aut in aliis plantis, aut absoluta, quale est, quod modo pappus fert, vocatum à quibusdam epipetrum; hoc enim diu vivere potest paxillo suspensum. Apud Hippocratem hujus plantæ fit mentio, præscribitque adversus tumores & inflammationes lib. de ulceribus. Sed verba corrupta, quæ nec interpret Cornarius rectè percepit. Sic inquit:

καὶ παρφυρῶν αἰδουμένων καὶ φλεγμονῶν τῆς ἐν τοῖς περὶ χυμῶν. ἢ ἐπὶ φλόγῃ, καὶ τῆς τῶν φύλλων καὶ φύλλων αἰματι, ἔστιν ἐπιπέτρον τὸ φύλλον ἰσθμῶ καὶ τὸ πολιον ἔχει. Interpres, cum ἐπιπέτρον quid esset ignoraret, vertit, cataplasmata tumorū ἔστιν inflammationis in circumscissis partibus sunt, verbasum coctum, ἔστιν trifolii folia cruda, ἔστιν ligni folia cocta, ἔστιν polium. Legendū esse ἀπὸ ἐπιπέτρον, ἐπιπέτρον ex Galeno lib. quart. method. med. cap. 5. probatur, ubi hunc Hippocratis locum citat. Αἰματι γὰρ λέγεται ἔστιν ἐπιπέτρον καὶ παρφυρῶν αἰδουμένων, καὶ φλεγμονῶν τῆς ἐν τοῖς περὶ χυμῶν, ἢ ἐπὶ φλόγῃ, καὶ τῆς τῶν φύλλων καὶ φύλλων αἰματι καὶ ἐπιπέτρον τὸ φύλλον ἰσθμῶ, καὶ τὸ πολιον, καὶ πᾶν τὸ τὰύτην ἐργάζεται πύφοκα, καὶ τῶν τῶν περὶ φαρμάκων ὑπομνημάτων ἰσθμῶ. *Audi namque Hippocratem loquentem, cataplasmata edematum ἔστι phlegmonis quæ in*

circa positis consistit, verbasum coctum, ἔστιν folia trifolii cruda, ἔστιν epipetri folia cocta, ἔστιν polium. quippe omnia hæc siccandi vim habent, veluti in commentariis de simplicibus medicamentis docuimus. Videamus quæ sit herba, cujus Hippocrates, Aristoteles & Theophrastus meminerunt. Viri docti & boranici expertissimi epimedium Dioscoridis, & epipetron eandem herbam esse existimant. Idque quod Galenus se in lib. 6. de simpl. med. facult. de epipetro egisse ait. Quo in libro epimedii, non epipetri fit mentio: tum quod Dioscorides lib. 4. cap. 19. epimedium, nec semen, nec florem proferre referat. Diversas tamen plantas esse locis citatis Galeni suggerere videtur. Etenim epipetron siccandi vim habere scribit. Epimedium vero frigidum humidumque videtur. Galenus lib. 6. simpl. ἐπιπέτρον ἢ δύναμις ψυκτικὴ μετρίως ἰσχυρῶς ὕδατος ἐπιπέτρον. *Epimedii vis est moderatè refrigeratoria, cum aquea humiditate.* Talia humectandi, non exsiccandi vi prædita sunt. Præterea epipetron in petris saxilive nascitur; epimedium in humidis, ac in aliis nasci plantis nemo observavit. Nec inde concludi potest eandem esse plantam, quod utraque flore caret. Nam de dictamno & nardo montana idem scripsit Dioscorides. Diversæ tamen sunt plantæ. Quæ planta sit epipetron, me ignorare fateor. Nonnulli tempervivi genus minus Dioscoridis esse statuunt. Credo quod Aucuarium auctor ἀείζων μικρὸν, διὰ δὲ περὶ φύων, sempervivum minus, alii petrophyes; quasi in petris nasci solitum appellant. Illud genus florem producere, auctor est Dioscorides, nec quisquam flore carere scripsit. In parietibus, petris, scrobibus opacis, tegulis, maceriis nascitur sempervivum minus; diu etiam suspensum servari potest, attamen alteri infidere plantæ observare non licuit. Hac occasione epimedii descriptionem enarrabo, & quid de eo sentiant recentiores, examinaro. Dioscorides lib. 4. cap. 17. ἐπιπέτρον καυλὸς ἴσος ἢ μέγας, κίοντι ἀπὸ τῆς πλῆθους, φύλλα ἴχθυος, ὅσα ἢ ἰβ' (vetus marginis οὐ μὲν λακκοὶ ἀπὸ τῆς πλῆθους, φύλλα ἴχθυος ἢ ἰβ' ὄντι καρπῶν, ὄντι ἀπὸ τῆς φέρον ἴσος δὲ λισσῶ, μέλας, βαρῶς, γαστραμῆς, καὶ φάσμα ἐν τοῖς ὑδατοῖς. Epimedium caulis est non magnus, hedera foliis, dens aut duodenis, neque semen, neque flores profertens, radicibus tenuibus, nigris, gravi odore, gustu fatuo, seu insipido, nascitur in aquis. Idem Plinius lib. 27. cap. 9. Idem Oribasius; nisi quod πολύριζον multarum radicum herbam appellari addat; quod nomen etiam apud Aucuarium auctorem reperitur. Verba hæc, neque fructum, neque semen fere, additicia esse putant, quod non fit verisimile; siquidem ea Oribasius & Plinius referunt. Alii Dioscoridem errasse scribunt, falsaque prodidisse, uti de dictamno, nardo montana, cynoglossa &c. Alii verba hæc aliter atque aliter exponunt. Quidam enim vocem φέρον, συμφέρον significare scribunt. Alii sic interpretantur, alii χυρῆσι deesse contendunt. Nos nihil deesse putamus, sed hæc scripsisse Dioscoridem, quod nec flores, nec semen viderit, quod mirum videri non

Epimedium.

debet, siquidem ea planta, cujus effigiem damus, ac pro epimedio Dioscoridis habent Dodonæus, Pena, Lobelius &c.

lius &c. Flores ferat in cauliculo adeo exiguo, ut folia raro superet, sed sub iis occultetur; hinc factum, quod flore carere scripserint veteres. Accedit quod nec cauliculus, nec flos diu duret, sed cito pereat. Semen apud nos nunquam tulit; in Illyria tamen florere & semen producere observavit Camerarius. In hortis facile propagatur: plurimum enim serpit; unde necesse est propriis quasi cancellis includatur. Plantae hujus folia ampla, numerosa, & creberrime per trina à teretibus tenuibusque dependent pediculis. Sunt haec Hederæ foliorum figura, lata, acuminata, duriuscula; sed dilutius virentia, ac per circumferentiam serrata. Flosculi, ut dixi, in cauliculo dodrantali perquam elegantes, forma quadrangulares, quorum rubent margines, interiora lutea, medii vero virent apices. Ruber verò & exterior & averfa parte flosculus, sed discurrentibus rectis candidisque striis variegatus. Radix nigra, odore gravi, tenuis, quæ multas obliquas propagines emittit, inferius fibrosa, gustu ferè insipido, leviter tamen adstringente & siccante. Magni nominis botanicus, generisque nobilitate inclutus, lunariam botrytin pro epimedio & Dioscoridis epipetro Theoph. habet. Caulem non habere lunariam magnam fatemur. Palma enim minor. nec videtur Dioscorides per caulem non magnam, adeo exiguum parvamque intelligere. Solet enim tum dicere, caulem habere palmæ altitudine, uti de glauce lib. 4. cap. 136. & de polygala cap. sequenti, de lycopodio lib. 4. cap. 126. de anthyllide lib. 3. cap. 136. aliisque multis dixit. Sed cum caulem non magnum inquit, pedalis, vel ad minus sesqui palmaris capi debet. Nec huic folia hederæ similia sunt, sed soldanellæ, aut Aristolochiæ polyrrhizæ; nisi quod minora sint, crassa, subrotunda, & lunata, quæque Hederæ ceorum respectu, foliosa exigua dicenda sunt. Præterea radix nec nigra, nec graveolens. Locis prævenit plantula hæc herbosis, altis in montibus, in montium aut colliculorum declivibus, ac herbidis locis; solo tamen gracili, sicco & inculto. Non esse epipetron probatur, quod suspensa non diu duret; (uti nec ante dictum epimedium) quinimo in ipso natali solo Junio mense exacto temere fuerit nusquam apparentem requirere. Lunaria à lunata foliorum effigie nomen accepit. Lunaria minor ad differentiam Hemionitidis, quam lunariam vocant majorem, cognominatur botrytis à racemoso flore fructuque dicitur. Porro diversæ longè plantæ epipetron & empetron; licet utrumque ab eo quod in petris nascatur nomen accepit. Nam empetron ad alvum turbendam tantum usum habere scribunt veteres; quo carere videtur epipetron; siquidem frigidum & siccum esse ex Galeno colligi potest, quæ purgandi vi carent. Uno verbo ut dicam, viribus planè diversæ plantæ; an etiam forma affirmare nequeo. Nullas enim epipetri notas præterdictas, quod sciam, veteres tradiderunt.

Rectè in codice Lugduni Batavorum expresso additum ἀψάκη. Idem reperit infra cap. 11. Theoph. ubi quæ de phaca tradit examinabo. Sed notandum πάλιν expungendum esse; redundat enim Senecionem quoque diutius florere scribit. Cum tamen ἡελίαν sive senecio dicatur, quod flos cito ac ipso vere senescat, ac capillorum modo canescat; sive quod flos in pappos subito mutetur. Dicendum diutius florere, quod novos flores prioribus amissis producat. Diutius enim alteri alteri succedens longum tempus occupat. Causam reddit lib. 1. de caus. c. ult. ubi annuam plantam esse scribit. Ἐνια δὲ ἐ συμπεδωκλαδία—Ἰροφύς. Locum adeat lector. Recentior ætas carduncellum vocat, quod ea herba maximè delectentur cardueles aviculæ, vulgò Distelbinckhe vocant; unde & hec herba carderina vocatur. Senecionem describit Dioscorides lib. 4. cap. 97. ἡελίαν καὶ τὸν ἐν τῇ περὶ τῆς συνειρήνης φουδάκια, ἀκαρπιδίᾳ ἄπειρ ἰσχυροῦ, ὡς ἔστι πάλιν ἐν ἀφίονα. ἀδη μὴ λίσσῃ, παρὸς οὐκ ἔστιν ἐν τῇ λεγόμενης πείρας, ὅθεν καὶ ἡελίαν ἀνομιώδη. Ἀλλὰ τὸ ἔστιν ἐν τῇ τελευταίᾳ ποτὶ ἰσχυρῶ, ἢ ἐν ἀφίονα. Φύεται μάλιστα ἐν τῇ περὶ τῆς ποτὶ ἰσχυρῶ καὶ περὶ τῆς πόλεως. Id est Senecio caulicula est cubitalis, subrubicundo (subruber cauliculus, rotundus, concavus, succulentus, in summitate furculosus, lacteo succo carens, & hæc causa, cur Dioscorides inter cichoracea non recensuerit) foliulis crebris, & erucae modo per extremitates divisus. Sed minoribus multo (folia vulgaris fert virentia, rugosa, oblonga, ambitu nonnihil incisa, ferè veluti cichorei, sed minus (uti cap. præcedenti annotavit Theophrastus, ipsis etiam minora, erucae quodammodo similia) floribus in luteum vergentibus, qui quidem cito debiscunt, ac deflorescentes in pappos ab

eunt (id experientia comprobatur.) Atque inde etiam erigerontis nomen senecio apud Græcos invenit, quod verè flores capillorum ritu canescant. Radix est supervacua. Nascitur maximè in maceris (parietibus) & circum oppida. Galenus lib. 8. τ. π. cap. 9. in tegulis maximè nasci scribit, ἡελίαν ἐν ἀφίονα — φύεται δὲ τὸν ὀκτωλὸς ἐπὶ τῆς κρημνῆς. De senecione hæc Plinius lib. 25. cap. ult. Erigeron à nostris vocatur senecio. Hanc si ferro circum, scriptam effodiat aliquis tangatque ea dentem, & alternis ter despuat, ac reponat in eundem locum, ita ut vivat herba, ajunt dentem illum postea non doliturum (hoc Plinius credat, & Plinio nimium addicti.) Herba est trifraginis specie, (haud felix satis comparatio) & mollitia cauliculis subrubicundis. Nascitur & in tegulis & in muris. Nomen hoc Græci dedere, quia verè canescit; caput ejus numerosa dividitur lanugine (qualis est spina). Cacanthis vocabulo polysemo deceptum Plinium, rectè indicat Doctiss. Dalecampius, qui hunc de flore locum infeliciter expressisse eundem annotat) inter divifuras exeunte, quare eam Callimachus acanthida appellat; alii pappum; nec deinde Græcis de ea constat. Alii erucae folio dixerunt, (Dioscoridem intelligit) alii roboris (ex illorum judicio supra cum Trifragine, sive chamædry comparavit. Eorum scripta periere, ex quibus hæc Plinius, forte Gestius, Iulius Bassus, Niceratus, Petronius, quorum scriptis non assentiendum monet in præfatione Dioscorides) sed minoribus multo, radice alii super vacua, alii nervis utili, alii potu strangulante. Dioscorides radicem supervacuum agnoscit, folia nervis utilia inquit, & pappos potu, si recentibus fuerint, strangulare tradit. Hæc non satis assensus Plinius radici tribuit, quæ de radice, foliis & pappis tradidit Dioscorides.

Crocus non diu florere ait, id verum esse norunt botanici. Verba Theophrasti corrupta admodum. Προσομοί, ut in Aldino, vel ἄρομοι ut in Lugdunensi Batavorum codice, Legendum ἄρομοι, ipse sensus hoc satis comprobatur. Ἀκαρπιδίης quis sit crocus, me latet. Magnus Scaliger cartamum sive cnicum intelligere præceptorem scribit. At diutius crocus iste floret, nempe per duos & amplius menses. Præterea veterum nemo cnicum crocum vocavit. Legendum quondam ex cap. ult. lib. 6. ἄρομοι putavi. Hoc croci genus inodorum esse, supra probavimus. Montanus crocus notus satis, Novembri mense apud nos floret. Ἀκαρπιδίης Theophrastus scripsit. Intelligit crocum Montanum, & sic vocatur à præceptore, quod stamina, sive filimenta ferat inodora ac usui inepta. Vel pseudocroci quoddam genus sic vocavit, quod colore est surdo, obscuro, ingratoque; Oppositum enim albo croco. Quod cum ignorarent librarii, scripserunt ἀκαρπιδίης, qualis non est in rerum natura. Albus crocus videtur illud pseudocroci genus esse, quod flore est albo. Floret verno tempore, ac inodorus est. Pseudocroci multa sunt genera, florum colore differentia. De his videat lector Bauhini Phytopinacem.

Hactenus de germinationis temporibus, ac florum differentis egit. Nunc de caulium differentis verba facit, ac plantas alias recticaules, alias nervicaules, alias annicaules, vel, uti corrigunt, per humum repentes, alias amplexicaules &c. Singula hæc examinanda.

Recticaules alias esse inquit, exempla nulla adfert. Recticaulis pastinaca, cæpa, scylla.

Quæ plantæ sive olera sint nervicaulia, non docet. Pastinaca, apium, aliaque nervosum caulem habent.

Ἐπεισόκωλα, annicaules. Viri docti, quia recticaulibus per humum repentes opponuntur, ἐπιγυνοκωλα legunt; & exempla quæ Theophrastus addit conveniunt. Nam annuum & repentem caulem fert malva, scandix, cucumis sylvestris, heliotropium. Capparis quidem foliis vidua hyeme, verum caulem servat, qui si hyeme super terram secetur, verè lætius surgunt. Malum itaque cum viris doctis ἐπιγυνοκωλα legere.

Malvæ historiam hoc loco subnectemus. Græcis μολάχη ἢ Ἐμολάχων, ventre emolliendo, nomen accepit. Martialis

Vtere lactucis, & mollibus utere malois;

Nam faciem, durum Phæbe cacantis habent.

Latini malvam à græco μολάχη, teste Varrone, vocarunt; vel molva ab emolliendo ventrem, quod ob naturalem suum lentorem præstat, ut Ægineta testatur. Articitis μολάχη dictam; vel locus hic Theophrasti satis comprobatur, Athenæus tamen in multis epichartini &

Anti-

De antrisco pauca veteres memoriae prodiderunt, oleraceam esse plantam ex Theophrasto & Dioscoride constat. Theophrastus nullas praeter solam hanc tradidit, notas. Idem fecit Dioscorides, nisi quod subamarum & acre dicat. Difficile itaque judicare, quae planta veterum sit scandix. Scio pectinem veneris vulgo dictum pro scandice haberi, sed an veterum scandix sit, probari nequit. Immo cum nulla amaritudo ac acrimonia in ea percipiatur, probabilius videtur non esse scandicem. Plinius lib. 8. cap. 22. Antrisco comparat. Eadem, inquit, erat antriscus si tenuiora folia & odoratiora haberet. Ergo scandicis folia odorata, pectinis veneris odore carent.

Amplexicaulia quaedam inquit esse, uti hedera, & similia hederacea, de quibus lib. 3. egimus. Humicaulia haec inquit esse, si non habeant quibus accumbant, quod experientia comprobatur. Si enim per quod scandant, careant, erigere sese nequeunt. Legumina multa sunt amplexicaulia, uti suo loco demonstrabitur.

Inter humicaules plantas πινύνη numerat, de qua nonnulla sunt dicenda. πινύνη inter olera numerat Theophrastus. Non tantum oleracea, sed etiam coronaria planta est. Geoponicus auct. lib. 7. c. 13. σὺν αὐτῷ δὲ μεθ' αὐτῆς πινῶν εἶδη χαμαιπίτου καὶ ἀδύτου ἐπιμυρῶν ἴν. Porro vini non inebriatur, si chamæpityos ramulis fuerit coronatus. Hujus rei si quis velit facere experimentum, per me licet. πινύνη καὶ χαμαιπίτου ἰδὲστ̄ humilis pinus dicitur, quod folia piceam odore referant, latini ajugam, quandoque abigam propter abortus vocant. Herbariorum verò vulgus ivam arthriticam appellat, quod ischiadicis, & aliis articulorum doloribus opem ferat non obscuram. chamæpityos nomine, praeter hanc de qua nobis sermo, aliae etiam sunt donatae plantae. Hypericum enim Dioscorides & Plinius chamæpitym à nonnullis dici refert, quod semen pineam resinam odore referat. Auctuarii auctor onobrychin sic dictam refert. Habet etiam alia nomina chamæpityos, teste Dioscoride, lib. 3. c. 175. χαμαιπίτου ἢ οἱ (Ald. inioi) ἐν πόντῳ ὀλοκύρον, καλεῖται ἀθήνησι ἰωνίαν ἐν δὲ ἰουδαίᾳ σιδερίνην. Chamæpityos quam qui Pontum incolunt holocuron vocant (Oribasius ὀλοκύρον) Athenienses joniam, Euboici sideritim. Idem fere apud Atheneum lib. 15. legitur ἀπολλοδώρου δὲ ἐν τῷ περὶ θηρίων φασὶ χαμαιπίτου οἱ δὲ ἀθήνησι ἰωνίαν οἱ δὲ κατ' ἰουδαίαν σιδερίνην. Apollodorus lib. de venenatis animalibus, chamæpitym dixit, quam Athenienses joniam, Euboici sideritim vocant. Ubi verba Nicandri de chamæpyte examinantur de olocyro videat lector quae lib. 6. cap. 3. dicta sunt. Athenienses inquit joniam vocant. Theophrasto tamen jonia est viola, uti alibi abunde probatum. Et hinc pro χαμαιπίτου interpretis legit χαμαιπίτην, ac has ipsas voces ad violam nigram refert. Vulgata tamen lectio Dioscoridis verbis citatis, nec non Oribasii confirmatur. Utamque denotasse plantam, vocem joniam, veritati non repugnat. Fortassis antiquissimi Athenienses joniam violam vocarunt, mediae ætatis sive Dioscoridis temporibus illud nomen chamæpitym dederunt, apud scholiast. Nicand. pro jonia ὄνια ἀγρία legitur. Sideritis nomine plures gaudent plantae, uti passim à nobis demonstratum. Andromachus in compositione Theriac. χαμαιπίτου πίνου vocat, ἢ ἢ χαμαιπίτου πίνου ἀγρίου κίτου & humilis ramos feras piceae. Locus hic in memoriam vocat versum virgilianum, qui lib. 4. geor. reperitur: Ipse thymum pinosque ferens de montibus altris. Idem in culice: Bumaistusque virens & semper florida pinus. Viri doctissimi chamæpitym à Virgilio pinum dici scribunt, & non esse chamæpitym hoc argumento celeberrimus litterator probat, quod chamæpityos non sit ἀειφύλλος fronde perpetua, contra pinus de qua Virgilius semper virens. Sed non omnis chamæpityos folia amittit, peritque, nam altera chamæpityos folio perpetuo est; majoris ponderis argumentum, quod Pinus Virgilii sit frutex, chamæpityos herba. Columella lib. 19. cap. 5. Post hæc frequens sit incrementi majoris surculus, ut Rosmarinum & utraque cythibus, est enim sativa & altera sua spongis, itaque semper virens pinus, & minor ilex, nam prolixior ab omnibus improbat. Pinum inter frutices repositam videt lector. Nam primo de herbis, mox de fruticibus, demum de arboribus apibus gratis, agit Columella. Doctiss. Salmasius & Virgilii & Columellæ codicem depravatam esse, legendumque ostendit tinum, quod Philargyus duplicem fuisse scripturam, ipsius Virgilii manu annotat, pinus & tinus his verbis. Legitur & tinus, est autem laurus sylvestris, cærulea bacca. Idem ad hunc versum illi tilia atque uberrima pinus. Ipsius autem manu duplex fuit scriptura pinus & tinus. Uber-

rima hic pro plurima. Fructum enim nullum fert tinus, sed multa semina facit. Tinus lauri species est sylvestris & frutex, Plinio lib. 15. cap. ult. teste. De hac Virgilius, non de chamæpity intelligendus. Chamæpityos genera tria sunt, de quibus singulatim agendum. Chamæpityos prior à Dioscoride his fere verbis describitur. Πῶς ἔρπυσσεν ἐπὶ γῆς, ὑπόκυρτος. φύλλα δὲ ἔχει ὄμια, ἀειφύλλου μικρῶν λεωτότερον δὲ πῶλλον καὶ λιπωρότερον καὶ διασία. πυκνά περὶ τῆς κλαδῶς ὁμοίᾳ ἔχοντα πίνου, αἰθρὴν λεπτήν, μήνην, ἢ λιουρά (vetus non legit. Marcellus expungit) ῥίζαν δὲ αἰσχυρῆν. Herba est quae humi serpit, incurvæ similis: foliis sempervivis minoris, at multo tenuioribus pinguioribusque & his fuis, circa ramulos densis, odore pinus, floribus tenuibus, luteis vel candidis radice cichoreis. Plinius lib. 24. cap. 6. Chamæpityos latine abiga vocatur, propter abortus, ab aliis Thus terræ cubitalibus ramis, flore pinus & odore. Ramis cubitalibus esse chamæpitym nemo scripsit, & experientia, falsum esse, docet. Confundit Plinius chamæpityos descriptione. Alterum genus Dioscorides cubitalibus ramis esse tradit, nec flore pinus quis esse chamæpitym memoriae prodidit. Dioscorides flore tenui inquit esse, colore albo, vel luteo. Chamæpityos prior, multis per terram cauliculis quasi repit: folia è singulis geniculis promit oblonga, angusta, in tres particulas fissa: Flosculi ex alis foliorum lutei, tota herba nonnihil hirsuta, odore resinam piceam aut larignam refert. Alteram chamæpitym, capite sequenti nempe 176. his fere verbis describit. Ἐστὶ δὲ καὶ ἰστίον χαμαιπίτου, κλαδῶς ἔχουσα πηχουσίαις ἀγκυροειδέσι λεπτοκύρτοισι, ἢ ἢ ἰωνίαν τῇ σπῆσιν αὐτῆς, καὶ ἀνθῶν λευκῶν, ἀγρία ἢ μίλαν. ἀπὸ τῆς ἢ ἀνθῆς πίνου. Est & altera chamæpityos ramis cubitalibus, in anchoræ speciem incurvatis, gracilibus: coma supradictæ similis, flore candido ac semine nigro, sed & hæc pinum redoleet. Plinius loco citato

Chamæpityos altera Icon.

altera brevior, & incurvæ similis. Contra Dioscorides majorem inquit. Magni nominis Botanicus ut Plinium excuset inverso ordine de Chamæpityos generibus illum agere scribit, ac primum de majore, deinde de breviori, tum de mare verba facere. Sed confundi à Plinio historiam chamæpityos, verba incurvæ similis, satis ostendunt. Dioscorides enim hoc de secundo dixit, uti etiam Plinius. Verba anchoræ in modum curvatis Dodonæus in hunc sensum exponit. Indicare inquit voluit repandas sive invicem oppositas alas anchoræ qualemunque speciem exhibere. Pro altera chamæpity quidam habent plantam, quam vulgo chamædryn laciniato folio vocant: hanc non esse chamæpitym his probatur rationibus,

Dodonæus, Lobelius, aliique pingunt, cujus effigiem addidimus; Vulgo ambrosia Hortensis vel procerior dicitur & unico caule botryos instar, eoque non nihil striato, fructicis exigui modo affurgit, duos aut tres palmos alto, qui in ramulos ac alas complures quoque diffunditur. Folia haud magna, variè filla, teneriora, tenuioraque quam artimesiæ prioris, quorum minora segmenta tenuia, graveolentis rutæ foliola quodammodo expriment, superne majora, majoribusque divisuris ad initar artemisiæ infernæ minorâ. Flores secundum ramulos sublutei, rotundi, muscoli, absque fructu. Substant inferius angulosa, terrestris tribuli instar echinata capitula, nunquam florentia, in quibus semen nigricans, radix gracilis, palmaris. Inalbicat è virore tota herba, & gratum odorem spirat. In Cappadocia sponte nascitur, alibi fata in hortis feliciter adolescit; ubi fœcunditate læti foli quandoque luxurians altius attollitur. Et hæc de ambrosia & botry, ad chamæpityn redeo. Dixi alteram Dodonæi cum descriptione non convenire. Ingenue fateor me alterum illud genus non novisse. Eodem hoc cap. Dioscorides tertiam his verbis describit. ἡ τριταρῆς ἴσῃ ἀπὸ τοῦ κερχίου ἴσῃ ἢ βοτανοῦ λαοῦ. Lævis qui dici possit non video: statim enim subjungit foliis esse hirsutis, & caule aspero. Adde quod nec in Oribasio, nec Serapione vox hæc reperitur. Quare rectè judicat Doctiff. Saracenus codicem depravatam, ac λαπτοῦ vel λεπτοῦ tenuε ἀπὸ λαίου legendum suspicatur; vel certe inquit λαίου ἀπὸ τῆς τριτῆς ἢ τῆς βοτανοῦ accipiendum, uti apud Hesygium exponitur. Ego vocem hanc è margine in textum irrepisse puto, ac vel cum Saraceno, λαπτοῦ vel λεπτοῦ, quod fere idem est, lego, Ἐξοφυλάκια λαπτοῦ, ἢ λεπτοῦ, διασταζαυλὸν δὲ φέρων (alter codex παχρὸν) λακρόν. ἀνηλίου μύλινα σπέρματιον ἢ ὄληϊ πῆς μεσογειῶς. ὄληϊ ἢ κρη τοῦ βίτου. Additur ὁ *tertia* quæ mascula nominatur. Est autem herbula lævis, foliolis tenuibus, albū, pilosis, caule scabro (crasso alter codex) candido: pusillis floribus luteis, ac minuto semine juxta alas. Plinius loco citato, *Tertia* eodem odore, & ideo nomine quoque parvulo capitulo, crassitudine digitali, foliis scabris, exilibus, albū, in petris nascens. Hanc tertiam dicimus chamæpityn, cujus effigiem exhibemus. Tennes, teste Dodonæo, promit cauliculos, palmares, foliola perquæ exigua, flosculos parvos è luteo pallentes (*Melinis*, ut inquit Dioscorides) ad fastigia cauliculorum: radicales similiter minutas & tenuissimas: Canescunt foliola cum ramulis. odor adest qualis resinæ pitynæ aut piceæ. Adversariorum Auctores hanc pro prima; & quam nos pro prima, pro tertiam habent chamæpity; cum tamen hæc cum tertiæ descriptione, illa cum primæ magis conveniat.

Chamæpitys tertia.

In Aldino codice περιλέγεται. Lego cum viris Doctiff. ἀπορίν. Videat lector cap. ult. hujus libri, & quæ à nobis dicuntur
Humicaulia inquit, quibus caulis gracilis, mollis, prælongus. Rectè addidit mollis. Nam, longus, gracilitate rectus esse potest; si vero accesserit molities, vix rectus, nisi sustentetur, esse potest.

Humicaulia multis caulibus constare ait; contra re-
dicaulia, paucicaulia, vel unicaulia esse. Id quod experientia comprobatur. Quæ serpunt plures à radice caules emittunt, quæ assurgunt rarius pluribus visuntur caulibus. Levicaulia vocat, quæ nodis, geniculifve carent; qualis scilla, nec non plurimorum bulborum caulis. Quæ sequuntur majorem difficultatem habent, quod ante nos animadvertit Scaliger. ἡ ἐν τῷ ἡμίσει τῷ ἀρχῆ. Si, inquit magnus Scaliger, *allium, cape, porrum, exempla sarro-vum sunt, male subdit,* ἡ ἐν τῷ ἡμίσει. Si rectè subdit: ergo illa *sylvestria*, quod præter veritatem est. Puto scripsisse præceptorem κρη ἐν τῷ ἡμίσει ἡμίσει; quod in aliis etiam fativis animadvertere licet. Ita si scribatur, nulla in verbis magistri contradictio, nihilque quod veritati repugnet.

K E O. Θ.

C A P. I X.

Differentia herbarum in posito locoque foliorum. Nec non fertilitate, sterilitateque. Tum quæ differentia foliorum maxima, quidque inter herbarum, arborumque flores intersit. Atque de sylvestrium herbarum, olerumque radicibus, & quid distent inter se.

Διαφορὰ δὲ πρὸς τὰ πλάγιον τῶν ποσειδῶν ἐστὶν τὰ μὲν ἰπικαυλόφυλλα, τὰ δὲ ἰπικαυλόφυλλα. τογχαίει δὲ ἀμφοτέρων, ἰπικαυλόφυλλα μὲν, κρονοπέες, ἀνήμειον, ἀγχεῖα, πῶα, ἀνεμῶνη, φυλλαῖες, ἀπωρογία, δεινόγλωσσον, ἢ ἀπάτη. Ἐπικαυλόφυλλα δὲ, * πικρὸς, ἀνήμειον τὸ φυλλαῖες, λωγὲς, λευκίον. ἀμφοτέρως δὲ τὸ κικῶριον. καὶ γὰρ ἰπικαυλοῦν ἀμφοτέρως ἐκ φύσει ταῖς ἀνεμοπικαῖς ἐκφύει τι καὶ αὐθιόν. καὶ τῶν φυλλακαύτων, ἐνια πολλὴν ἀκαυθῶδες τι κομιδῆ, καθάπερ ὁ σῆκος. ἐστὶ δὲ ἢ τὰ μὲν ἀκαύρωτα, τὰ δὲ κάρπημα. Ἐὐλως τῶν ποσειδῶν τὰ μὲν ἀρχῆ τῶν φύλλων ἀφικνεῖται; τὰ δὲ καυλὸν ἔχει καὶ αὐθιόν, καρπὸν δὲ εἰ. τὰ δὲ καὶ καρπὸν ὡσπερ τελεσιτάτην. Φύ-

Differentia illa quoque herbaceis datur, & quod alia ab radice tantum foliata, alia in caule tantum foliata, alia utrinque foliata. Ab radice tantum foliata, filago, nigella, anchusa, herba frondiflora, apargia, plantago, † fraus. In caule tantum foliata, * crepis, † nigella foliosa, lotus, viola alba. Utrinque foliata † intubum, sive ampulla. Et enim in caulibus, cum ramulorum proventu una flosculus quoque quidam emergit: & ex spinosis foliatis nonnulla, ceu soncus. Sunt etiam alia frugifera, alia sterilia: atque in totum ex herbaceis alia usque ad folia tantum veniunt, alia & caulem, & florem edunt: sed fructum nullum. Quædam etiam fructum pariunt, veluti naturæ perfectissimæ minus. Nisi forte & sine flore frugiferum aliquid sit, sicuti † Cichoriū,

† ἀφικνεῖται.
* κρηπίς.
Al. Basf.

† Quod alia folia humi sparsa edant alia in caules, alia utroque bique terra instrata, folia habent coronopus, anthemion, anchusa, gramin, anemone, phyllanthes.
† Aphaca.
* Picris.
† Anthemion foliosum, sicuti † Cichoriū.

σιν ει μη π και ανευ ε αυθις καρποφορει. ωσπερ εστι
 των δένδρων. Διαφειρει δε και τα φύλλα σχεδόν εν
 λαπίσσην, αλλά παλείσσι Διαφοραίς η τα των δένδρων.
 ε παρς αυλά δε σκείνα διαφοραίς έχει. μεγίστην μὲν
 ως ειπειν, ότι τα μὲν δόπο μίσχρα παρσάφευκε, τα δε,
 αυλά μὲν καθ' αυτα ως απλώς. τα δε, καυλική πνι
 παρσφύσει. η των μὲν, σκείνη βλασησει παρσφει. των
 δε παλείσων τα φύλλα, ε σχεδόν εν τη δόχη μέγιστα
 γίνονται, και μάλιστα εδωδιμα. τα δε, εν των δένδρων
 παρσφύσει πνα † καυλόν. Διαφειρσι δε η τοις αυθισι
 πλύν. εν μὲν γάρ τοις δένδροις τα, γε παλείσσε λευκά. τα
 δε, μικρόν εστι παρσφύριζοντα. τα δε ποώδη, ε χλωάδη.
 † κερωσμενων δε ανθικων πολλα και παρσφουα
 χροια η ευκρατοι, ε μειγυμύαι, ε ευσμοι δη και
 αοσμοι. και σκείων τα μὲν δένδρα τὴν ανθην αθρόαν
 ποιείται. τῶν δε ενια κτ' μερσ, ωσπερ ελεχθη, και
 περ ε ωκίμα. διό και πολύν χροίνον ανθί. καθάπερ
 αλλά τι πολλα η το ηλιοστροπιον, η το κικωρον. πολ
 λαί δε η των ριζών διαφοραί. η τροπον πνα τῶν
 παρσφύσων. εισι γάρ αι μὲν ξυλωδεις, αι δε σαρκώ
 δεις ε ινώδεις. ωσπερ ε των ημερων. καθάπερ αιτε ε
 σιτα, η της ποας της * πλίσσης. αυτων δε τῶν ενια
 σαι παλείσ εσ έχρασι διαφοραίς. χρωμασιν, οσμαις,
 χυλοίς, μεγέθεισιν. αι μὲν γάρ λευκαί, αι δε, μέλαι
 ναί, αι δε, ερυθραί. καθάπερ ητε της ανγκησισ, και ε
 † ερευθεδαισ. αι δε, ωσπερ ξαυθαί η ξυλοειδεις. ε
 γλυκεία δε, ε πικρα, η δριμύται, η ευώδεις, η κα
 κώδεις, η ενια φαρμακώδεις, ως εν άλλοις ειρηται,
 διαφοραί δε η των σαρκωδών. αι μὲν γάρ στρογγύ
 λαί, αι δε παρσφύσικαι ε βαλανώδεις. ωσπερ ασφο
 δελσ η κρόκα. η αι μὲν λεπυρώδεις, ωσπερ η τ βολ
 βε η της σκυλλης, η εσαί βολβώδεις. και κρομμύα δε
 ε γηθύσ, η εσαί τῶν ενια. αι δε, ομαλείς, η ψα
 θηραί, η μάλα, ε δίολα, ε ωσπερ αφλοιοι καθάπερ
 ε αρρα. αι δε η φλοιδόν έχρασι παρς τη σαρκί καθά
 περ η ε κυκλαμινσ. η της γογγυλιδσ. † εχ' απασ
 σαι δε ευώδεις, η γλυκεία, η ευσμοι, η εδωδιμοι. ε δε
 αι πικραί εδρωτοι. άλλ εσαί αβλαβείσ εισι τῶ σω
 μαπιε, τὴν παρσφοραν. ενια γάρ γλυκεία μὲν,
 θανάσιμοι δε η νοσώδεις. αι δε, πικραί μὲν η κακώ
 δεις, ωφέλιμοι δε. τὴν αυρον δε τροπον και φύλλα και
 καυλοί. καθάπερ ε ανψίνθησ, και ε κελευραίσ. Δια
 φοραί δε ε κτ' τὴν βλασησιν, και κτ' τὴν ανθησιν. οίον
 δεχομένσ χειμῶνσ, η μεσεντσ. η παλίν * ηρεσ,
 η θέρεσ, η μετωπαρεσ. η εστι των καρπων δε ομοίωσ,
 τῶ βρωτῶ ειναι, και καυλεσ ειναι, η φύλλα, η παρ
 ματα, η ρίζεσ. και εν αυτοις τῶν κτ' της χυλεσ. οίον,
 † οζύτηι, η γλυκύτηι, η αψηρότηι. και ταίς άλλαισ
 ταίς ποιαύταισ. απλώσ τε και κτ' το μάλλον. ταίς μὲν
 εν διαφοραίσ εν τῶν ενια ληπίσων.

† καυλόν
 εστι δε τα
 φύλλα δια
 φειρσι.

† κερωσμε
 νων δε ανθικ
 ων εν δε
 τῶν ποώδησ
 πολλα και
 παρσφουα
 χροια και
 ακροται.

* πλίσσης.

† ερευθεδα
 ισ.

† αι δε ευώ
 δεις, η γλυ
 κείαι, η ε
 υσμοι, η ε
 δωδιμοι. ε
 δε αι πικραί
 εδρωτοι.

* ηρεσ.

† οζύτηι, η
 γλυκύτηι, η
 αψηρότηι.

ficuti in arborum genere. Quin etiam folia eorum id enim in
 non paucioribus, sed pluribus fere differentiis, quam caulibus fun
 arborum, inter se distant: nec differentiis carent, dit, ac simul
 quibus planè ab illis possint fecerni. Sed maximam cum ramu
 fere fortiuntur, quod pediculo illa dependet, hæc lorum pro
 autem (ut breviter dicam) seipsis adherent. Verum vètu floscu
 non desunt, quæ cauliculaceo quodam appendice lum quen
 annectantur. Sunt quibus antequam folia, protrudam emit
 di caulis soleat. Maximæ tamen parti folia prærum tit, quod in
 punt, amplissimaque pene inter initia fiunt, & maxi spinosis etiã
 me ad cibum idonea. Arboribus vero omnibus cau fieri obser
 cululus quidam ante propellitur, frons deinde emer vatur: modò
 git. Differunt etiam floribus plurimum. Quippe ne nimis
 cum in arboribus pars maxima florum candeat, & sint spinosæ
 quædam paulum ad purpuram vergat: nec desint veluti som
 qui herbidi, atque pallidi sint: nulli verò colore chus. Sune
 * ardentiori habeantur. In herbarum autem gene etiam alia
 re permulti, & varii, tum synceri, tum misti, tum fruifera.
 odorati, tum † hebetes sentiantur. Item arbores flo alia sterilia
 rem, sed non particulatim univèrsam profundunt. atque in to
 Herbarum verò quædam per partes florescunt, ut tum ex her
 de ocimo diximus. Unde fit, ut diutius floreat. baceis, alia
 Sicut alia multa, & in primis † solaris, atque cicho folia tantũ
 rea. Quin etiam radicum multæ differentiæ, atque ferunt: alia
 prædictis sunt planiores. Sunt enim aliæ lignosæ, caulem ε
 aliæ carnosæ, nervosæque. Sicut etiam in genere florem edũt,
 fativorum conspici licet: ceu * frumenti, & herbæ sed fructum
 specialiter nuncupatæ majore ex parte. Earum nullum.
 autem ipsarum singulæ plurimis inter se differen sentiantur.
 tiis distant; colore, odore, sapore, magnitudine. Nonnullæ
 Aliæ namque candidæ, aliæ nigrae, aliæ rubicundæ. arbores flo
 Ut anchusæ, atque rubiæ. Aliæ quasi flavæ, & sur res confer
 culi speciem gerentes. Adde dulces, amaras, acres, tim edunt.
 odoratas, maleque olentes. Nec desunt quæ vim † Helsetro
 habeant medicam, ut alias dictum est. Carnosis pium.
 quoque differentiæ insunt. Nam aliæ rotundæ, * Ut in fru
 aliæ oblongæ, glandosæque, ut astulæ regiæ, atque mentorum
 croci. Et aliæ multis tunicis constant; ut bulbi, herbarum
 vel cujusvis generis bulbosi; adde cæpæ, & gethyi, que pluri
 & similibum. Aliæ æquales, fungosæ, mollesque mare gen
 toto corpore, & quasi corticis omnis exortes, ut ari. nere obser
 Vel corticem carni adhaerentem habent; ut † maliter vate licet.
 ræ, & rapæ. Non autem omnes odoratæ, aut dulces, † Cyclami
 cibo idoneæ sunt, nec omnes amaræ gustui aver nis.
 fantur: sed quæ postea, quam in cibo assumptæ fue
 re, nihil nocuerint corpori, eas tantum esculentas
 statuimus. Quædam enim, quamvis dulces, mor
 tiferæ tamen atque inobrosæ sunt: aliæ, quamvis a
 maræ aut maleolentes, utiles plane sentiuntur. Pari
 modo & folia, caulesque se habent; ceu absinthii,
 & fellis terræ. Discrimen etiam in germinando, &
 in floreando; ut hyeme incipiente, aut media, † aut † Rursum
 æstate, aut autumno. Quin & in fructibus ratio aut vere,
 gustandi eadem est, & in caulibus, & foliis & semi aut æstate.
 nibus, & radicibus: atque in iis ipsis pro ratione sa
 porum differentiæ constant; ut acidi, acris, dulcis,
 austeri, & reliquorum ejusmodi, tum simpliciter,
 tum ratione qualitatis remissioris, intensiorisve.
 Ergo differentias colligi hinc omnino oportet.

JULII SCALIGERI AD CAP. IX.

Videtur pars hæc cum superiore continuanda. De caule enim agit. Fortasse, inde caput aliud incipiendum est. Et si de ta mien s'opras. Cum quibus conjunges illa suprema verba. Διαφοραί η κτ' τὴν βλασησιν. Huic sanè capiti anteponendum erat caput de radicibus.
 Επιγειόφυλλα. Theodorus, foliata ab radice. Mirũ si herbe definitio est ea, quæ ab radice statim emittunt folia; quo modo επικαυλόφυλλα quædam sint. Intellige aucto caule folia in ipso esse, ad radicem non esse omnibus. Adde τα. τα δ' αμε

φοτίων. ε dele η, και επικαυλόφυλλα. Ex Hermolao petes judicium de Theodoro, qui ανθημοι, Nigellam hic.
 Επιγειοφυλλα η κρωμύσισ. Nequaquam hic locus negligendus est. Κορωμύσισ enim quod ego cornu cervi, Romani herbam stellam vocant, επιγειόφυλλον est. At Theophrastus alibi connumerat inter acutas Iccirco recentiores, quos equidem honoris causa nomino, putarunt genus esse graminis. Quod tamen Plinius in vicesimoquarto aculeatum gramen cum vocet, κορωνοπόδισ nomen ei non attribuit. Id gramen

men vero non est επιγειόφυλλον μέρον, sed ἰσαμοφοτείζον. At hic inter τὰ επιγειόφυλλα pro exemplo est. In Anchusæ quoq; scriptis foliola animadvertimus. Φυλλαώδης lege ex Plinio, non ἀφύλλωδης, ut scriptum est. Notabis duplex ἀίθερος.

Τὸ κίχλωρον. Theodorus Iurubum, sive Ampulla. Ambubeia scriptum est in codicibus Dioscoridis. Que vox idem est, quod erraticum. Est ἄλιος error. Cum enim sic instituit dicere: Id enim in caulibus. Debuerat verbum subnectere (fundit) aut aliud tale. Verum lapsus est in alium rectum casum. Emergit, inquit, flosculus. Et omisit verba illa, τὰ ἢ ἀκαυτῶδης κομιδῆ. Sententia est, etiam in spinosis quasdam inveniri tales: modo ne spinose sint nimis. Veluti sonchus, molliore namque spina est. Theodorus autem non temere videtur omisisse. Multa enim vel spinosissima talia sunt, ut Scolymorum genera sylvestria. Est ἄ casus mutatio ἴνα. Ἐ postea τὰ ἢ ἀκαυτῶδης. Illa vero barbaries est. Alia, inquit, usque folia tantum veniunt. Et negligentia Theophrasti. Qui cum herbas quasdam scriberet, Edera florem ferre, fructum nullum: nullum apposuit exemplum. Iru florem quidem edit, sed liliaceum: fructus nullus sequitur.

Τῶν ῥῶν ἐν τῇ βλάστει ἀποπνεῖ. Antecedit caulis folia. Non igitur herbe sunt: quemadmodum supra monebamus: aut aliam quemadmodum definitionem. Eadem ratione minus recte dictum sit. τὴν ἢ ἐν τῶν ῥῶν ἀποπνεῖ πᾶσα κρυλόρ. Non enim pars arborum, sed omnes emittunt primum ab radice caulem. Ea namque definitio recepta est. Theodori codex post ea verba habuit illa, ὑπερὸν ἢ φέλλων. aut tale quid. Sic enim addit. Frons deinde emergit. Si non sunt: non desiderem. intelliguntur enim.

Διαφύρουσιν ἢ τοῖς ἀΐθεσι. Hæc supra debuit ponere: ubi de floribus agebas.

Κεχρωσμένοι ἢ ἀνδιπῶ. Hic desunt verba sic. κεχρωσμένοι ἢ ἀνδιπῶ ἐδίς. ἐν ἢ ἔτις πᾶσι πῶμας. Theodorus, ἀνδιπῶν, at-

dentiori. Vividiorum dicas mollius, Ἐ lege ἀκαυτῶν, non ἰσαμοφοτείζον. Id est, puri. subdit enim μεμυγμένον.

Καὶ εἰς τὸν τὸν ῥῶν δένδρα τὸ ἀνδιπῶ ἀδραγῶν. Theodorus male omisit, εἰς τὸν. Neque enim omnes arbores cunctos simul edunt flores. Genere fœminino ἀδραγῶν dixit, ut Nicander.

Πῶμας ἢ τὸν ῥῶν ῥιζῶν ἀποπνεῖ. Aliud caput facito. Ζυλοειδῆς. Theodorus, Surculi speciem gerentes. Non, sed lignosæ, ut Glycyrrhizæ. Gentianæ autem minus, Nota, cum dixit ζυλοειδῆς, repetit hic, ζυλοειδῆς.

Ἐχ' ἀπασα δὲ εἰδῆς, ἢ γλυκεῖα, ἢ ἰσχυροί, ἢ ἰδαδιμοί. Videbantur odoratis, Ἐ dulcibus deberi natura, atque usus ad vescendum. At recte negat hoc: minus tamen perspicua loquutio. Nam ἰσχυροί, est prædicatum propositionis. Icirco obcurbatur à particula, ἢ: Videntur enim esse quatuor membra equalia, per tres illas notas disfunctionis. Mallet, abesse sic, ἰδαδῆς, ἢ γλυκεῖα, ἰσχυροί, ἢ ἰδαδιμοί Elegantius quoque sic digererem. Αἱ δὲ ἰδαδῆς, ἢ γλυκεῖα, Ἐχ' ἀπασα, ἢ ἰσχυροί, ἢ ἰδαδιμοί. Theodorus omisit, ἰσχυροί: Ἐ simpliciter est, ἰδαδιμοί, interpretatus. Vtrumque tamen necessarium est. Nam odorata ἰσχυροί videbantur esse debere omnes. Interpretemur ori gratas. Nam apud Tragicos est, auribus gratum, τὸ ἰσχυροί.

Και αὐτῶν. Corrige, καιταυτῶν. Et observabis quemadmodum ἀφύλλωδης, non contra distinguitur τὸ ἀβραγῶν εἶδος: sed τὸ βλαστῶν. Itaque æquivoce digeruntur.

Διαφύρουσιν ἢ καὶ τῶν βλαστῶν. Hæc adjungenda erant superioribus ἐπὶ βλαστῶν: ac totum postponendum capiti de radicibus. Theodorus μεσῶν, mediata. At Latini dicunt, media die, aut nocte, aut hyeme, ad hunc sensum.

Οἷον ὀξύτην. Theodorus addit, δριμύτην. Et καὶ τὸ μέλλον auxit paraphrasi. At enim, qualitatis remissioris, intensiorisque.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Hanc partem cum superiore continuandam; Scilicet ger dixit, quod de caule agat, cum tamen verius de differentia in foliorum positu locoque agat. Plantas enim alias folia humi sparsa habere, alias in caule, alias & in caule, & humi sparsa. Ineptè hunc locum Plinius cap. 16. lib. 21. Aculeatarum caules aliquarum per terram serpunt, ut ejus quam coronopum vocant. E diverso sciant, anchusa inficiendo ligno, cerisque radice apta, & e mitioribus anhemis, & phyllantes, & anemone, & aphace. Caule foliato est Ἐ crepis Ἐ apate. Differentia foliorum est hic quæ in arboribus, brevitate pediculi & longitudine, angustitiis ipsius foliis, amplitudine, angulis, incisuris, odore, flore. Diuturnior hic quibusdam per partes florentibus, ut ocimo, heliotropio, aphacæ, onocible. Hæc partim, ut dixi, inepta, partim depravata. De aculeatis apud Theophrastum mentio nulla, nec caules serpere, sed, folia coronopi terræ instrata scribit: nec anchusæ caulem serpere, vel stare, sed uti de coronopo scripsit, folia humi jacere. Mendo etiam non vacat locus hic. Pintianus legit, Ἐ ejus quam coronopum vocant, Ἐ anhemis, Ἐ anchusa, Ἐ phyllantes. Reliqua inserta putat; nempe inficiendo ligno cerisque radice apta, & mitioribus. Ego tamen non inserta puto, & si inserta sint, falsa scribit Plinius. Nec anhemidis, nec anemones caules serpunt, sed affurgunt. Anchusam ligna & lineæ inficere quilibet novit; radicem ceris aptam esse. mirabitur quipiam: Ita tamen docet Plinius; nec tantum hoc loco, sed eodem etiam hoc libro ad finem cap. 14. Ubi inquit, nigrescit cera addito charatarum cinere, sicut anchusa admista rubet. Illic mendum esse cum Pintiano affirmo. Caule foliato est crepis & apate. Lege picris, lotus. Uti in antiquissimo, teste Pintiano scribitur. Quæ lectio Theophrasti hoc loco munitur. Idem codex legit, amplitudine jam vero angulis, incisuris, odore. Etiam ad finem legendum onocheiles. Sed duas has postremas voces, præter orationem Theophrasti addidisse Pliniū Dalecampius observavit, ac illarū loco cichorium à Theophrasto adscribit. Capite vero decimo lib. 7. Eundem scribere aphacen onocheiles, plantaginem, cichorium proventum floris sui propagare, tradit. Nunc de singulis plantis, quæ Theophrastus, Dioscorides, & Plinius scribunt examinanda.

Κορωνόπου dictam viri Docti scribunt, à pedis cornicis similitudine, quam ejus exprimunt folia. Alii quod ejus stylus, è mediis foliis exurgens, in cornicis pedem

conformatus articuletur, reliquam exhibens crucis effigiem. Infima Græcia κροκώδης quasi corvides vocavit. Hesychius κροκώδης πᾶσι τῶν κροκώδων λέγουσιν. Hanc plantam Theophrastus folia humi sparsa habere scribit. Plinius humi serpere dixit. Aliam notam hujus Theophrastus tradidit lib. 2. de caul. cap. 7. amarā inquit esse uti cichoracea universa. Hanc Dioscorides lib. 2. cap. 158. describit κροκώδης ἀσθητικῆς βοτάνης καὶ ἰδαδιμοῦ ἰσχυροῦ ἰσχυροῦ κατὰ χρισμῶν (sic cum Ruellio, Marcello, ac Saraceno lego. Hæc lectio Plinii lib. 19. cap. 22. & Oribasii nitur auctoritate. Accedit, quod quid per κροκώδης πᾶσι, id est, figuratum, aut figuris distinctum folium Dioscorides designare voluerit, non satis assequi possit, τὰ φύλλα λαχωνίται δὲ καὶ τῶν ἰφθάν-ριζῶν λιπῶν ἔχουσι, ἐπιπικρῆ ἰσομήνη πρὸς καλιακῆς ποιεῖται, γίνεται δὲ ἐν χερσὶς ἰσχυροῦ, καὶ ἐν χερσὶς καὶ ἐν αἰσὶ ὀδῶν. Coronopus oblonga herbula est, humi strata, cui folia sunt incisurū divisa. Atque hæc quidem oleris modo cocta estur. radicem porro habet tenuem, astringentem, quæ celiacū in cibo præclare facit. Ceterum provenit locis incultis, in aggeribus, & secus vias. Foliorum descriptionem aliis ex locis Dioscoridis peti licet, uti cap. de Phyllo lib. 4. cap. 70. φύλλον φύλλον ἔχει κροκώδης ὁμοίον, διαστῶ καὶ μακροτέρῳ. Eodem lib. cap. 11. de holoftio, φύλλα δὲ ἔχει καὶ κλήματι κροκώδης ὁμοίον, ἢ ἀγρῶσθ, ἐπιπικρῶ. Folis, viticulisque coronopodi, aut gramini proximis. Transposita verba hæc; puto legendum κλήματι δὲ ἔχει καὶ φύλλα. Nullis viticulis coronopus, nullis gramen præditum. Idem eodem lib. cap. 134. De catanance, φύλλα μακρὰ ὡς κροκώδης πᾶσι folia longa ceu Coronopi. Eodem lib. capit. 153. De Sefamoide. ἔχοντα φύλλα κροκώδης ὁμοία, διαστῶν τε καὶ τῶν καὶ μακροτέρῳ: folia coronopi, at hirsutiora minoraque. Plinius lib. 22. capit. 19. Coronopus oblonga herba est cum fissurū: seritur interim, quoniam radix celiacis præclare facit in cinere tosta. Quæ planta veterum coronopus sit, inter recentiores non convenit. Quam Brunsfeldus ostendit, ranunculus est, uti altera addita tabella, in qua ranunculus sylvestris ad vivum depictus est, (sed flore simplici, non uti Brunsfeldii, flore pleno) satis ostendit. Omnis ranunculus urens, nullus adstringens: nemo ranunculorum foliis oleris modo vescitur, cælicacisque ranunculorum radix inepta. Alii gramen ischæmon Lobelii coronopum statuunt. Hæc folia fissa non habet, sed graminis simillima. Dodonæus ex codice Cæsareo antiquissimo picturam

Coronopus ex libro nostro

picturem adfert, quam coronopum verum referre inquit. Huic similem plantam quam ex Creta accepimus à Ioanne Bergero depingi curavimus. Foliis hæc caret; videtur eadem esse, quæ à Dodon. describitur, & quam Alpinus trifolii cretici nomine, lib. 2. de Plantis exoticis exhibet; nisi quod Lobus sive, corniculum, in quo semen recurvum, corvi pedem magis referat, loculis tribus, quatuorve distinctum, quas distinctiones trifolium corniculatum creticum non habet. Ut us sit, hæc figura veterum coronopum non refert. folia enim fert neuti-

quam fissa, plane psyllio dissimilia. Alii cornucervi repentem coronopum existimant; sed hanc calidam & siccam esse fatentur omnes; coronopus contra adstringens, ac idcirco frigida & sicca. Sed non omnia adstringentia frigida sunt. adstringit Theriaca, adstringit ruta; nemo tamen frigidam dixit. Accedit quod calidam & siccam esse, ex Theophrasto colligi possit; quippe ille amarum dixit coronopum, sed amara calida & sicca sunt, teste Galeno. Illud tamen obesse videtur, quod tota planta humi incumbat vel repar; cum folia tantum co-

Cornu cervi repens.

ronopi telluri instrata sint, & uti Theophrastus & Dioscorides scribunt, cauliculi foliis destituti sunt. Cum Pliniana descriptione optimè hæc planta convenit. Etenim repit, & ob feminum conceptacula aspera, non inepte inter aculeata recenferi posset. Ego herbam stellam proximè ad descriptionem Dioscoridis, & Theophrasti accedere existimo. Imo cum viris doctioribus hanc coronopum esse dico. Negat tamen Clarissimus Dodonæus; idque his rationibus motus, quod nec oblonga sit herba, nec ullo modo repar, viticulosisque caulibus quibus serpat destituta sit. Herbulam esse oblongam, ex ipsius Dodonæi verbis colligi potest. Ad plantagines, inquit, accedit herba stella appellata; folia huius oblonga, angusta, adnatis utrimque appendicibus ramosa, instar cervini cornu, exiguis pilis tenuissimis asperiuscula, quæ radiantis stelle in modum orbiculatim strata humi decumbunt. Exit inter hæc coliculus a medio fastigium usque flosculus, deinde seminibus gravidis, instar spinæ majoris plantaginis, quam proximo; eametsi minor & brevior re-

fert; radix, longa, tenuis, albida. Considera lector an non oblonga herbula dici possit, folia, caules, radix, omnia oblonga. Ad alterum argumentum quod non repar, responsum jam est. Solus enim Plinius serpere dixit; & Plinium Theophrasti locum malè exscripsisse jam probavimus. Satis clarè Theophrastus folia humi decumbere scribit, cauliculosque foliis carere. Et cum Dioscorides plantam humi stratam inquit, intelligit, folia uti scripsit Theophrastus, terræ sparsa esse. Ad tertium respondeo; nemo unquam dixit, coronopum viticulosos cauliculos quibus serpat, habere; nisi forte id ex depravato Dioscoridis codice colligere quis velit. Idè colligat oportet, gramen tales viticulos, habere quod præter veritatem est; radicibus enim, non caulibus serpat. Finem ut faciam, hanc dico verum & legitimum veterum esse coronopum, repentem verò alterum coronopi genus, vel fortè Plinii, si locum supra citatum ex Theoph. non exscripsit, quod parum verisimile videtur. Habet coronopus spuria quædam nomina, quæ perbellè herbæ stellæ, sive cornu-

Coronopus.

cervi (sic enim vocatur nomenque accepit, quod foliis comosis ipsius cornucervini præ se ferat similitudinem) adscribi possunt Auctor Auctuarii δὲ οὗ ἀμμοῦ, οὗ οὗ ἀστροῦ. οὗ οὗ σπυγνιὰ κλάμα. Sanguiniaria dicitur quod sanguinis rejectionibus medeatur, qua vi pollet herba stella. Astrion cur dicatur, ex descriptione jam liquet. Eadem de causa & hodie herbæ stella dicitur. Ammonos quasi arenaceus, quod locis arenosis proveniat. Errat denique vir magni nominis quod verrucariam, sive Heliotropium, de quo alibi, coronopum esse statuit. Obstare fatetur quod radix verrucariæ acris sit, contra σπυγνὴν esse coronopi, scripserit Dioscorides, sed verbum σπυγνὴν, δριμύνην significare inquit. Id probat ex Galeni lib. xi. de symp. cap. αὐτὸ πικρὸν καὶ σίαν. loco, ubi Galenus, ὁ ἀνακαρβένος διοσκουεῖδης, πολλὰ μὲν καλῶς εἰρηκεν τὸ αὐτὸ ἰατρικῆς ὕλης ἰσχυρομένον, ἀγνοῶν οὗ τὴν σημαιόμενα τὴν ἰδνητικῶν ὀνομαστικῶν: ἔστι δὲ οὗ τὸν λέγει σπυγνὴν ἔστι εἶναι τὸ τὸ αἰγῶν ἔστι οὗ. εἰ μὲν ἔστι τὸ δριμύνην ἀλλὰ τὸ σπυγνὴν βύληται δηλώσει.

Qualis est Dioscorides Anazarbenfis, qui profecto multa bene dixit, eorum quæ de materia medica memoriæ prodidit, cæterum significata græcanicarum vōcum non satis pernovit. Hic ergo cum ait magis esse adstrictorium adipem caprinum suillo, siquidem acriorem significare velit, per magis adstrictorium. Huc usque citat locum Galeni, quæ sequuntur sensum plenum reddunt, Pergit, itaq; Galenus. αὐτὸ δὲ οὗ τὸν λόγον αἰσθητῶν. εἰ δὲ τὸ πρῶτον ἔχον πολὺτητα καὶ δύναμιν οἷον ῥέον καὶ ῥῶον ἐκ ἀληθῶν φύσιν εἶναι λόγον, Accipimus sermonem ceu verum; at si tamen habentem qualitatem, ac facultatem ac rhus & rheon haud verū esse sermonem dicimus. Non scribit Galenus Dioscoridem per σπυγνὴν intelligere δριμύνην, sed si sic intelligat, verum scripsisse, sin minus præter veritatem esse quod memoriæ prodidit. Sed esto quod alibi Dioscorides per σπυγνὴν δριμύνην intellexerit; an itaq; ubique, & hoc etiam capite? Galenus, Ægineta, Ætius coronopum σπυγνὴν esse scribunt. σπυγνὴν, itaque capite de coronopo adstringens significat. Sed ponamus secus esse; nec sic verrucaria satis convenit, ubi ejus folia oblonga, psyllio similia, insuper ubi folia fissa, & quis ejus ramulos folijs destitui, quis folia humi sparsa affirmare ausit. Itaque planta hæc coronopus esse nequit.

Ad hæc duo esse genera ex hoc capite facillimè probari potest. Unum quod humi intrata folia habet, alterum quod caule constat foliato. Doctissimus Gaza nigellam interpretatur, & lib. i. ca. 22. gith, nescio qua fretus auctoritate. Nigellam, sive Gith Græci μελάριον

σπυγνὴν vocant. Plinius lib. 20. cap. 17. Gith ex Græcâ aliis Melanthion, aliis melaspermon (melanspermon Dalecampius) vocant, optimum quod excitatissimi odoris, & quam nigerrimum. Unde recentiores nigellam vocarunt. Nigella sive melanthium cum neutro convenit Anthemio. Etenim primum caulem habet foliis viduum, sive folia humi strata. Alterum florem fert medio luteum, sive aureum, forinsecus candidum. Quæ notæ in nigella desiderantur. Forte non malè feret lector, si nigellæ descriptionem, ac genera hoc capite addidero. Sic itaque de Melanthio Dioscorides lib. 3. cap. 93. μελάριον μελάριον ἐστὶ, λεωτὸ κερφῶ, διοσκήριον. ἢ καὶ μελάριον, φύλλον ἔχον μικρὸν (Ald. λεπτό) μικρότερον δὲ. Serapio ἀπὸ τῆς μικρῆς, μελάριον, legisse videtur; mollis siquidem interpretatus est. Alii juxta alteram lectionem legendum censent, λεωτὸ, ὡς πρὸς ἡερέρον, μικρότερον δὲ. Hac in difficultate certi nihil constitui potest, siquidem de melanthio ne mentionem quidem facit Oribasius. Veritati proxima vulgata videtur lectio. Nam tenuiora habet folia vulgaris nigella, & minora sunt quam Senecionis; coriandri tamen similia. ὡς πρὸς ἡερέρον, λεπτότερον δὲ ποδῶν, καὶ κεφάλιον ἐπ' ἀκροῦ ἔχον, μικρὸν (alter codex λεωτὸν) ὡς μήκωνος ἐπιμήκας, ἔχον καὶ τὰς κορυφὰς ἀφ' ἑαυτῶν. ὡς δὲ τὸ σπυγνὴν μελάριον, δριμύνην εἶδος. Melanthium frutex est exiguus, surculis tenuibus, in binum dodrantum altitudinem, aut etiam amplius assurgens, foliis parvis, veluti senecionis, verum multo tenuioribus, capitulo in cacumine parvo ceu papaveris, oblongo, intrinsecus dissepimentis quibusdam prædito: intra quæ semen latet nigrum, acre, odoratum. Vulgare melanthium exigui instar fructus

Nigella.

assurgit tenuibus cauliculis dodrantibus, ramulis aliquot brachiatis: folia in minutulas partes dissecta, superioribus coriandri ferè similia, flosculi in summis virgulis, multis staminibus intus, rotæ ferè figura, colore in candido cærulei. è mediis floribus paulatim enascuntur oblonga, angulosa, & superius quinque plerumque, aut sex apices ferentia vascula, ceu papaveris multo tamen minora, interius quinque aut sex membranis recta descendentibus, in totidem camerulas, seu loculamenta discreta, quibus milii quantitate nigra, angulosa continentur semina, intus candidam medullam habentia, pastinacæ sapore & odore; multo tamen acriore; radice nititur tenui & supervacua. Nigellæ genera octo observarunt recentiores, de quibus Lector phytopinacem Bauhini consulat. Sufficit nobis demonstraf-

non læves, sed asperos viderent, legendum contendere ἀπὸ λέγεις læves πλείους plures, sed qua auctoritate hanc confirmem lectionem, non scribunt, nec habent. Supra ex Neophyto lectionem vulgatam servandam esse, satis superque probavi. Sed quas fissuras habet calendulae flos? Dicunt multis, argutis minutissimis crenulis scissos esse, & hoc ἀπὸ πλόηδι Dioscoridem vocare. Sed chamæmelon, anemone, ranunculi, alique plurimi flores, præsertim pleni, his crenulis non carent; nec tamen multifida esse dixit scriptivæ. Eidem caltham poetarum calendulam esse scribunt. Virgilius Ecloga secunda, *Mollia luteola pingit vacoimia*. Caltha columella in hortulo, luteo inquit esse flore. *Candida leucoja, luteola & flaventia lumina caltha*. Idem splendens admodum canit. *Pressaque flammeola rumpatur fiscina caltha*.

Caltha hæc chrysanthemum Dioscorides, alcmā apud Athenæum lib. 15.

χρυσάνθεμον ὄρεον ἔχον ῥαδιαν πτελοισι καλχων. aureum τοῦ-
quem habens ex floribus elegantium calcharum. Nicander
in Georgicis.

κάλλια βυφθαλίμωτον καὶ ἰνώδες διὸς ἀνθῶ. *venustos flores*:
buphtalmon inodorus (interpretis inodorus καλχων. Sic
Theophrastus lib. 6. ca. 6. ἀόσμοι) *jovis flos Calchas*. Hæc
satis ostendunt καλχων Græcorum & caltham Latino-
rum eandem esse plantam. Chrysanthemum, caltham-
que dicimus cujus effigiem damus; vulgo chrysanthem-
um segetum folio multifisso vocatur. Caules huic
teneri, glabri, virentes, plusculi, rotundi, sesquicubita-
les; folia crebra, ab imo semunciam lata, toto ambitu
arthemisiæ, vel etiam verbenæ modo, & crebro incisæ,
pallentia, tenera, viridantia, in summo aureæ orbitæ
fulgentes, latiores, compressiores; anthemidis, bellidis
majoris, & calendulae similes, odore non insuavi; gustu
oleracea est, & nonnihil calida, adeo ut discutiendi vi
prædita sit planta.

Inter ἰπυγείφυλλα numerat Anchusam; quod an-
verum, mox videbimus, ubi quædam de nominis etymo
præmiserimus. Ἀγχουσαν dictam quidam volunt ἀπὸ τῆς
ἀγχου. *Strangulando*; quod vim strangulatoriam ac suf-
focatoriam habeat. Hanc facultatem, huic veterum tri-
buit nemo rectius, quod serpentes strangulet necetque.
Hæc vi pollere auctor est Nicander, Dioscorides, Gale-
nus, Plinius; præcipue quæ tertia dicitur, semine mini-
mo. Alii ab ἀγχουσίαν deducunt, quod est fucare, co-
lorare formam. Suidas, ἀγχουσιαν εἶδος βοτάνης, ἧς ἡρίζα ἔρω-
θη, ἢ ἰερθεραίνουσι τὰ σπέρματα αἰ γυναικίς, herbe species cujus
radix rubra, qua mulieres faciem rubro colore inficiunt.
Idem Helychius ἀγχουσιαν ῥίζαν ἢ φουκόντιαν τὰ γυναικα, id est,
radix qua fucantur muliercule. Non tantum genas, fa-
ciemque tingunt hujus succo, sed etiam lanas, ceram,
aliaque, ut ex Plinii verbis supra collegimus, ubi hunc
Theophrasti locum cum Plinii verbis conferebamus.
Hæc occasione locum examinabimus Plutarchi lib. 6.
sympos. quæst. 7. ἔκταν ἐξ τῶν οἴνων αἰ ἴσο ἀλόαις χροσίοντες,
ἢ κινναμώμοις καὶ κρόκοις ἰφθόδιοντες, ἀσπὲρ γυναικίς καὶ ἀπὸ τῶν
αἰς τὰ συμπίσια καὶ ἀσπὲρ γυναικίς. Proinde etiam qui vinum
aloe inficiunt, aut cinnamomo, vel croco, hilarem reddunt;
sicut quasi mulierem comptam curiose in convivio adducunt,
& prostituunt. De agallocho intelligi hoc loco vox aloë
nequit. Non enim tingit. Scio veteres ἀλόαν appellacionem
plures res intellexisse; Quidam enim Judæorum magi-
stri τὴν ἀλόαν bibliorum, de qua alibi agam, de sandalo
interpretantur. *Sandalum rubrum*, inquit magnæ au-
ctoritatis Historicus, inficit, & gustu dulce est. *Brasilium*
quoque lignum tingit. Tale aliquod lignum Plutarchum in-
tellexisse palam est, quo vina quidam tingebant. Nam de
succo aloes medicamentario vix, ac ne vix quidem capi
potest; Quod de succo aloes medicamentario Plutar-
chi locus exponi nequeat, concedo. Idem de sandalo, &
brasilio ligno assero. Neutrum tum temporis Græcis fuit
cognitum, nec Græcis barbaris. Græcorum, aliquis hu-
jus meminisset. Sandalum quod inficiat fateor, sed tem-
pore indiget; citius id præstat Brasilium, sed gratia
huic nulla. Puto Plutarchum scripsisse ἀγχουσιαν Littera-
rum hic lapsus facile ex scribentis incuria fieri potuit.
Hoc notum, veteres lanas aliaque; anchusæ succo tinxisse,
vel ipsa radice in eo macerata, uti & hodie fit anchusæ
radice, quam officinæ alcannam vocant, & similibus.
Recentiorum nonnulli butyrum recens, insulsum cum
anchusæ radice addito vino, donec ruborem contraxe-
rit, coquant, quod butyrum rubrum appellant, ac ad
plurima utile ferunt. Hoc scio, vinum hujus radice tin-

ctum, addito cinnamomo, & saccharo aliisque aroma-
tibus, non esse ingrati saporis. Anchusam recentiores
Græci ἀγχουσιαν vocarunt. Helychius ἀγχουσιαν ῥίζαν ἢ φουκόντιαν
ἰερθεραίνουσι αἰ γυναικίς. Infima Græcia laccam vocavit. Ni-
comedes Iatrosophista λακκαί ἀγχουσιαν. Pace viri magni
si dicere liceat, vereor hunc Iatrosophistam tincturæ vi-
cinitate deceptum, ac quod lacchæ Arabum dicebatur,
hoc anchusæ tribuisse. Nec ullo modo credo, lacchæ vo-
cem à Græcis infimis transisse ad Arabes; sed è con-
verso ab Arabibus ad Græcos, qui cum ceraginem il-
lam Indicam, quæ circa ramos certarum arborum con-
gesta reperitur, ac à formicis elaboratur, ab Arabibus
laccham vocari animadvertent, nec quid esset scirent,
rubrum tamen colorem efficere; radicem illam quæ ru-
bro ac sanguineo colore inficit, hoc eodem nomine do-
narunt; neque hæc tantum radicem, sed alias etiam res,
uti genus coloris purpurei, & obscuri, quod fit apud in-
fectores ex flore nigro, vel spuma purpuræ, quæ super-
natat cortinis tinctoriis. Zozimi Panopolitæ hæc de re
verba vide apud Salmasium pag. 1152. littera c. Nico-
laus Myrepius hanc Arabum laccam λακκαί ἢ βαρσίαν,
tinctorum laccham vocat sect. 1. De Antid. cap. 23. An-
tidoto dialacca dicta, quæ lienosis, hepaticis, eorumque
obstructionibus confert, qua vi non pollet anchusæ; sal-
tem nemo id de ea prodidit. Ineptum etiam ad id ma-
lum, inepri etiam forent, qui tale quid inter aromata
recenteret. Et sane Serapio tingere laccam auctor est; his
fere verbis. Isaac Eben Amram. Lacca res est rubea,
quæ est super ligna subtilia, sapor ejus est bonus, & ipsa
coquitur, & tinguntur inde panni in rubeum colorem,
& dicitur tinctura illa karmes, id est, inficit lacca, pan-
nos, lintea, & similia rubro colore, qui vulgo car-
mesinus appellatur) & quod remanet ex ea super-
fluens, ab eo quod est tinctum, est lacca quæ reman-
et in manus tinctorum, & ipsa defertur ab Armenia,
& est calida & sicca, in secundo gradu, aperit opilationes
&c. Videt lector cur Myrepius ἢ βαρσίαν addiderit,
nempe ut doceret hanc laccam diversam esse ab altera,
qua tinctor nondum est usus. Laccam & hodie infe-
ctores expectunt. Quomodo abluatur vide apud Ger-
sonem. Concede Lector hac occasione quædam de lac-
ca dicantur. Scio commodius id fieri posse lib. 9. ubi
aromatum recenset Historiam magister; sed hæreo an
talis dabitur occasio. De lacca nativitate, ac genera-
tione hæc ex Rhazi Serapio. Cadit ex coelo super ramos
arboris gribera, id est mespilii, in partibus sires, in insulis
maris, & calida & sicca est, aperit opilationes &c. Aliam
ab hac diversam refert Garcias oculus testis, qui tem-
poribus Caroli Quinti, & Philippi secundi Hispaniarum,
Indiarumque regis, temporibus vixit. *Conveni inquit
tandem virum apprimè honestum, & curiosum diligentem-
que, qui istuc fuerat. dixit is vastam arborem illic inveniri,
foliis quodammodo pruni (uti addita tabella ostendit. hunc
ramulum à nostratibus nautis anno 1629. ex Indii reduc-
tum aere meo redemi) in cuius surculis & minutioribus
ramis magna formica, in terræ visceribus aliis locis enata.
hanc laccam elaborant (ut apes mel conficiunt) materiam
ex ipsa arbore sugentes: hos deinde ramulos, ab arbore re-
velli, atque in umbra siccare, donec iis excedentibus, lac-
ca ipsa, veluti in manibus concreta, maneat; interdum ta-
men ligni fragmenta inharere; meliorem tamen censeri, quæ
sincera sit, lignique fragmentorum expers: eam vero cui in-
harere fragmenta deteriore. inveniri etiam valde impu-
ram, quam postea colliquarent, & in pollinem reducerent;
vilior tamen censeri, quoniam multam terram admix-
tam haberet. Idem postea verum esse didici in Balagnate
profectus, ubi nonnulla nascitur, & referatur, quam de-
inde in proximos portus exportent, &c. Formicæ autem
hanc laccam elaborare, inde manifestum est, quod plerum-
que alæ formicarum, lacca permixta conspiciuntur. Præ-
mansa autem hæc lacca pulcherrimo rubro inficit, quæ est
deligendi ratio. Non est ea arbor in qua lacca elabor-
atur, myrto similis aut facie, aut magnitudine ut quidam
volunt; sed interdum in nucis juglandis magnitudinem
excrevit, interdum minor est. Hactenus Garcias. Folio-
la istius ramuli, cujus figuram expressam exhibemus,
pruno comparari optimè possunt; verum nonnihil hir-
suta sunt, & colore dilutiore, ac forma oblongiore. Lacca
quæ circa ramulos adhæret commanducata, cum re-
cens erat, pulcherrimo sanguineo colore sputum inficie-
bat. Quod etiamnum lacca quæ ad nos, circa ramulos
elaborata advehitur, quamvis prædura & exsucca,
præstat. Immo alutas & vervecinas pelles illa contusa,
&*

Laccæ ramulus cum foliis.

& urina veteri macerata, rubro colore ex altera parte infici quidam volunt. Restat inquiramus an lacca veteribus cognita fuerit. Affirmare id videntur Arabes, cum ea quæ de cancamo scripsere Græci, de lacca referant. Serapio loco citato. Sæc, id est, lacca. Dioscorides. Est gummi arboris quæ nascitur in terris Arabum, & est in ea simile myrrhæ. & storaci — Galenus in translationem Athabarich. Lacca est gummi arboris, quæ nascitur in Arabia, & est simile myrrhæ, habens odorem bonum, & administratur in fumigiis, & habet virtutem, quæ macrescere facit pingues multum, & aperit opilationes hepatis, & lienis. Avicenna lib. 2. tractatu secundo cap. 432. Lacca quid est? dixerunt quidam, de quibus est Paulus, (melius quæ Serapio, nam Galenus ejus non meminit) est gumma herbæ similis myrrhæ, boni odoris, & oportet quidem ut administretur cum cautela. Hæc eadem de cancamo Græci. Dioscorides lib. 1. cap. 211. καὶ γὰρ μοι δεικνύσιν ἐστὶ ἀρχαῖα καὶ ξύλη σμύρνη περσοικῆς (vetus περσῶν τοικῆς) βρωμῶδες οὐ τῆ γένουσι, ἀπὲρ αἰς θυμιάματα χρῶνται. ἡσυχαστὶς δὲ καὶ τὸ μέγιστον μετὰ σμύρνης καὶ στροβίλου. διότι αὐτὸν ἔχει ἰσχυρὰ πικρὰ τῶν κροτυπιμίων, τελοβόλου πλῆθος πικρῶν οὐδ' ὕδατι ἢ ὄξυ μίλιτι φ' ἰκοναῖς ἡμέρας δίδεται & ἀλλήλοισι. Cancamum est ligni Arabici lachryma, myrrham quadantenus referens, virosi gustus: qua quidem tanquam suffimento utuntur, ea quoque vestes additis myrrhæ & styrace suffumigantur. Porro corpora obesa emaciandi vim habere perhibetur, si ternum obulorum pondere, ex aqua aut aceto mulso plusculos dies ebibatur; datur & lienosis. Ægineta lib. 7. καὶ γὰρ μοι δεικνύσιν ἐστὶ ξύλη ἀρχαῖα καὶ σμύρνη περσοικῆς, ἡ δὲ καὶ θυμιάματα χρῶνται. διότι αὐτὸν ἔχει ἰσχυρὰ πικρὰ καὶ κροτυπιμίων, & στροβίλου καὶ σμύρνης. Cancamum lachryma est arboris in Arabia, myrrhæ similis, odore grato, qua etiam ad suffitum utuntur, vis ejus est obesos extenuare, abstergere, & aperire obstructa. Hujus non meminit Galenus. Mirabitur lector, scio apud Galenum καὶ γὰρ μοι fieri mentionem, sed aliud est καὶ γὰρ μοι, aliud καὶ γὰρ μοι. Cancamum lachryma est, cancamum radix. Sic enim lib. 7. simpl. Galenus, καὶ γὰρ μοι ἢ ῥίζα δύναμις μὲν ἐστὶ ἀδύνατος καὶ μετρίως ἐλαφρῆς ἐστὶς, παχυμερῆς ἡμετέρας αἰῶνος. Cancani radix facultatem habet, mordacitatem expertem, & modice exsiccantem, essentiam crassam & emplasticam. Apud Æginetam non καὶ γὰρ μοι est,

sed καὶ γὰρ μοι, quæ verior doctioribus lectio videtur. καὶ γὰρ μοι, inquit, ἢ ῥίζα ἐλαφρῆς μετρίως ἐστὶς καὶ ἀδύνατος, ἡμετέρας αἰῶνος — Mirto hæc. Recentiores Græci non καὶ γὰρ μοι, sed καὶ γὰρ μοι dixerunt; si modo rectè apud Hesych. legitur. καὶ γὰρ μοι, (inquit,) παρ' ἰνδῶν ξύλη δεικνύσιν καὶ θυμιάματα. Cancalon apud Indos ligni lachryma & suffitum. Illud nunc inquirendum, an cancamum Græcorum, & Arabum lacca, una eademque res sit. Descriptio est eadem; una itaque eademque res sit oportet. Difficilius judicatu an lacca, quæ suis bacillis inhæret, sit lacca Arabum, & cancamum Græcorum. Affirmant hoc Scaliger & Mathiolus. Negant plures, botanici, medici, philosophi, historici, litteratores. Botanici, Medici, Philosophi his argumentis ex Garcia ab hortisumptis utuntur, quod lacca in India, cancamum verò in Arabia nascatur. Item, quod lacca res quædam congestitia sit circum ramulos arboris, quam formicæ quædam alata elaborant, sicut apes mel & ceram in favis suis congerunt, quod ita se habere ex Garcia ostendunt, atque ex lacca forma concava & tubulosa, infertos adhuc furculos retinente. Cancamum vero lachryma est. Lachryma vero est liquor, qui sua sponte ex plantæ alicujus parte promanat, & concrevit, idque vel in gummi vel in refinam. Addit tertium argumentum litterator Doctiss. Cancamum myrrhæ similis est lachryma, lacca vero parum similitudinis cum myrrhæ habet. Substantia enim fragilis, dura, color pellucidus, rubeus, sapor non amarus; myrrhæ substantia pinguis, & lenta, color non semper rubeus, sæpe varius, sapor amarus. Quartum; cancamum est virosi gustus: lacca vero caret, viroso, horrido, aut malo sapore, quo offendat; immo fere sapore caret. Quintum; Cancamum odoratum est, lacca odore caret. Sextum; cancamum veteres ad suffimenta usurparunt; lacca ut hodie; ita & olim ad pannorum tinturas utebantur; ut ipse testatur Serapio. Ultimum argumentum; cancamum extenuat obesos — lacca exsiccat & calfacit ordine secundo, ventriculum & jecur roborat, obstructions aperit. Ad hæc respondeo; primum argumentum nullius valoris esse. Dioscorides Græcique reliqui, in Arabia quidem nasci scripserunt, à mercatoribus qui id retulerunt, decepti; uti etiam in agallochi historia, quod in Arabia provenire scribunt; cum, teste Garcia, ab Arabibus in India ematur. Sic costum in Arabia nasci referunt, cum tamen Garcias nullum in Arabia, sed India sponte natum costum reperiri memoriæ prodidit. Contra veteres Græci Thuris locum natalem asserunt Indiam, cum omne Thus quod Indi consumunt ex Arabia deferatur. Ad secundum hæc respondeo; nemo, nisi à viris probatæ fidei esset edoctus, crederet laccam non esse gummi quoddam; & hæc causa est cur Doctiss. & exercitatissimus Mathiolus fidem Amato Lusitano non adhibuerit, cum idem, quod Garcias, scriberet. Lacca hanc miram generationem, Græcis veteribus incognitam fuisse, mirum videri non debet, Indiæ enim ipsis non fuerunt tam nota ac aperta, neque navigationes ita expeditæ, ut Batavis ac Lusitanis. Mercatores etiam vix anno quinto reverti poterant, quo temporis spatio multi in itinere peribant. Et ideo inquit Plinius lib. xii. cap. xix. *Perfectam aromatum historiam consequi non potuimus.* Hinc factum, multa fabulosa ac varia de iis scripserit antiquitas. Gummi itaque arboris cum cancamum esse tradit Dioscorides, non facit ut cancamum non sit lacca; quia lacca non est gummi arboris. Eodem argumento dicam, sericum quo veteres utebantur, non esse idem cum nostro serico. Quia sericum illud, ex arboris lanugine depecti prodiderunt; nostrum vero lanificio vermium fit. Cancamum, aut laccam gummi esse arboris, aut in arborem de cælo delabi, tradunt Arabes. Nempe nesciverunt, opera grandium formicarum, elaborari, & circa ramulos arborum congeri. Mannam recentiores omnes fieri à vaporibus calore solis elatis, non longè à terræ superficie, concretis frigore nocturno, non secus ac ros aut pruina. Nonnulli tamen sese contrarium experientia didicisse affirmant, certisque argumentis probant esse gummi arboris, quorum argumenta supra lib. 3. refutavimus. Idem de lacca fieri potest, quod sit gummi arboris, quo delectentur formicæ, eaque de causa ex super laccam reperiantur. Quod tamen quia experientia non didici, nec quenquam habeo qui se observasse dixit, asserere non possum. Naturæ à quibus ramulum de quo supra, de generatione nihil scire se ajebant. Ad tertium respondeo; quod veterum nemo myrrhæ similem esse scripserit, multo minus simillimum esse; sed quandam dicunt simili-